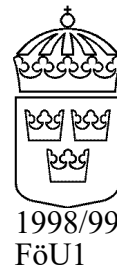

Försvarsutskottets betänkande

1998/99:FöU1

Totalförsvarets budget för 1999

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar försvarsutskottet budgetpropositionen för år 1999 avseende utgiftsområde 6 Totalförsvaret jämte tillhörande motioner. Utskottet återkommer i senare betänkanden till vissa frågor som aktualiserats under den allmänna motionstiden.

Utgifterna för totalförsvaret uppgår till drygt 44,1 miljarder kronor varav ca 39,8 miljarder för det militära försvaret. Moderata samlingspartiet vill att Försvarsmakten kompenseras för effekterna av införandet av anslagsförordningen samt att utgifterna för fredsfrämjande insatser förs över till utgiftsområdet Internationellt bistånd. Vänsterpartiet, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet samt Folkpartiet liberalerna delar regeringens uppfattning om *nivån på utgifterna för år 1999*. Folkpartiet anser emellertid att 150 miljoner kronor mer bör anvisas det militära försvaret genom en omfördelning från det civila försvaret. Kristdemokraterna vill räkna upp utgiftsområdet med 95 miljoner kronor för att finansiera en förstärkning av Kustbevakningen och ökade dagarsättningar till totalförsvarspliktiga.

Utskottet delar många motionärers uppfattning att det är *angeläget att se över försvarspolitikens inriktning* och därvid överväga om 1996 års försvarsbeslut bör omprövas. Det är utskottets bedömning att det emellertid inte kommer att finnas ett tillräckligt genomarbetat beslutsunderlag för att riksdagen skall kunna besluta i alla de frågor som ingår i ett traditionellt försvarsbeslut redan våren 1999.

Det är sålunda inte sannolikt att all verksamhet inom totalförsvaret blir föremål för en omprövning av riksdagen i den kommande säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen. Därför är det inte meningsfullt för riksdagen att nu rubricera den som ett försvarsbeslut i traditionell mening. Det är utskottets bedömning att riksdagens beslut våren 1999 snarare lägger fast vissa säkerhets- och försvarspolitiska grunder och därmed blir inledningen till fortsatt utredningsarbete och successiva beslut av riksdagen.

Efter det att budgetpropositionen lämnats till riksdagen har Försvarsmakten uttryckt synpunkter på konsekvenserna av tillämpningen av den s.k. anslagsförordningen.

Denna fråga har, efter vad som framgår av propositionen och efter vad utskottet har inhämtat från Regeringskansliet, varit föremål för noggrann be-

redning i propositionsarbetet. Regeringens slutsats är att en samlad bedömning och värdering av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen inte kan göras förrän efter försvarsbeslutsperiodens utgång, dvs. år 2002.

Utskottsmajoriteten delar i princip denna uppfattning men anser att det finns skäl att denna fråga bedöms och värderas i nästa försvarsbeslut som väntas fattas år 2001. Samtidigt konstaterar utskottet att det aktuella anslaget kommer att vara föremål för riksdagens ställningstagande i kommande års budgetpropositioner.

Utskottsmajoriteten anser att regeringen skyndsamt måste uppdra åt Försvarsmakten att inom ramen för den föreslagna anslagsnivån för anslaget A 3 Utveckling och investeringar för år 1999 prioritera de mest angelägna kompetenser som erfordras för det militära försvaret, aktuella samarbetsprojekt och materielprojekt. Om behov uppstår kan regeringen pröva att övergångsvis utöka anslagskrediten upp till 10 %. Denna prövning är beroende av utrymmet under utgiftstaket för staten.

Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna respektive Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna reserverar sig mot utskottsmajoriteten.

För att komma till rätta med de ständigt återkommande obalanserna i försvarsplaneringen kommer utskottet att *ta initiativ till ett uppföljnings- och utvärderingsprojekt* om Försvarsmaktens och Försvarets materielverks planerings- och ekonomisystem och deras funktionssätt. I det sammanhanget bör även regelsystemen i övrigt kring försvarets materieförsörjningsprocesser utvärderas.

Utskottet förordar därför att riksdagen *godkänner den inriktning för Försvarsmakten och anvisar de anslag som regeringen föreslår för år 1999*. Sammanlagt anvisas till Försvarsmakten ca 39,8 miljarder kronor, varav ca 20 miljarder avses för investeringar och knappt 400 miljoner kronor för fredsfrämjande truppinsatser. Försvarsbeslutet 1996 – med de ambitions-sänkningar som riksdagen beslutade våren 1998 – kan därmed fullföljas under år 1999.

Riksdagen beslutade under våren 1998 att det *militära försvaret* skall styras och följas upp i delvis annorlunda termer än tidigare, bl.a. i s.k. förmågor i olika avseenden. Utskottet föreslår att riksdagen *godkänner de av regeringen föreslagna förmågorna* för att

- kunna försvara landet mot väpnat angrepp,
- kunna hävda vår territoriella integritet,
- kunna genomföra internationella insatser,
- kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar i samhället i fred,
- kunna genomföra anpassning till förändrade krav och förutsättningar.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen *godkänner den av regeringen föreslagna investeringsplanen*. Riksdagen bör också ge regeringen begärt *be-myndigande för beställning av materiel m.m.*

Mot bakgrund av utskottets upprepade uttalanden i en fråga om den vitala betydelsen av uthållighet inom bl.a. infrastrukturområdena *telekommunikation och elförsörjning* ser utskottet med stor oro på att dessa funktioner alltjämt uppvisar avgörande brister i förmågan. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen vad avser förmågan inom dessa funktioner och återkommer till riksdagen med en utförlig redovisning av frågan i samband med 1999 års kontrollstation. Utskottet rekommenderar också att funktionsutvärderingar genomförs för funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning.

Även om frågan om *informationssystemen* inför år 2000 noga följs upp av regeringen bedömer utskottet alltjämt att sekelskiftes Anpassningen av datasystem och andra system som innehåller datorstyrd elektronik är en ytterst angelägen fråga och bör prioriteras av statsmakterna och av ansvariga i samhället i övrigt.

Utskottet konstaterar att den revidering av mål- och riskanalyserna, som ligger till grund för planeringen av *skyddsrumbyggnaderna*, och de nya nationella planeringsregler som införts, medfört att behovet av skyddsrumspplatser minskat avsevärt jämfört med tidigare. Utskottet, som upprepade gånger framhållit behovet av en översyn av riktlinjerna för skyddsrumbyggnaderna, ser därför med tillfredsställelse på denna utveckling.

Propositionen

Regeringen yrkar i proposition 1998/99:1, utgiftsområde 6 Totalförsvaret

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 000 000 kr för år 1999 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (avsnitt 2.5),

2. att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret ställa ut en kreditgaranti för investeringar i Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrums anläggning och byggnader under femårsperioden 1999–2003, upp till en nivå av högst 24 000 000 kr (avsnitt 2.6),

3. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning av Försvaretsmaktens förmåga i olika avseenden (avsnitt 3.5),

4. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Förbandsverksamhet (avsnitt 3.6),

5. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Incidentinsatser (avsnitt 3.6),

6. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Stöd till samhället (avsnitt 3.6),

7. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Beredskap (avsnitt 3.6),

8. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Fredsfrämjande truppinsatser (avsnitt 3.6),

9. att riksdagen godkänner förslaget till inriktning för Utveckling och investeringar (avsnitt 3.6),

10. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvaretsmakten för perioden 1999–2001 (avsnitt 3.6),

11. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999 i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 90 051 400 000 kr (avsnitt 3.6),

12. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999–2001 (avsnitt 4.5),

13. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning, beställa lednings- och signalskyddssystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 000 000 kr (avsnitt 4.5),

14. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 000 000 kr (avsnitt 4.5),

15. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 535 000 000 kr (avsnitt 4.5),

16. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 000 000 kr (avsnitt 4.5),

17. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 1 177 000 000 kr (avsnitt 4.5),

18. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 000 000 kr (avsnitt 4.5),

19. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 556 000 000 kr (avsnitt 4.5),

20. att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer, till sammanlagt 100 000 000 kr under budgetåret 1999 (avsnitt 4.5),

21. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999–2001 (avsnitt 4.5),

22. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m., godkänna avtal och beställningar såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och

tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 130 000 000 kr (avsnitt 4.5),

23. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 8 Funktionen Postbefordran, godkänna avtal och beställningar såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 000 000 kr (avsnitt 4.5),

24. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 000 000 kr (avsnitt 4.5),

25. att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kr under år 1999 (avsnitt 4.5),

26. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 1999–2002 (avsnitt 5.2),

27. att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp om 3 460 000 000 kr (avsnitt 6.5),

28. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Fortifikationsverket för perioden 1999–2001 (avsnitt 6.5),

29. att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 1999 genom en kredit i Riksgäldskontoret (avsnitt 6.5),

30. att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 1999–2001 (avsnitt 6.5),

31. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 6 Totalförsvaret enligt följande uppställning:

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp (tusental kr)
A Militärt försvar		
1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	ramanslag	19 384 738
2 Fredsfrämjande truppinsatser	ramanslag	392 376
3 Utveckling och investeringar	ramanslag	20 052 000
B Vissa funktioner inom civilt försvar		
1 Funktionen Civil ledning	ramanslag	491 020
2 Funktionen Försörjning med industrivaror	ramanslag	108 795
3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	ramanslag	1 053 531
4 Funktionen Psykologiskt försvar	ramanslag	19 317
5 Funktionen Ordning och säkerhet	ramanslag	31 517
6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	ramanslag	132 165
7 Funktionen Telekommunikationer m.m.	ramanslag	197 606
8 Funktionen Postbefordran	ramanslag	18 239
9 Funktionen Transporter	ramanslag	208 714
10 Funktionen Energiförsörjning	ramanslag	228 232
C Kustbevakningen och nämnder m.m.		
1 Kustbevakningen	ramanslag	438 070
2 Nämnder m.m.	ramanslag	12 020
3 Statens räddningsverk:Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m.	ramanslag	25 000
4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	ramanslag	20 000
5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	ramanslag	328 213
D Stödverksamhet		
1 Totalförsvarets pliktverk	ramanslag	235 900
2 Försvarshögskolan	ramanslag	26 357
3 Försvarets radioanstalt	ramanslag	434 640
4 Försvarets forskningsanstalt	ramanslag	129 352
5 Flygtekniska försöksanstalten	ramanslag	37 367
6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	obetecknat	102 396
Summa för utgiftsområdet		44 107 565

Motionerna

Motioner från den allmänna motionstiden 1998

1998/99:Fö204 av Åke Carerö m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt försvarsbeslut 1999,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utförlig redovisning av anpassningsförmågan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en redovisning av det militära försvarets uppgifter, operativa förmåga och krigsorganisationens kvalitet och kvantitet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjning av dagersättningen för totalförsvarspliktig personal från 40 kr till 45 kr per dag,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att vidmakthålla personalens kompetens,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om interoperabilitet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompletteringar av Försvarsmaktens förmågor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning av den nya försvarsområdesorganisationen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om civilförsvaret,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd av samhällsviktig verksamhet under höjd beredskap,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om elförsörjningen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kustbevakningens resurser för gränsbevakning och miljöskydd,

13. att riksdagen med följande ändring av regeringens förslag anvisar anslagen för 1999 under utgiftsområde 6 Totalförsvar enligt uppställning:

Anslag (tusental kr)	Regeringens förslag	Kristdemokraterna
A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	19 384 738	19 434 738
C 1 Kustbevakningen	438 070	483 070
Summa för utgiftsomr.	44 107 565	44 202 565

1998/99:Fö205 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den säkerhetspolitiska utvecklingen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en omfördelning av sammanlagt 150 miljoner kronor från anslagen B 1 Civil ledning och B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att begränsa bemyndigandet för funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst för budgetåret 1998 till sammanlagt 250 miljoner kronor,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ytterligare 200 miljoner kronor anslås årligen för anpassningsinriktade tekniksatsningar för kvalitativ förnyelse,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avveckla försöksverksamheten med korttidsutbildning av värnpliktiga,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslaget för fredsfrämjande truppinsatser.

1998/99:Fö207 av Anna Lilliehöök (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om månadsbidraget till kvinnliga värnpliktiga och övriga värnpliktsersättningar.

1998/99:Fö210 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att formulera en ny inriktning av försvarspolitik i samband med den aviserade kontrollstationen våren 1999,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avveckla de delar av en överdimensionerad utbildningsstruktur bestående av regementen, flygflottiljer och örlogsbaser som inte längre motsvarar behoven,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avbeställa och omförhandla de stora krigsmaterielkontrakt som skrivits på vapensystem som inte längre behövs,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att verka för ett bredare beslutsunderlag i formandet av försvarspolitik,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag på utgiftsområde 6 Totalförsvar för budgetåren 2000 och 2001 enligt tabell.

1998/99:Fö211 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av ett nytt försvarsbeslut.

1998/99:Fö301 av Maud Ekendahl (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om helikopterverksamheten i Skåne.

1998/99:Fö304 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sollefteå som lokaliseringsort för Västernorrlands regemente.

1998/99:Fö305 av Inger Lundberg och Per Erik Granström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av översyn av skjutfältsverksamheten i Sverige i syfte att säkra en god försvarsorganisation utan att viktiga allmänna intressen åsidosätts.

1998/99:Fö306 av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen startar utbildning av miljösoldater lämpade för insatser på såväl nationella som internationella uppdrag i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbildningen av miljösoldater förläggs till Borås och det nedlagda regementet I 15.

1998/99:Fö307 av Stig Sandström m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter undersöka möjligheten att överlåta övningsfältet i Remmene till Herrljunga kommun.

1998/99:Fö308 av Anna Åkerhielm och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om helikopterverksamheten i Skåne.

1998/99:Fö309 av Carina Hägg och Margareta Sandgren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum i Eksjö skall vidareutvecklas utifrån ovan angivna kompetens och internationella engagemang.

1998/99:Fö310 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad kunskap om informationskrigföring utifrån den nya mediemiljön, inklusive IT, som växer fram.

1998/99:Fö312 av Roy Hansson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att planerad anskaffning av luftvärnsrobotsystemet BAMSE fullföljs.

1998/99:Fö314 av Lars Hjertén och Lars Elinderson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Skövde garnison inför kommande överväganden och beslut om det svenska försvaret.

1998/99:Fö315 av Sofia Jonsson och Kenneth Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att storskjutfält i Kilsbergen ej bör komma till stånd.

1998/99:Fö316 av Berit Jóhannesson och Stig Sandström (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utredningen om de värnpliktigas ekonomiska villkor följs upp och att förslag till åtgärder tas fram.

1998/99:Fö317 av Henrik Landerholm m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försvarsbeslutsprocessen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur Försvarsmakten skall kompenseras för effekterna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till underlag för ett nytt försvarsbeslut under 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens bristande redovisning av planer och vidtagna åtgärder vad gäller försvarets anpassningsförmåga,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en parlamentarisk utredning om befälsordnings- och personalförsörjningsfrågorna,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av försvarets materieförsörjningsprocess,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om styrning och ledning av Försvarsmakten,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ekonomiska resurser för att skapa balans mellan försvarets uppgifter och resurser,

10. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 under utgiftsområde Totalförsvaret fastställa anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser till 0 kr och överföra beloppet till utgiftsområde Internationellt bistånd i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 under utgiftsområde Totalförsvaret fastställa anslaget A 3 Utveckling och investeringar till 22 252 000 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 under utgiftsområde Totalförsvaret fastställa anslaget B 1 Funktionen Civil ledning till 441 020 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Fö318 av Johan Pehrson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge Försvarsmakten i uppdrag att samordna utredningarna om framtida användning av Villingsbergs skjutfält och Älvdalens skjutfält,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge Försvarsmakten i uppdrag att i dessa utredningar minimera användningen av Villingsbergs skjutfält i Kilsbergen och utveckla verksamheten vid Älvdalens skjutfält.

1998/99:Fö501 av Ola Karlsson och Jeppe Johnsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en stark svensk försvarsindustri och beställningar till denna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av försvarsindustriellt samarbete i Europa.

1998/99:Fö802 av Eva Flyborg och Tom Heyman (fp, m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förvärv av vissa fastigheter som tillhör Försvarsmakten.

1998/99:Ju223 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att säkerheten återigen ses över vad gäller militära förråds- och skyddsanordningar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det i lag skall fastställas att skjutvapen som förvaras hemma hos hemvärnsmän skall förses med patronlägeslås.

1998/99:N333 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bryta sotningsmonopolet.

1998/99:T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

41. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att intensifiera arbetet med omställning av datorsystem inför år 2000.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om 2000-problematiken.

Utskottet

Ärendet och dess beredning

Totalförsvarsbeslutet för perioden 1997–2001 har fattats genom beslut i två etapper.

Den *första etappen* beslutades av riksdagen den 6 december 1995 (prop. 1995/96:12, bet. FöU1). I den första etappen tog riksdagen ställning till säkerhetspolitiken, försvarspolitiken, övergripande mål och uppgifter för totalförsvaret, övergripande inriktning av totalförsvarets utformning samt ekonomin för perioden.

Den *andra etappen* beslutades av riksdagen den 13 december 1996 (prop. 1996/97:4, bet. FöU1). Riksdagen tog därvid ställning till en närmare inriktning av det militära försvarets krigsorganisation och dess organisation i fred samt mål och inriktning av det civila försvarets funktioner. Vidare behandlades totalförsvarets ledningssystem, personal- och pliktfrågor, materielförsörjning samt ekonomin under perioden 1997–2001.

Riksdagen beslutade våren 1998 (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10) att riksdagens behandling av den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen skall senareläggas från år 1998 till år 1999.

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens 31 förslag till riksdagsbeslut i proposition 1998/99:1 *Budgetpropositionen för 1999*, utgiftsområde 6 Totalförsvaret – i det följande benämnt budgetpropositionen.

Alla motioner som behandlas är väckta under 1998/99 års riksmöte. Totalt behandlas 31 förslag från regeringen samt 25 motioner med sammanlagt 61 yrkanden. Ett betydande antal motioner som har väckts rör *totalförsvarsplikten, räddningstjänstfrågor i fred* samt *Kustbevakningen m.m.* kommer att behandlas av utskottet i senare betänkanden.

Inför arbetet med betänkandet har utskottet tagit del av föredragningar bl.a. från Regeringskansliet (Försvarsdepartementet och Finansdepartementet), Försvarsmakten och Överstyrelsen för civil beredskap.

Gemensamma ärenden för totalförsvaret

Beredskapskredit för totalförsvaret

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen för år 1999 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit om 40 miljarder kronor i Riksgäldskontoret. Krediten skall

kunna utnyttjas om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger.

Riksdagen bemyndigade regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 miljoner kronor för budgetåret 1998 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FöU1, rskr. 1997/98:82). Regeringen anser att ett motsvarande bemyndigande om samma belopp bör lämnas för budgetåret 1999.

Krediterna är beräknade att täcka de utgifter som motsvarar en månads beredskapshöjande verksamhet. Krediterna är beräknade att utnyttjas i ungefär lika delar mellan militärt och civilt försvar.

Om beredskapskrediterna utnyttjas, avser regeringen att återkomma med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

Utskottet

Beredskapskrediterna skall säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs på grund av att regeringen inte disponerar erforderliga betalningsmedel. Utskottet föreslår därför att riksdagen bifaller regeringens förslag till beredskapskredit för totalförsvaret.

Statlig kreditgaranti till Stiftelsen Gällöfsta

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret ställa ut en kreditgaranti för investeringar i Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrums anläggning och byggnader under femårsperioden 1999–2003, upp till en nivå av högst 24 000 000 kr.

Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum har till regeringen hemställt om en statlig kreditgaranti genom Riksgäldskontoret för att möjliggöra långsiktiga investeringar som behövs i och omkring byggnaderna för att säkra driften av anläggningen och minska driftkostnaderna. Arbetena är tänkta att genomföras successivt under en längre period vid sådana tider på året då beläggningen av anläggningen är låg.

För att möjliggöra banklån till sådana långsiktiga investeringar som Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum planerar, bör staten ställa ut en kreditgaranti upp till en nivå av 24 miljoner kronor under en femårsperiod. Regeringen förutsätter därvid att stiftelsens styrelse beslutar i varje fråga om kommande investeringar och budgeterar för kostnaderna hänförliga till lånen så att betalning av räntor, amorteringar och Riksgäldskontorets avgifter säkerställs.

Utskottet har inget invända mot att riksdagen bemyndigar regeringen att ställa ut en kreditgaranti till Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum. Regeringens förslag bör sålunda bifallas av riksdagen.

IT inför år 2000

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen för år 1999 (Volym 5, utgiftsområde 6 Totalförsvaret, s. 13 och 14) anfört om översyn av IT-system inför år 2000. Utskottet behandlar även motionerna T223 (kd) yrkande 41 och T818 (m) yrkande 15.

Regeringen

Problemen med IT-system vid övergången från år 1999 till år 2000 väntas beröra hela samhället. Regeringen har därför krävt att alla myndigheter skall vidta erforderliga åtgärder för att minimera konsekvenserna av tänkbara fel.

Från och med den 15 februari 1997 gäller förordningen (1997:30) om översyn av statliga myndigheters informationssystem inför år 2000. Enligt förordningen skall Statskontoret varje halvår lämna en samlad bedömning till regeringen om hur anpassningsarbetet fortskrider.

Regeringen beslutade den 4 december 1997 att tolv myndigheter inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde kvartalsvis för år 1998 skall redovisa arbetet med att anpassa sina informationssystem.

Försvarsmakten är den myndighet inom utgiftsområdet som till följd av såväl storlek som verksamhetens innehåll står inför det i särklass största anpassningsarbetet. Parallellt med de generella kraven på återrapportering har regeringen därför den 14 maj 1998, och därefter Försvarsdepartementet den 3 juli 1998, anmodat Försvarsmakten att lämna fördjupade redovisningar av anpassningsarbetet. Försvarsmakten skall vidare redovisa eventuella konsekvenser för allmänheten och för försvarsförmågan i händelse av utebliven anpassning. Den 2 juli 1998 har Försvarsmakten beslutat att anpassningsarbetet skall ha högsta prioritet inom myndigheten.

Försvarsmakten räknar med att erforderliga anpassningsåtgärder kan ske före år 2000 i de verksamhetskritiska informationssystemen. Försvarsmakten kommer däremot inte att hinna åtgärda alla inbäddade och tekniska system före år 2000. Arbetet inriktas mot att prioritera och 2000-säkra systemen så att Försvarsmakten kan upprätthålla erforderlig förmåga. Målet är att verksamhetskritiska informationssystem skall vara åtgärdade den 31 december 1998 och att prioriterade tekniska och inbäddade system skall vara åtgärdade den 1 juli 1999. De system som Försvarsmakten kommer att använda efter år 2000 skall vara testade och säkra. Ett nyttjandeförbud kommer att utfärdas för de system som inte uppfyller detta krav. En slutlig bedömning av nyttjandeförbudens konsekvenser och därmed den samlade försvarsförmågan kommer Försvarsmakten att kunna redovisa under senare delen av år 1999.

Av övriga myndigheter inom utgiftsområdet kan nämnas Överstyrelsen för civil beredskap som, i likhet med andra centrala myndigheter, i regeringsbe-

slut den 25 juni 1998 fick i uppdrag att bedöma risker och överväga behov av åtgärder för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner i samband med omställningen av informationssystem inför år 2000. Överstyrelsen fick även i uppdrag att stödja områdesansvariga myndigheter i arbetet med att förbereda hanteringen av konsekvenser som kan uppstå i informationssystem.

Regeringen konstaterar att arbetet med att anpassa myndigheternas IT-system inför år 2000 på sina håll kommit i gång för sent. Detta arbete måste prioriteras och bedrivs med hög ambitionsnivå. Det är därför tillfredsställande att anpassningsarbetet numera har högsta prioritet inom Försvarsmakten. Målet för samtliga myndigheter måste vara att helt eliminera allvarliga konsekvenser för allmänheten. Från försvarssynpunkt är det samtidigt av stor vikt att krigsdugligheten och beredskapen inte påverkas negativt.

Motionerna

I *kommittémotion T223 (kd)* av Johnny Gylling m.fl. anføres bl.a. att behovet är högst påtagligt vad avser anpassningen av datorsystem inför år 2000. Kristdemokraterna begär att regeringen använder stor kraft till att för det första säkra de samhällskritiska systemen och för det andra noga följa utvecklingen. Enligt motionärerna lever fortfarande många organisationer och företag – trots upprepade varningar från olika håll – i falsk förhoppning om att sekelskiftet inte drabbar deras datorsystem. I motionen nämns också att tre statliga myndigheter – Kriminalvården, Försvaret och Sjöfartsverket – har kritiserats för att ligga efter med omställningen. Motionärerna anser att regeringen inte i tid har påbörjat sitt ansvarsfulla arbete på detta område, utan anser att en ordentlig slutspurt måste till nu (*yrkande 41*).

I *partimotion T818 (m)* anser motionärerna bl.a. att IT-kommissionen med kraft måste leda statens arbete med att anpassa datorsystemen för att klara millennieskiftet. Kommissionen måste kunna avgöra vilka system som är mest vitala och som måste åtgärdas först. Kommissionen måste också se till att avvägningar görs huruvida nuvarande program och system skall omprogrammeras eller bytas ut för att klara millennieskiftet. Kommissionen bör också erbjuda sig att leda och samordna det civila samhällets anpassning och tillse att kommunikation mellan samhällets olika delar fungerar (*yrkande 15*).

Utskottet

Utskottet hade i samband med budgetbehandlingen hösten 1997 (1997/98:FöU1 s. 35–38) en utförlig behandling av frågan om omställningen av datorsystem m.m. inför år 2000.

Utskottet kunde då notera att regeringen vidtagit ett antal åtgärder på området i syfte att förhindra allvarliga samhällsstörningar i samband med övergången till år 2000; bl.a. omnämndes regeringens beslut om en förordning om översyn av statliga myndigheters informationssystem inför år 2000 (SFS 1997:30). Vidare att det i regleringsbrev för år 1998 lämnades uppdrag för vissa myndigheter att redovisa konsekvenser av IT-omställningen inför år 2000.

Utifrån vad som då hade kommit till utskottets kännedom i fråga om sekelskiftes Anpassningen av våra datorsystem fanns det enligt utskottets mening stor anledning att med största uppmärksamhet följa förberedelsearbetet. Utskottet ansåg det vara ytterst viktigt att regering och riksdag tydligt markerar betydelsen av denna fråga. Inom samtliga verksamheter som berörs av sekelskiftes Anpassningen måste frågan om omställningen av datorsystem m.m. till år 2000 föras högt upp på dagordningen. Utskottet utgick ifrån att regeringen aktivt följer utvecklingen när det gäller att lösa 2000-problematiken och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att underlätta övergången till år 2000.

Utskottet har nu erfarit att regeringen den 29 januari 1998 tillkallat en särskild delegation för att behandla frågor rörande omställningen av datorer och system vars funktioner måste ses över inför år 2000. Delegationen har övertagit IT-kommissionens arbete med 2000-frågan. Delegationen följer och analyserar arbetet med Anpassningen inför år 2000 och utvärderar löpande hur arbetet i de olika samhällssektorerna fortlöper. Regeringen har även uppdragit till samtliga länsstyrelser att bedöma risker och överväga behov av åtgärder inför omställningen. Överstyrelsen för civil beredskap har ett regeringsuppdrag att lämna stöd till länsstyrelserna i detta arbete samt att till regeringen redovisa erfarenheterna av stödverksamheten och bedömningar av ledningsförberedelserna.

Regeringen kommer i december 1998 att överlämna en särskild skrivelse till riksdagen om IT inför år 2000. I skrivelsen kommer enligt vad utskottet erfarit förhållandena i de samhällsviktiga funktionerna samt regeringens bedömning av läget att redovisas.

Av en sammanställning, som Försvarmakten och Försvarets materielverk i samverkan utarbetat, kan utskottet med tillfredsställelse notera att Försvarmakten räknar med att de åtgärder som krävs kan genomföras före tusenårsskiftet i de verksamhetskritiska informationssystemen. Alla inbäddade och tekniska system kommer dock inte att hinnas med till dess. Arbetet inriktas därför på att prioritera och 2000-säkra system så att Försvarmakten kan upprätthålla erforderlig förmåga och att ingen kommer till skada.

Även om utskottet nu kan notera att frågan om IT inför år 2000 noga följs upp av regeringen bedömer utskottet alltjämt att sekelskiftes Anpassningen av datasystem och andra system som innehåller datorstyrd elektronik är en ytterst angelägen fråga och därför fortsatt bör prioriteras av statsmakterna och av ansvariga i samhället i övrigt. Utskottet bedömer att en stor del av samhällets verksamhet kan komma att påverkas negativt, om brister i systemen inte hunnits åtgärdas i tid. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen om regeringen befarar att säkerheten i samhällsviktiga datasystem inte kan upprätthållas vid övergången till år 2000.

Mot baggrund av vad utskottet nu anfört finns det enligt utskottets mening i dag inte anledning att från riksdagens sida vidta ytterligare åtgärder i denna fråga. *Motionerna T223 (kd) yrkande 41* och *T818 (m) yrkande 15* behöver därför inte bifallas av riksdagen.

I detta avsnitt behandlas motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 1, 6 samt 8–10 (kd kommitté), 1998/99:Fö205 yrkande 1 (fp parti), 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5 (mp parti), 1998/99:Fö211, 1998/99:Fö304, 1998/99:Fö305, 1998/99:Fö306, 1998/99:Fö307, 1998/99:Fö309, 1998/99:Fö314, 1998/99:Fö315, 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3 (m kommitté) samt 1998/99:Fö318.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anser i motion 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3 (m kommitté) att 1996 års försvarsbeslut har havererat. De ekonomiska och säkerhetspolitiska förutsättningarna gäller inte längre. Nu handlar försvarspolitikens utmaningar om att skapa bästa möjliga grund för ett framtida starkt försvar. Därför behövs det *underlag för ett nytt försvarsbeslut* under år 1999 (yrkande 3). Den kommande kontrollstationen bör utgöra första steget i *en helt ny beslutsprocess*. Försvarsplaneringens femåriga cykler bör överges till föremål för en mer flexibel planering. Begreppet försvarsbeslut i traditionell mening bör utmönstras.

Vänsterpartiet anser i motion 1998/99:Fö211 (v parti) att osäkerheten om utvecklingen och fastläsningarna i en felaktig, kostnadskrävande och stelbent struktur är så allvarliga att det inte räcker med korrigeringar i den kommande kontrollstationen. Det krävs *ett helt nytt försvarsbeslut* som är baserat på en aktuell säkerhetspolitisk analys och en rationell struktur för våra samlade försvarsresurser.

Kristdemokraterna lyfter i motion 1998/99:Fö204, yrkandena 1, 6 samt 8–10 (kd kommitté) fram ett antal frågor som hör samman med en mer långsiktande och principiell översyn av försvarspolitiken.

I yrkande 1 framhålls att Försvarsmaktens långsiktiga styrka inte får urgröpas. Ett helhetsgrepp måste tas vad gäller försvarspolitiken i stället för att genom besparingar och ominriktningar lappa, laga och senarelägga olika projekt. Den säkerhetspolitiska kontrollstationen 1999 bör därför bli *ett avstamp för ett nytt försvarsbeslut* med största möjliga handlingsfrihet inför framtida hot.

För att möjliggöra effektiva och snabba svenska fredsfrämjande insatser krävs enligt yrkande 6 anpassning till internationell standard vad gäller metoder och materiel. Arbetet måste intensifieras med att åtgärda de brister som finns beträffande interoperabiliteten. Det framstår som ett klart svenskt intresse att *förmågan till samverkan med andra nationer kan utvecklas*.

I yrkande 8 framhålls att försvarsområdesledningarna måste ha god kompetens och kraft att leda och samordna den omfattande verksamheten. En *uppföljning av den nya försvarsområdesorganisationen* bör göras som belyser konsekvenserna för det militära försvaret, kommunerna, frivilligorganisationerna och det civila försvaret.

Det civila försvaret hämtar enligt yrkande 9 sin grundbemanning från det fredstida samhällets resurser och är en viktig del av totalförsvaret. I det nya

försvarsbeslut, som behöver komma snarast, förutsätter Kristdemokraterna att *det civila försvaret och dess integrerade roll och status får en central belysning.*

I 1996 års försvarsbeslut bestämdes att beredskapspolisorganisationen skall byggas ut till 15 000 personer. Det målet kommer med nuvarande utbildningstakt inte att nås. Enligt yrkande 10 måste riksdagen få *en redovisning för hur skyddet av samhällsviktig verksamhet skall organiseras* under höjd beredskap.

Miljöpartiet de gröna pekar i motion 1998/99:Fö210 yrkande 1 (mp parti) på behovet av att formulera *en ny inriktning av försvarspolitiken i samband med den aviserade kontrollstationen våren 1999.*

En självklar inriktning på anpassnings- och omorienteringsarbetet är rimligtvis att förbereda för en anpassning till den nya och breddade hotbilden. För att kunna möta de nya säkerhetspolitiska behoven och möjliggöra en mer omfattande svensk medverkan i FN:s fredsbevarande arbete måste anslaget till internationella insatser öka.

Enligt Miljöpartiet (yrkande 3) står det helt klart att *dagens utbildningsstruktur är kraftigt överdimensionerad* och att ett mycket stort antal regementen, flygflottiljer och örlogsbaser måste avvecklas.

I yrkande 5 framhålls att en bibehållen traditionell militär invasionsstruktur fortfarande står i fokus. Ett av skälen är ett alltför otillräckligt beslutsunderlag. Regeringen bör därför uppdraga åt Försvarsberedningen och andra beredande myndigheter att ombesörja *en breddning och bättre balans vad gäller beslutsunderlag för att forma försvarspolitiken.*

Folkpartiet liberalerna redovisar i motion 1998/99:Fö205 yrkande 1 (fp parti) att *de utgångspunkter för Sveriges framtida försvars- och säkerhetspolitik* som redovisades av Folkpartiet under processen inför 1996 års försvarsbeslut *kvarstår*. Sverige skall bidra till att skapa en alleuropeisk fredsordning. Det finns inte nu anledning att ompröva den militära alliansfriheten, men full handlingsfrihet bör råda inför den fortsatta utvecklingen. Skulle Nato utvidgas med de baltiska staterna och Finland kommer frågan i ett nytt läge.

I motion 1998/99:Fö304 av Per-Richard Mohlén (m) framhålls att starka regionalpolitiska hänsyn måste tas vid översynen av försvaret. De orter som i hög utsträckning är beroende av försvaret måste *undantas från nedläggningar*. Sollefteå tillhör enligt motionären denna grupp.

I motion 1998/99:Fö305 av Inger Lundberg och Per Erik Granström (s) framhålls att det finns i både Örebro och Dalarnas län stor oro för de planer som Försvarsmakten hittills redovisat för skjutfältsverksamheten i Mellan-Sverige. Motionärerna anser det nödvändigt med en *övergripande översyn av skjutfältsverksamheten i Mellansverige* så att allmänpolitiska hänsyn kan vägas in utan att Sveriges förmåga till ett fullgott försvar äventyras.

Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m) föreslår i motion 1998/99:Fö306 att riksdagen bör uppdraga åt regeringen att starta *utbildning av miljösoldater*

lämpade för insatser med såväl internationella som nationella uppdrag, samt att denna utbildning bör förläggas *till Borås*.

I motion 1998/99:Fö307 begär Stig Sandström (v) att regeringen låter undersöka möjligheten att överlåta *övningsfältet i Remmene* till Herrljunga kommun. Eftersom Älvsborgsregementet (I 15) lagts ned så är behovet att behålla övningsfältet minimalt.

I motion 1998/99:Fö309 lämnar Carina Hägg och Margareta Sandgren (s) förslag till hur *Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum i Eksjö* skall kunna utvecklas.

Lars Hjertén och Lars Elindersson (m) redovisar i motion 1998/99:Fö314 den månsidighet av utbildnings- och förvaltningsresurser som finns i Skövde garnison. Garnisonen spelar enligt motionärerna en viktig roll i Västra Götalands län och för förbanden i Göteborg. Motionärerna anser att regeringen bör *beakta de fördelar som Skövde garnison har* i detta avseende inför kommande överväganden och beslut om försvaret.

Sofia Jonsson och Kenneth Johansson (c) framhåller i motion 1998/99:Fö315 att planerna på *framtida användningen av Villingsbergs skjutfält* väcker oro i länet. Motionärerna anser därför att utvecklingen av Villingsbergs skjutfält i Kilsbergen mot ett s.k. storskjutfält inte bör komma till stånd.

Johan Persson (fp) föreslår i motion 1998/99:Fö318 att utredningar om *framtida användning av Villingsbergs skjutfält och Älvdalens skjutfält måste samordnas*. Användningen av Villingsbergs skjutfält bör minimeras och Älvdalens skjutfält utvecklas.

Utskottet

Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen

Försvarsutskottet vill inledningsvis erinra om att riksdagen beslutat (bet. 1997/98:FöU10, rskr. 269) senarelägga behandlingen av den säkerhetspolitiska kontrollstationen till år 1999. Utskottet erinrar om att systemet med kontrollstationer skall bidra till en fortlöpande politisk prövning av det säkerhetspolitiska läget och dess konsekvenser för totalförsvarets beredskap, omfattning, utveckling och förnyelse. I flera motioner framhålls emellertid att kontrollstationen bör ha karaktären av ett nytt försvarsbeslut och därmed ge en ny inriktning av Sveriges försvarspolitik.

Utskottet delar många motionärers uppfattning att det är angeläget att nu på olika punkter se över försvarspolitikens inriktning och därvid pröva i vad mån 1996 års försvarsbeslut bör omprövas.

Det finns emellertid inte anledning för riksdagen att redan nu ta ställning till om det beslut om Sveriges säkerhets- och försvarspolitik som kommer att fattas under år 1999 kommer att bli så grundläggande att det skall ses som ett helt nytt långsiktigt försvarsbeslut för *hela* totalförsvaret. Det är utskottets bedömning att det inte kommer att finnas ett tillräckligt genomarbetat beslutsunderlag för att riksdagen skall kunna besluta i alla de frågor som ingår i

ett traditionellt försvarsbeslut. Det är sålunda inte sannolikt att all verksamhet inom totalförsvaret blir föremål för en omprövning av riksdagen våren 1999. Därför är det inte meningsfullt för riksdagen att nu rubricera 1999 års säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstation som ett försvarsbeslut i traditionell mening.

Det är utskottets bedömning att riksdagens beslut våren 1999 snarare lägger fast vissa säkerhets- och försvarspolitiska grunder och blir inledningen till fortsatt utredningsarbete och successiva beslut av riksdagen, det kan gälla t.ex. frågor om totalförsvarets närmare tillämpning, Försvarsmaktens detaljorganisation samt totalförsvarets ledningsorganisation, m.m.

Flera myndigheter inom totalförsvaret har under hösten 1998 lämnat underlag för kommande säkerhets- och försvarspolitiska överväganden. Försvarsberedningens slutrapport, vilken beräknas överlämnas till regeringen kring årsskiftet 1998–1999, får central betydelse som underlag för kontrollstationen. Eftersom samtliga riksdagspartier är representerade i Försvarsberedningen ges dessa sålunda insyn i och inflytande över förberedelsearbetet.

Det är utskottets bedömning att utredningsunderlaget från de olika myndigheterna samt Försvarsberedningens kommande slutrapport är tillräckligt underlag för regeringens och riksdagens överväganden våren 1999 om principerna för säkerhets- och försvarspolitiken. Därmed skapas det förutsättningar för att besluta om en reviderad inriktning av försvarspolitiken, om detta då anses motiverat.

Moderata samlingspartiet förordar i motion 1998/99:Fö317 yrkande 1 att den kommande kontrollstationen bör utgöra första steget i en helt ny beslutsprocess.

Genom etappindelningen av det nu gällande försvarsbeslutet och systemet med kontrollstationer har redan steg tagits mot en flexiblare rytm i försvarsplaneringen än tidigare. Olika försvarspolitiska beslut får konsekvenser i olika tidsmässiga perspektiv. Enligt utskottets bedömning kommer ett antal försvarspolitiskt viktiga beslut att – vid sidan av den årliga budgetregleringen – fattas successivt under de kommande åren. Försvarsplaneringen utvecklas enligt utskottets mening mot att vara mindre bunden till femårsperioder. Motionärernas önskemål torde därmed i allt väsentligt komma att tillgodoses.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört *beträffande den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen* bör några uttalanden från riksdagens sida inte göras med anledning av motionerna 1998/99:Fö204, yrkandena 1, 6 samt 8 – 10, 1998/99:Fö205 yrkande 1, 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5, 1998/99:Fö211 samt 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3. Motionerna bör sålunda inte bifallas av riksdagen

Försvarsmaktens framtida utbildningsresurser m.m.

I flera motioner aktualiseras olika frågor som rör Försvarsmaktens organisation i fred och dess resurser bl.a. för utbildning. Det gäller bl.a. den framtida användningen av olika övnings- och skjutfält samt utnyttjandet av garnisonerna i Sollefteå, Skövde, Borås och Eksjö.

Tidigast i samband med behandlingen av den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen uppkommer frågan om huruvida Försvarsmaktens organisation och dess utbildningsresurser m.m. bör genomgå en omfattande översyn. Utskottet anser sålunda det för tidigt för riksdagen att nu uttala sig om de eventuella riktlinjerna för de organisationsöverväganden som kan komma att röra Försvarsmakten. Sådana uttalanden från riksdagens sida bör anstå.

Utskottet förordar därför *beträffande Försvarsmaktens framtida utbildningsresurser m.m.* att motionerna 1998/99:Fö304, 1998/99:Fö305, 1998/99:Fö306, 1998/99:Fö307, 1998/99:Fö309, 1998/99:Fö314, 1998/99:Fö315 samt 1998/99:Fö318 inte bör bifallas av riksdagen.

Det militära försvaret

Verksamhetens omfattning och mål

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 10–11) anfört om mål.

Regeringen

I verksamhetsområdet militärt försvar ingår de tre anslagen A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., A 2 Fredsfrämjande truppinsatser samt A 3 Utveckling och investeringar. Anslagen disponeras av Försvarsmakten.

Regeringen redogör för de övergripande mål som skall gälla för Försvarsmakten och därmed för det militära försvaret. Målen fastställdes i 1996 års totalförsvarsbeslut. Försvarsmakten skall:

- I fred förbereda för att i krig försvara riket mot väpnat angrepp som hotar dess frihet och oberoende. Angrepp skall kunna mötas var det än kommer ifrån och hela landet skall kunna försvaras.
- Kontinuerligt i fred och under kriser kunna övervaka och hävda rikets territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken.
- Kunna ställa kvalificerade förband och andra resurser till förfogande för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.
- Kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred.
- Ha en beredskap som medger att utvalda delar av Försvarsmaktens organisation inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet. Beredskap, organisation och planläggning skall vidare medge att
- Försvarsmaktens förmåga långsiktigt anpassas, dvs. utökas eller förändras för att motsvara framtida krav och behov.

Genomförd verksamhet och ekonomiskt utfall för år 1997

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 9–11 och 19–20) anfört om genomförd verksamhet och utgiftsutvecklingen.

År 1997 var första verksamhetsåret under försvarsbeslutsperioden. Verksamheten har präglats av de förändringar i krigs- och grundorganisationen som är en följd av 1996 års totalförsvarsbeslut.

Enligt regeringens bedömning har Försvarsmakten under år 1997, med vissa angivna undantag, *genomfört verksamheten* i enlighet med riksdagens beslut. Driftskostnaderna har blivit högre än beräknat vilket medfört inskränkningar i övningsverksamheten. Detta har i sin tur fått negativa konsekvenser för krigsförbandens status och befälens kompetens. Krigsdugligheten i vissa förband har sjunkit. Enligt regeringens uppfattning kan detta accepteras mot bakgrund av riksdagens beslut våren 1998 om *Försvarsmaktens beredskap*.

Regeringen konstaterar att trenden när det gäller *yrkesofficerarnas* allt lägre kompetens inte har brutits under år 1997. Regeringen har som följd av obalansen i Försvarsmaktens ekonomi tvingats att acceptera att tidpunkten för det givna uppdraget att höja kompetensen måste senareläggas till år 2001. Vidare måste de kompetenshöjande åtgärderna prioriteras till den grupp befäl som är mest betydelsefull för den långsiktiga anpassningsförmågan.

Regeringen redogör för vilka *större övningar* som har genomförts under året, bl.a. inom ramen för Partnerskap för fred (PFF), samt för Försvarsmaktens deltagande i de fredsbevarande operationerna på Balkan. Försvarsmakten har vidare på FN:s uppdrag röjt minor i Västsahara. Försvarsmakten har också gett fortsatt stöd åt de baltiska länderna, bl.a. med utbildningsinsatser för den baltiska fredsbevarande bataljonen (Baltbat) och med röjning av sjöminor.

Regeringen redogör vidare för vilka viktigare *materielsystem* som tillförts Försvarsmakten eller är under leverans, bl.a.

- pågående leveranser av stridsvagn 121 och 122 (Leopard) samt stridsfordon 90,
- slutleverans av luftvärnsrobotsystem 90,
- slutleverans av fältuniform m/90 till hemvärdet,
- pågående leveranser av ubåt typ Gotland och båtar till amfibiebataljon,
- pågående leveranser av JAS 39 Gripen delserie 2 och flygburet spaningsradarsystem 890,
- slutleverans av bombkapsel till AJS 37 och JAS 39 Gripen.

Regeringen pekar på vissa *förändringar av inriktningen i förhållande till försvarsbeslutet*. Som följd av Försvarsmaktens ekonomiska problem under åren 1997 och 1998 har sålunda riksdagen på regeringens förslag beslutat att ändra det övergripande målet för Försvarsmaktens beredskap till att medge att endast utvalda delar av organisationen inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet. Tidigare gällde kravet huvuddelen av organisationen. Det nuvarande omvärldsläget medger en sådan sänkning av beredskapen.

Regeringen anmäler att den i augusti 1998 beslutat om en ändring i förordningen (1995:238) om totalförsvarspåbud med innebörd att den kortaste grundutbildningstiden för den som fullgör värnplikt skall vara 80 dagar. Beslutet har fattats på förslag från Försvarsmakten som avser påbörja försök med kortare grundutbildning under år 1999.

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
37 475	37 354	39 058	39 829	41 124	40 773

Regeringen bedömer *sammanfattningsvis* att Försvarsmaktens förmåga att lösa sina huvuduppgifter under år 1997 har varit godtagbar. Förmågan har inte nämnvärt förändrats i jämförelse med det föregående budgetåret 1995/96. De brister i beredskap och försvarsförmåga som finns kan accepteras med hänsyn till rådande omvärldsläge.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört i denna del.

Balansen mellan ekonomiska resurser och verksamhet

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 13) anfört om regeringens slutsatser. Utskottet behandlar även motion Fö317 (m) yrkande 9.

Regeringen

Under de båda åren 1997 och 1998 har allvarliga problem i Försvarsmaktens ekonomi konstaterats. Regeringen har med anledning härav vidtagit en rad åtgärder. Regeringen har sålunda föreskrivit att Försvarsmakten dels skall vara mycket restriktiv med kostnadsdrivande åtgärder, dels skall reducera sin verksamhet inom främst pliktjänstgöringen och materielanskaffningen. Även hemvärns- och frivilligverksamheten berörs av åtgärderna, men i mindre omfattning.

Som nämnts i det föregående har riksdagen, på förslag av regeringen, beslutat (prop. 1997/98:84, bet. 1997/98:FöU11, rskr. 1997/98:268) om en begränsning av det övergripande målet för Försvarsmaktens beredskap.

Regeringen anför att det i Regeringskansliet under år 1998 pågått en beredning av konsekvenserna av övergången till full tillämpning av den s.k. *anslagsförordningen*. Regeringens slutsats är att en samlad bedömning av alla de faktorer som inverkar på frågan inte kan göras förrän efter försvarsbeslutsperioden, dvs. år 2002. Eventuella variationer i anslagsbelastningen mellan åren får hanteras inom ramen för det ekonomisadministrativa regelverket.

Regeringen anför vidare att den nya organisationen för Försvarsmaktens högkvarter, som införts sommaren 1998, innebär tydligare ansvarsförhållanden. Den förstärkta planeringsfunktionen för inriktning och prioritering bör bl.a. ge förutsättningar för förbättrat ekonomiskt underlag och större säkerhet i planeringen.

Regeringen anmäler att det vid utgången av år 1997 fanns ett anslagssparande på ca 3 400 miljoner kronor. Av dessa medel står 2 200 miljoner kronor till regeringens disposition. Utgiftsprognosen för år 1998 är ca 38 500 miljoner kronor. Enligt regeringen innebär detta att utgifterna under anslaget kommer att överstiga anvisat belopp, inklusive vad regeringen föreslår på tilläggsbudget, med ca 1 950 miljoner kronor. Det överstigande beloppet kommer att täckas av anslagssparande och tilldelad anslagskredit. För att inte riskera att utgiftstaket för hela statsbudgeten överskrids har regeringen i oktober i år ålagt Försvarsmakten och Försvarets materielverk att begränsa utgifterna, främst genom förskjutningar av materielleveranser.

Motionen

I Moderata samlingspartiets *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. beskriver motionärerna vad de anser vara bakgrunden till dagens ekonomiska problem i försvarsekonomin. De menar att de nu akuta svårigheterna är en följd av att Försvarsmakten, med utgångspunkt i riksdagsbeslutet år 1996 om att anslagsförordningen skall tillämpas fullt ut, planerat med andra ekonomiska förutsättningar än dem som framgår av budgetpropositionen. Med referens till uppgifter från Försvarsmakten anför motionärerna att anslagsförordningen för år 1999 orsakar en brist på 2,1 miljarder kronor om avsedd verksamhet skall genomföras. För treårsperioden anges bristen till 7,1 miljarder kronor. Tas hänsyn till även andra faktorer uppgår bristen till närmare nio miljarder kronor.

Motionärerna anser att regeringen med sitt anslagsförslag för år 1999 och förslag till utgiftsramar för utgiftsområde 6 Totalförsvar undvikit att hantera det uppkomna problemet.

Motionärerna refererar till att riksdagen i samband med beslutet att införa anslagsförordningen uttalat att övergången skulle genomföras på ett verksamhetsneutralt sätt. Den av regeringen i budgetpropositionen anvisade vägen med anslagskrediter intill en utvärdering år 2002 anses inte tillfyllest. Tvärtom riskerar en sådan metod att förskjuta och därmed förvärra problemet. Motionärerna förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till kompensation för effekterna för anslagsförordningen så att riksdagens krav på verksamhetsneutralitet uppfylls (*yrkande 2*).

I motionen betonas behovet av balans mellan försvarets uppgifter och resurser. Motionärerna hänvisar till Moderata samlingspartiets budgetpolitiska motion och att det i denna bl.a. föreslagits 2,2 miljarder kronor utöver regeringens förslag under anslag A 3 Utveckling och investeringar för att kompensera anslagsförordningens effekter under budgetåret 1999. Vad som sålunda har anförts om behovet av ekonomiska resurser för att skapa balans mellan försvarets uppgifter och resurser föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna (*yrkande 9*).

Anslagsförordningens införande

Syftet med att häva Försvarsmaktens dispens från tillämpningen av anslagsförordningen var att synliggöra kapitalkostnaderna och på så sätt främja en effektivare kapitalhantering inom statsförvaltningen. Det fanns vid tidpunkten för beslutet – år 1996 – ingen tvekan om det angelägna i reformen. I anslutning till riksdagens beslut i frågan påtalade utskottet emellertid att vissa villkor som måste uppfyllas. Utskottet anförde sålunda (bet. 1996/97:FöU3 s. 3):

Utskottet är angeläget om att såväl de justeringar som sker under innevarande budgetår som den kompensation av tillkommande räntekostnader som aviserats sker på ett sådant sätt att Försvarsmaktens köpkraft förblir oförändrad.

I anslutning till riksdagens ställningstagande till Försvarsmaktens ekonomiska problem våren 1998 fick utskottet anledning att återkomma till frågan om anslagsförordningens tillämpning. Utskottet framhöll då (bet. 1997/98:FöU11 s. 13):

Det hade varit en fördel om effekterna av anslagsförordningens tillämpning varit ordentligt utklarade i samband med dessa beslut. Utskottet välkomnar den nu pågående analysen och emotser en redogörelse från regeringen i frågan. Det är viktigt för förtroendet för regelverket att övergången till den fulla tillämpningen av anslagsförordningen inte i sig framtvingar omavvägningar. Utskottet utgår således från att denna övergång sker på ett verksamhetsneutralt sätt.

Som framgått har utskottet varit mycket tydligt i sin uppfattning att den tekniska omläggningen av budgeterings- och redovisningsprinciperna, som i sig alltså var önskvärd, inte får leda till att köpkraften för Försvarsmakten förändras på så sätt att den verksamhet som riksdagen beslutat om inte kan fullföljas. Ingen annan berörd har heller ifrågasatt kravet på verksamhetsneutralitet. Exempelvis konstaterar även regeringen i budgetpropositionen (s. 13): ”utgångspunkten för omläggningen till full tillämpning av anslagsförordningen är att den skulle ske på ett verksamhetsneutralt och statsfinansiellt neutralt sätt.”

Också motionärerna i *kommittémotion Fö317 (m)* erinrar om vad som uttalats om verksamhetsneutralitet i övergången.

Efter det att budgetpropositionen lämnats till riksdagen har Försvarsmakten uttryckt synpunkter på konsekvenserna av tillämpningen av den s.k. anslagsförordningen.

Denna fråga har, efter vad som framgår av propositionen och efter vad utskottet har inhämtat från Regeringskansliet, varit föremål för noggrann beredning i propositionsarbetet. Regeringens slutsats är att en samlad bedömning och värdering av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen inte kan göras förrän efter försvarsbeslutsperiodens utgång, dvs. år 2002.

Utskottsmajoriteten delar i princip denna uppfattning men anser att det finns skäl att denna fråga bedöms och värderas i nästa försvarsbeslut som väntas bli fattat år 2001. Samtidigt konstaterar utskottet att det aktuella an-

slaget kommer att vara föremål för riksdagens ställningstagande i kommande års budgetpropositioner.

Utskottsmajoriteten anser att regeringen skyndsamt måste uppdra åt Försvarsmakten att inom ramen för den föreslagna anslagsnivån för anslaget A 3 Utveckling och investeringar för år 1999 prioritera de mest angelägna kompetenser som erfordras för det militära försvaret, aktuella samarbetsprojekt och materielprojekt. Om behov uppstår kan regeringen pröva att övergångsvis utöka anslagskrediten upp till 10 %. Denna prövning är beroende av utrymmet under utgiftstaket för staten. Såsom finansutskottet har slagit fast, får anslagskrediten inte vara en stadigvarande finansiering.

Med dessa åtgärder anser utskottet att vad som förordas i *kommittémotion Fö317 (m) dels* om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till kompensation för anslagsförordningens effekter (*yrkande 2*), *dels* om behovet av ekonomiska resurser för att skapa balans mellan försvarets uppgifter och resurser (*yrkande 9*) inte bör bifallas av riksdagen.

Utskottets behandling av detta ärende aktualiserar bedömningar som utskottet gjorde våren 1998 i samband med de då aktuella ekonomiska problemen i Försvarsmaktens ekonomi. Utskottet anförde då (bet. 1997/98:FöU11 s. 7) bl.a. att det fanns betydande och oacceptabla brister i systemet för att styra och följa upp Försvarsmaktens verksamhet. Utskottet ansåg att styrning, ledning och förvaltning i fred måste reformeras om det skall gå att komma till rätta med ständigt återkommande obalanser i försvarsplaneringen. Utskottet kommer därför att ta initiativ till ett uppföljnings- och utvärderingsprojekt om Försvarsmaktens och Försvarets materielverks ekonomisystem och dess funktionssätt. I det sammanhanget bör även regel- och administrationssystemen kring materieförsörjningsprocessen genomlysas. Utskottet återkommer till detta i det avsnitt i betänkandet som behandlar anslaget A 3 Utveckling och investeringar.

Teknikfaktorn

Den s.k. teknikfaktorn är en uppräknig av materielanslaget utöver den som årligen sker med prisindex från ett prisläge till ett annat. Skälet till detta påslag är att kostnadsutvecklingen för försvarsmateriel bedöms vara snabbare än för andra slags varor. Ramtillskott för sådan teknisk fördyring har, med lite olika benämningar och beräkningssätt, förekommit i stort sett hela tiden sedan slutet av 1950-talet. I 1996 års totalförsvarsbeslut ingick en teknikfaktor och att denna skulle prövas i samband med 1998 års försvarspolitiska kontrollstation.

Regeringen föreslog i proposition 1997/98:83 Förändrad styrning av Försvarsmakten m.m. att kontrollstationen skulle senareläggas till år 1999. I propositionen anför regeringen att systemet med teknikfaktor kommer att omprövas i anslutning till kontrollstationen år 1999.

Regeringen återkommer till frågan i den s.k. vårpropositionen (prop. 1997/98:150) och anför även där att systemet med teknikfaktor skall omprövas. Regeringen har samtidigt, utan att detta angavs, vid beräkningen av

utgiftsramarna för utgiftsområde 6 Totalförsvaret för åren 2000 och 2001 dragit av teknikfaktorn, 250 miljoner kronor för vardera året.

Enligt utskottets mening har ett borttagande av teknikfaktorn stor inverkan, betydligt större än frågan om tillämpningen av anslagsförordningen, på vilken verksamhet som kan inrymmas i planeringen för en försvarsbeslutsperiod och för den period som följer närmast därefter. Om teknikfaktorn skall behållas eller ej bör därför beslutas av riksdagen vilket också, som framgått av det föregående, förutsattes i 1996 års försvarsbeslut.

Riksdagen återkommer till frågan i samband med kontrollstationen 1999.

Styrning och uppföljning av det militära försvaret

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 16–17) anfört om Styrning och uppföljning av det militära försvaret. Utskottet behandlar även motionerna Fö204 (kd) yrkandena 2–3 och Fö317 (m) yrkandena 5 och 8.

Regeringen

Regeringen framhåller att ett omfattande utvecklingsarbete har skett vad avser styrningen av Försvarsmakten. Riksdagen har orienterats härom (prop. 1997/98:83) och också godkänt de förändrade styrprinciperna (bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269). Framgent kommer sålunda Försvarsmaktens långsiktiga inriktning att styras genom huvuduppgifter som riksdagen bestämmer. Utifrån dessa huvuduppgifter formuleras krav på operativa förmågor, vilka över en försvarsbeslutsperiod uttrycks som långsiktiga målsättningar.

Den årliga verksamheten i grundorganisationen kommer att styras genom *krav på förmågor och mål för verksamhetsområden* i stället för i termer av inriktning av program. Regeringens budgetförslag för budgetåret 1999 har utformats i enlighet härmed.

Åtgärder som syftar till att skapa balans i Försvarsmaktens ekonomi och planering skall prioriteras även fortsättningsvis.

Regeringen anför att den med tillämpning av de förändrade styrprinciperna varje år kommer att till riksdagen, på ett bättre sätt än hittills, kunna återrapportera vilket tillskott till de operativa förmågorna som årets verksamhet inom förbandsverksamhet och investeringar i materiel m.m. medfört. Utifrån bedömningen av tillståndet i krigsorganisationen kommer riksdagen även att få information om vad detta innebär för måluppfyllnaden inom de olika operativa förmågorna.

Med utgångspunkt från de resultat som uppnåtts och dessas betydelse för måluppfyllnaden kan riksdagen därefter fatta beslut om verksamhetens inriktning för det kommande året.

I och med att verksamhetsåren 1997 och 1998 styrs och återrapporteras i nu rådande programstruktur är det inte möjligt, anför regeringen, att genomföra en återrapportering till fullo i förmåge-, krigsorganisations- och verksamhetstermer. I det följande har regeringen valt att återrapportera verksamhetens resultat i programtermer. Därutöver redovisar regeringen, i enlighet

Motionerna

Kristdemokraterna uppmärksammar i sin *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. de av regeringen i budgetpropositionen redovisade bristerna när det gäller förmågan till långsiktig anpassning till ett förändrat omvärldsläge. Motionärerna anser inte att den redovisning som finns i propositionen svarar mot de krav som riksdagen har ställt. Motionärerna menar att svagheter med anpassningsproblematiken mera sällan berörs. Vilka kritiska faktorer som ytterst påverkar möjligheterna att på ett trovärdigt sätt genomföra en uppbyggnad behöver studeras. Tydliga kvalitetskrav måste ställas. Den grundläggande frågan är om vår demokrati är kapabel att fatta nödvändiga beslut om höjning av vår krigsduglighet och tillväxt i tid och i tillräcklig omfattning. Regeringen bör därför ärligen i samband med budgetförslaget i en särskild skrivelse utförligt redovisa sin utvärdering av dels krigsdugligheten för det militära försvarets olika delar och förberedelserna för att höja denna i ett ettårsperspektiv, dels en överblick över läge och handlingsmöjligheter inom ramen för en mer långsiktig anpassningsdoktrin (*yrkande 2*).

Motionärerna erinrar om att utskottet vid två tillfällen de senaste åren (bet. 1996/97:FöU4 och 1997/98:FöU10) krävt att regeringen närmare redovisar de operativa principerna, en värdering av Försvarmaktens styrka och svagheter samt därpå baserat förslag till vilka operativa försvarsförmågor i olika avseenden som bör prioriteras högre respektive lägre. Den redovisning som regeringen nu gör i budgetpropositionen anser inte motionärerna vara i enlighet med de riktlinjer som riksdagen uttalat. De menar att regeringen därför bör återkomma till riksdagen med en samlad redovisning som på ett tydligt sätt beskriver det militära försvarets uppgifter, kraven på operativ förmåga och krigsorganisationens kvalitet och kvantitet (*yrkande 3*).

Även i *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. hänvisar motionärerna till att utskottet begärt att regeringen skall göra tydligare redovisningar av förmågan till anpassning. Då den efterlysta redovisningen saknas i budgetpropositionen bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med en redogörelse av planer och vidtagna åtgärder vad gäller försvarets anpassningsförmåga (*yrkande 5*).

Samma motionärer erinrar om att utskottet tidigare krävt att budgetpropositionen skall innehålla en redovisning av operativa principer, en värdering av Försvarmaktens styrka och svagheter samt ett därpå baserat förslag till vilka operativa försvarsförmågor i olika avseenden som bör prioriteras högre respektive lägre. Motionärerna hävdar att den nu aktuella budgetpropositionen har brister genom en alltför översiktlig redovisning av verksamhetsområden, anslagsstruktur och Försvarmaktens krigsorganisation, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna (*yrkande 8*).

Utskottet har vid åtskilliga tillfällen behandlat frågor som rör styrning och uppföljning av verksamheten inom totalförsvaret. Härvid har utskottet bl.a. betonat behovet av att förbättra riksdagens beslutsunderlag. Mål för verksamheten skall kunna preciseras och medelsanvändningen inom Försvarmakten ändamålsbestämmas. Inom ramen för riksdagens finansmakt (9 kap. 2 § RF) beslutar riksdagen såväl om ekonomiska resurser som om vad medlen skall användas till.

Regeringen redovisade (prop. 1997/98:83) i mars 1998 förslag till en förändrad styrning av Försvarmakten. Utskottet ansåg (bet. 1997/98:FöU10 s. 9) det angeläget att detta arbete skyndsamt drivs vidare så att de förbättringar som riksdagen efterlyst kan träda i kraft så snart som möjligt. Utskottet ansåg vidare att 1999 års budgetproposition borde redovisas enligt de nya principerna och med utgångspunkt från riktlinjer som utskottet meddelade. Riksdagen beslutade i enlighet med vad utskottet föreslagit (rskr. 1997/98:269).

Utskottet har *följt upp* hur de *riktlinjer* som utskottet tidigare angett har omsatts vid utformningen av årets budgetproposition. Utskottet vill med anledning härav framföra följande.

Utskottet har efterlyst en närmare redovisning av de *operativa principerna* och ett därpå baserat förslag till *skilda slags förmågor* för Försvarmakten. Regeringen skall i budgetförslaget inhämta riksdagens godkännande beträffande vilken förmåga som Försvarmakten skall ha för att kunna lösa de olika uppgifterna och vilken inriktning som skall gälla för de olika verksamhetsområdena.

Utskottet kan konstatera att försvarsförmåga i olika avseenden och verksamhetsområden i budgetpropositionen nu införs som nya begrepp för att inrikta verksamheten. Regeringen begär riksdagens godkännande av förmågor och inriktningen inom verksamhetsområden. Detta är helt i enlighet med vad utskottet har förutsatt. Utskottet kan emellertid inte direkt se hur förmågorna knyts till operativa principer. Däremot beskrivs de önskvärda förmågorna med hjälp av operativa resonemang. Enligt utskottets mening bör uttryckssättet utvecklas och förbättras för att underlätta uppföljning och bedömning av uppnådd förmåga.

När det gäller verksamhetsområdet anpassning saknar utskottet *dels* en redovisning av hur processen bör se ut för att få fram underlag för beslut inom ramen för anpassningsdoktrinen, *dels* en redogörelse för om det under det senast genomförda budgetåret vidtagits några åtgärder som följd av anpassningsdoktrинens tillämpning. Eftersom anpassningsdoktrinen är en av hörnstenarna i försvarspolitiken är det ett högst berättigat krav att regeringen informerar riksdagen såväl om dess utformning och utveckling som om dess tillämpning under det genomförda verksamhetsåret.

Utskottet förutsätter också att uttryckssättet utvecklas när det gäller att beskriva inriktningen inom verksamhetsområdena. I föreliggande budgetproposition ges exempelvis mycket liten vägledning om vilken verksamhet, exempelvis övningar, som avses bli genomförda inom verksamhetsområdet Förbandsverksamhet m.m.

Utskottet har vidare efterlyst en beskrivning av hur de *säkerhetspolitiska målen är kopplade till krigsorganisationens utveckling*. En sådan beskrivning är nödvändig för att riksdagen skall kunna ta ställning till Försvarens uppgifter, förmåga och till krigsorganisationens utformning och beredskap. Fullständiga sådana beskrivningar är aktuella främst i samband med långsiktiga försvarsbeslut. Åren däremellan, beroende på utvecklingen, kan det vara tillräckligt att anmäla vilka viktigare krigsorganisatoriska förändringar som genomförts, hur dessa rimmar med senast fattat försvarspolitiskt riksdagsbeslut samt vilka förändringar av krigsorganisationen som regeringen vill föreslå. Utskottet kan konstatera att krigsorganisationens utveckling nu inte berörs under inriktningsavsnitten i budgetpropositionen.

Utskottet har slutligen ställt bestämda krav på regeringens information om materielfrågorna. Regeringen förutsätts sålunda årligen i budgetpropositionen för riksdagen redovisa alla *viktigare utvecklings- och anskaffningsprojekt* som är aktuella under det aktuella budgetåret. Regeringen förväntas därvid belysa projektens bedömda kostnader, konsekvenser för förbandens operativa effekt samt eventuella industriella aspekter. Regeringen förväntas också redovisa vilka materielbeställningar som i planeringsarbetet övervägts, men av prioritetsskäl inte kan genomföras.

Utskottet anser att den redovisning som nu skett i budgetpropositionen under anslag A 3 Utveckling och investeringar med tillhörande två bilagor är en klar förbättring jämfört med tidigare ordning.

Utskottet kan *sammanfattningsvis* konstatera att det togs ett viktigt steg våren 1998 för att utveckla hur Försvarens verksamhet skall styras och följas upp. Nu tillämpas denna modell för första gången. Regeringen har redovisat i den beslutade strukturen och underlaget till riksdagen har blivit tydligare i flera avseenden. Det saknas dock betydelsefull information, t.ex. beträffande krigsorganisationens utveckling och anpassningsdoktrinens utformning och tillämpning. Utskottet återkommer till detta vid behandlingen av regeringens förslag till verksamhetsinriktning under anslagen.

Eftersom det är första gången styrningen uttrycks i nya termer anser inte utskottet att det är förvånande att det finns brister i såväl struktur som uttryckssätt. All information för utskottets uppföljning och överväganden om verksamhetsinriktning m.m. kan heller inte förväntas komma samlat i ett enda dokument. Muntliga föredragningar från företrädare för Regeringskansliet och myndigheter kommer alltid att erfordras.

Som framgått kan utskottet i stora delar instämma i de synpunkter som motionärerna framför i *kommittémotionerna Fö204 (kd) yrkande 2 och 3* och *Fö317 (m) yrkande 5 och 8*. Utskottet förutsätter emellertid att regeringen fortsätter utvecklingen av den nu tillämpade styrmodellen och successivt förbättrar dess roll som beslutsunderlag för riksdagen. Denna utveckling bör fortsätta i dialog med försvarsutskottet. Vad som anförts i nämnda motionsyrkanden bör då kunna bli beaktat. Riksdagen bör därför inte bifalla yrkandena.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 21–29) anfört om resultat.

Regeringen

Program 1. Operativa lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift att utöva eller möjliggöra operativ ledning och operativ underhållstjänst.

I programmet ingår bl.a. högkvarteret, tre militärområdesstaber med stabs- och sambandsförband m.m., tre underhållsregementen, sex markteleunderhållsbataljoner och sex militärområdestransportbataljoner. Programmet omfattar även den militära underrättelse- och säkerhetstjänstens verksamhet.

Resultat

Under år 1997 har övningen Polstjärnan genomförts, varvid betydelsefulla erfarenheter kunnat dras om Försvarmaktens ledningssystem. *Utbildnings- och övningsverksamheten* har i övrigt skett med vissa begränsningar. Detta har bl.a. inneburit att den planerade övningen med det krigsorganiserade högkvarteret ånyo ställts in. Den utveckling av förbanden som regeringen föreskrivit har således inte uppfyllts i alla avseenden. Regeringen kommer att ta upp denna fråga i regleringsbrevet för år 1999.

Försvarmaktens utveckling av *nya IT-system* har i några fall varit föremål för regeringens uppmärksamhet och åtgärder. Den 20 november 1997 avbröt sålunda regeringen Försvarmaktens utveckling och anskaffning av resursledningssystemet Sirius. Regeringen ansåg att det saknades flera grundläggande förutsättningar för systemutvecklingen, bl.a. en samlad strategi för Försvarmaktens alla ledningssystem. Vidare var styrningen och uppföljningen av projektet undermålig, vilket bl.a. lett till att driftsättning av Sirius ej kunnat ske enligt gällande tidsplaner. Detta riskerade i sin tur att leda till ytterligare kostnadsökningar i projektet. Samtidigt konstaterade regeringen att omfattningen av nödvändiga anpassningsåtgärder inför år 2000 av Försvarmaktens IT-system inte var klarlagd. Mot denna bakgrund beslutade regeringen att Försvarmakten framdeles skall inrikta sitt arbete inom IT-området med att anpassa sina system till år 2000 samt att färdigställa en ny plan för ledningssystemutvecklingen. I enlighet med regeringens beslut redovisade Försvarmakten under våren 1998 en reviderad plan för ledningssystemutvecklingen. Planen var dock inte genomanalyserad i alla avseenden. Försvarmakten har därför ålagts att komplettera denna.

Regeringen anmäler att även ett annat IT-projekt har allvarliga problem. Det är det nya operativa ledningssystemet Orion. Driftsättningen har skjutits upp ett flertal gånger. Regeringen kommer även i fortsättningen att följa Försvarmaktens handläggning av detta ärende.

Under de senaste åren har Försvarsmakten på regeringens uppdrag vidtagit omfattande åtgärder för att minska antalet *vapenförluster*. Bland åtgärderna kan nämnas centraliserad förvaring av de vapen som tidigare förvarats i spridda mobiliseringsförråd samt säkrare förvaring av de vapen som används i utbildningen. Antalet vapenförluster har de senaste åren stadigt minskat, vilket i flera avseenden torde kunna förklaras av de vidtagna åtgärderna. Regeringen noterar dock betydelsen av att ytterligare åtgärder vidtas, bl.a. mot bakgrund av stölden i Strängnäs i slutet av september 1998.

Program 2. Fördelningsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda och understödja armébrigadernas strid.

I programmet ingår 3 fördelningsstaber med betjäningförband, 4 artilleriregimentsstaber med fördelningsartilleribataljoner samt ca 60 fristående bataljoner och ca 115 fristående kompanier innefattande bl.a. jägarförband, luftvärnsförband och fältsjukhus.

Resultat

Fortsättningsutbildningen har haft liten omfattning. Huvudsakligen har ledningsträningsövningar, kaderövningar och fältövningar bedrivits för att behålla kompetensen inom befälskadra.

Relativt lite materiel har levererats. Utvecklingen av den måldetekterande artillerigranaten BONUS, luftvärnsrobotsystem 23 BAMSE, krigsbro 6 och av artillerilokaliseringsradarn ARTHUR har fortsatt.

Program 3. Försvarsområdesförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda territoriell verksamhet, skydda för totalförsvaret viktiga resurser, försvara vissa infallsportar samt leda mobilisering och transporter.

I programmet ingår 13 försvarsområdesstaber, förband för stads- och gränsstrid, luftvärns- och ingenjörsförband m.m. Sammanlagt omfattar programmet ca 242 000 personer, varav ca 86 000 i hemvärdet.

Resultat

Hemvärns- och frivilligutbildningen har genomförts i samma omfattning som tidigare år. Försök med tre månaders pliktutbildning för frivillig rekrytering till hemvärdet har genomförts. De utbildade har utgjort ett välbehövligt tillskott till organisationen. Försvarsmakten har till regeringen redovisat hur man avser att gå till väga för att öka rekryteringen. Hemvärdet, har tillförts materiel under året, bl.a. fältuniform 90 samt utrustning för mörkerstrid och samband.

Huvuddelen av försvarsområdesluftvärnskompanier med s.k. direktriktningssikten har organiserats, resterande delar avses bli organiserade under år 1998.

Program 4. Armébrigadförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att föra anfallsstrid. Armébrigaderna är allsidigt sammansatta, har hög rörlighet, gott skydd och stor eldkraft.

I programmet ingår fyra infanteribrigader, tre Norrlandsbrigader och sex mekaniserade brigader.

Resultat

Fortsättningsutbildningen har haft liten omfattning. Detta har inverkat negativt på framför allt reservofficerarnas förmåga att föra förband i fält. Fortsättningsutbildningen har främst omfattat särskilda övningar för befäl, ledningsträningsövningar, funktionsövningar och krigsförbandskurser.

Utbildningen av förband med stridsvagn 121 har inte nått uppsatta mål, främst på grund av brist på reservdelar och övningsammunition. Samma brist rådde under åren 1995 och 1996. Regeringen avser att i regleringsbrev för år 1999 för Försvarsmakten ta upp detta förhållande. Regeringen bedömer dock att problemen ännu inte påverkar krigsorganisationens duglighet.

Krigsorganiseringen av nya stridsfordonsförband påbörjas under år 1999. Verksamheten inriktas därför nu främst mot att på stor bredd förbereda detta. Under året har armébrigadernas mekanisering fortsatt med tillförsel av stridsvagn 121, stridsvagn 122, stridsfordon 90 och pansarbandvagn 401.

Program 5. Marina lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift att leda och understödja de marina krigsförbanden.

I programmet ingår bl.a. fyra marinkommandon, ett marindistrikt, en rörlig marin ledningsgrupp och åtta underhållsbataljoner.

Resultat

Öresunds marindistrikt har inordnats i Västkustens marinkommando. Avvecklingen av underrättelseförband har genomförts under år 1997 och avvecklingen av underhållsförband skall påbörjas år 1998.

Signalspaningsfartyget HMS Orion har under år 1997 inte kunnat bemannas med två besättningar. Så kommer att ske fr.o.m. år 1998, varvid antalet företag och gångtiden kommer att utökas.

Marinens telesystem (MTS) har fullt ut tagits i drift. Utvecklingen av marinens ledningssystem (Matak) fortsätter varvid informationsutvecklingen

görs samordnat inom Försvarmakten. Tillförseln av ledningssystem har avsevärt förbättrat stabernas förmåga till stabsarbete.

Under den samordnade marina slutövningen Nordvart har rörlig underhållstjänst för första gången övats i större omfattning. Underhållsorganisationen har därvid utvecklat sin förmåga att bedriva marin underhållstjänst utanför ordinarie baser.

Marinkommando Syd har genomfört en räddningsövning med hemvärnspersonal. Vid Marinkommando Ost har förberedelser gjorts för en kemvapeninspektion med internationellt deltagande.

Personalens kompetens har kunnat vidmakthållas och utvecklas.

Verksamheten vid Marinens taktiska centrum har överförts till det nybildade Marincentrums organisation.

Program 6. Försvarmaktens helikopterförband

Programmets innehåll

Programmet inrättades den 1 januari 1998. Programmet innehåller förband för bl.a. pansarvärn, ubåtsjakt och spaning mot ytmål, flygräddning samt transporter.

I programmet ingår bl.a. en arméflygbataljon, tre marina helikopterdivisioner och sex flygräddningsgrupper. Den beslutade reduktionen av de marina helikopterdivisionerna till två genomförs under innevarande budgetår.

Resultat

Under budgetåret har förberedelserna fortsatt för samordningen till det *gemensamma helikopterprogrammet* och införandet av den gemensamma helikopterflottiljen. Regeringen erinrar i sammanhanget om att ett av syftena med att inrätta det gemensamma helikopterprogrammet är att uppnå samordningsvinster i fråga om produktionsledning, utbildning, materielanskaffning och beredskap.

Förbandsutbildningen inom arméflygbataljonen har fortsatt, men bataljonen uppfyller inte ställda krav. Detta beror på den pågående omorganisationen och en fortsatt brist på flygförare. Inom den marina helikopterverksamheten är behovet av förbandsvisa övningar i rörlig bastjänst fortfarande stort. Materiel har anskaffats för bl.a. basorganisationen. Antalet insatser för stöd till samhället, främst räddningstjänst och sjuktransporter, har ökat avsevärt. Detta har förbättrat förbandens förmåga när det gäller samverkan med och stöd till samhället. Sammantaget uppnås dock inte ställda krigsduglighetskrav, beroende främst på den låga flygtidsproduktionen och brister inom den rörliga bastjänsten. Flygtidsproduktionen för helikoptrarna för flygräddningstjänst (helikopter 10) har blivit mindre än planerat. Detta beror bl.a. på brist på förare. Försvarmakten har redovisat åtgärder för att komma till rätta med de angivna bristerna. En översyn av grunderna för rekrytering och utbildning av helikopterförare har påbörjats. Vidare skall omprioriteringar göras för att åtgärda bristerna hos de marina helikopterdivisionerna. Under innevarande budgetår har utbildningen av personal för helikopter 10 intensifierats.

Regeringen kommer även i fortsättningen att noga följa utvecklingen och förutsätter att Försvarsmakten fullföljer påbörjade och planerade åtgärder i syfte att åtgärda bristerna.

Regeringen anför vidare att Sjöfartsverket och Försvarsmakten i december 1997 träffade ett *nytt avtal om helikopterberedskap*. Avtalet innebär att det även fortsättningsvis skall finnas helikopter i beredskap vid Säve, Kallinge, Visby och Berga. Avtalet innebär vidare att det sedan juni 1998 också finns helikopterberedskap vid Sundsvall. Därmed har enligt regeringens mening räddningsberedskapen i norra Sverige och utmed Norrlandskusten förbättrats avsevärt.

Program 7. Stridsfartygsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att övervaka och bekämpa mål på och under havsytan.

I programmet ingår bl.a. två ytstridsflottiljer med sex korvetter, sex robotbåtar och tolv patrullbåtar, tre minkrigsavdelningar med bl.a. sju minröjningsfartyg typ Landsort, fyra minröjningsfartyg typ Styrso och två minfartyg samt en ubåtsflottilj med nio ubåtar, varav två i materielberedskap, och ett ubåtsräddningsfartyg.

Resultat

Halvtidsmoderniseringen av patrullbåtar har fortsatt. Anskaffningen av minröjningsfartyg av typ Styrso har avslutats. Anskaffningen av ubåt av typ Gotland har fortsatt. På grund av leveransföreningen har dock ännu inte någon Gotlandsubåt kunnat tillföras krigsorganisationen. Detta beräknas ske senast år 1999. Utvecklingen av fyra korvetter av typ Visby har fortsatt. Fem robotbåtar, en ubåt av typ Näcken och tre ubåtar av typ Sjöormen har utvecklats.

Under år 1997 har de taktiska långtidsövningarna för förbanden reducerats i tid vilket, tillsammans med en generell gångtidsreducering, innebär att kvalitetsmålen inte har nåtts. Det är främst ytstridsförmågan som har nedgått.

Minröjningsförbanden har genomfört fyra större minröjningsföretag i Baltikum, vilket har höjt de deltagande förbandens förmåga. Vidare har ubåtsräddningssystemet utvecklats bl.a. genom samarbete med Norge, Danmark och Storbritannien.

Program 8. Kustförsvarsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att försvara infallsportar, marina basområden och skärgårdsområden.

I programmet ingår bl.a. en rörlig kustartilleribrigadledning, tolv kustförsvarsbataljoner, sex amfibiebataljoner, tre kustartilleribataljoner och ett tungt kustrobotbatteri.

Resultat

Materielbeställningarna har fortsatt till den rörliga brigadledningen. Omorganisation av en kustartilleribrigad från fast till rörlig organisation har påbörjats. Samtliga sex amfibiebataljoner har organiserats. Leverans av stridsbåtar och lätta trossbåtar till den fjärde amfibiebataljonen har fortsatt. Överföring av luftvärnsrobotsystem 70 från armén har fortsatt. Sex kustförsvarsbataljoner har vidmakthållits och sex kustförsvarsbataljoner, som utgått ur organisationen, har förberetts för avveckling.

Verksamheten under år 1997 har medfört att krigsförbandens förmåga har vidmakthållits. Undantag är vissa fasta förband. Anpassningstiden för förband som nedgått i krigsduglighet har ökat från fyra till tolv månader. Utbildningen under året har medfört att krigsförbandens personella kompetens vidmakthållits på en godtagbar nivå. Krigsorganisationen har tillförts ytterligare en amfibiebataljon och en rörlig brigadledning.

Program 9. Flygvapnets lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda och betjäna flygförbanden.

I programmet ingår för närvarande bl.a. tre flygkommandostaber, tre vädercentraler, sex stridslednings- och luftbevakningsbataljoner och 16 basbataljoner. I programmet ingår även försvarets telenät. Under innevarande budgetår skall en vädercentral avvecklas.

Resultat

Regeringen konstaterar att antalet krigsförband som inte uppfyller *krigsduglighetskraven* har ökat något jämfört med föregående år. Tillförseln av materiel har visserligen förbättrat situationen, men alltför få samövningstillfällen gör att personalens kompetens sjunker och därmed även förbandens krigsduglighet.

Sex stridslednings- och luftbevakningsbataljoner har vidmakthållits. Tre bataljoner har avvecklats under innevarande budgetår.

Försvarets telenät har vidareutvecklats. Organiseringen av telenätenheten för detta telenät har slutförts.

Utvecklingen av det för flygstridskrafterna gemensamma *ledningssystemet* har fortsatt genom materielltillförsel och utbildning. De första stridsledningscentralerna har levererats och utbildning och prov har inletts. Bristen på radarjaktledare har påverkat flygtidsproduktionen negativt. En ny simulator för Stridsledningsskolan i Uppsala har anskaffats. Försvarsmakten har vidare

vidtagit särskilda åtgärder för att säkerställa tillgången på elever till utbildningen av radarjaktledare.

Åtta *basbataljoner* har avvecklats under året och viss personal och materiel har omfördelats till kvarvarande bataljoner. En basbataljon har krigsförbandsövats och är därmed omskolad för att tillgodose de krav JAS 39-systemet ställer.

Vid några förband har det varit svårt att uppfylla målen för *flygtidsproduktionen*. Enligt Försvarmakten beror detta bl.a. på att många officerare i teknisk tjänst har slutat och att omorganisationen i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut har krävt stora personalresurser.

Program 10. JAS 39-förband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift för luftförsvaret, attackförmågan och underrättelseinhämtningen.

I programmet ingår en division JAS 39 Gripen. Den andra divisionen JAS 39 kommer att organiseras under innevarande budgetår. Regeringen beslutade i juni 1997 att anskaffa en tredje delserie JAS 39 omfattande 64 flygplan.

Resultat

Regeringen anför att hittills sammanlagt 54 flygplan JAS 39A och två flygplan JAS 39B har levererats till Försvarmakten. Förbandsverksamheten har inriktats på att utbilda personal. Den första divisionen kunde krigsorganiseras i oktober 1997. Bombkapseln har slutlevererats för JAS 39 Gripen och AJS 37 Viggen. Integrationen av radarjaktrobot 99 för JAS 39 och JA 37 har fortsatt.

En tillämpningsövning genomfördes hösten 1997 med den första JAS 39 Gripendivisionen och en krigsorganiserad basbataljon. Enligt regeringen visar övningen att divisionen ännu endast kan lösa begränsade uppgifter jämfört med målsättningen. Attackförmågan är för närvarande väl tillgodosedd medan jakt- och spaningsförmågorna har begränsningar.

Regeringen redovisar Gripenprojektet i en *bilaga till budgetpropositionen*. Av bilagan framgår bl.a.:

- Försvarmaktens och regeringens samlade uppfattning är att JAS 39 Gripen-systemet fortsätter att utvecklas i enlighet med planerad inriktning. Erfarenheterna hittills visar att systemet kommer att *uppfylla ställda krav*. Programmet som helhet bedöms ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.
- Den första JAS 39 Gripendivisionen *krigsorganiserades* efter genomförd krigsförbandsövning i oktober 1997. Den andra JAS 39 Gripendivisionen planeras att vara krigsorganiserad i december 1998. Från och med år 1999 finns därmed två utbildade JAS 39 Gripen-divisioner operativa vid F 7 Såtenäs. Omskolning av den tredje JAS 39 Gripendivisionen planeras att

- kunna starta i oktober 1999 vid F 10 i Ängelholm. Vid årsskiftet 2002/2003 beräknas åtta JAS 39 Gripendivisioner vara omskolade.
- *Erfarenheterna från flygverksamheten* vid F 7 Såtenäs är positiva. Det är fullt genomförbart för en och samma flygförare att utöva alla tre rollerna – jakt, attack och spaning.
 - *Leveranserna* av serieflygplan från industrin följer den överenskomma planen. Delserie 1 (omfattande 30 flygplan) slutlevererades i december 1996. Delserie 2 (110 flygplan) beräknas vara slutlevererad under första kvartalet år 2003.
 - Regeringen beslutade i juni 1997 att inom en kostnadsram om 27 913 miljoner kronor i prisläge 1997 utveckla och anskaffa flygplan, stödutrustning m.m. för *ytterligare fyra divisioner* JAS 39 Gripen. Serieleveranser av delserie 3 (64 flygplan) planeras starta andra kvartalet år 2003 och beräknas vara avslutade under senare delen av år 2006.
 - I nyss nämnda beslut anges även att speciella anpassningsprogram inom områdena flygprestanda, avionik, sensorer och framtida vapen skall genomföras. Regeringens syfte med anpassningsprogrammen är att JAS 39 Gripen-systemet successivt skall upprätthålla förmågan att kunna anpassas till förändrade hotbilder, nya uppgifter och tillvarata ny teknikutveckling under dess minst trettioåriga operativa tjänstgöring.
 - Regeringen bemyndigade i december 1997 Försvarsmakten att ingå ett *samarbetsavtal* med Tyskland, Italien, Grekland, Norge och Kanada om att delta i ett internationellt projekt om s.k IR-jaktrobot.
 - Den första av två beställda fullständiga *simulatorer* är i operativ drift vid Gripencentrum på Såtenäs. Den andra levereras under år 1999. Fem simulatorer för utbildning på divisionsnivå är beställda varav en är levererad till F 7 Såtenäs. Simulatorprojektet är ungefär ett år försenat. Flygutbildningen vid F7 bedöms dock kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt.
 - Anskaffning av *radarjaktroboten 99 (AMRAAM)* pågår. Roboten kommer att vara fullt operativ från år 2001.
 - Den *verksamhet som avslutats* (utveckling samt leverans av delserie 1, m.m.) och inte längre ingår i den s.k. JAS-ramen har kostat totalt 22 997 miljoner kronor. Projektet har försenats fyra år jämfört med inriktningen år 1982. Kostnadsökningar har hanterats med avdelade reserver och genom omplaneringar inom ramen.
 - Regeringen anser att riksdagens målsättning och inriktning, enligt definitionen i 1992 års JAS-ram för *vapenanskaffning* till JAS 39 Gripen har uppnåtts.
 - Regeringen konstaterar sammanfattningsvis att *den verksamhet som nu avslutats* och den materiel som slutlevererats till Försvarsmakten har följt de riktlinjer för utveckling och anskaffning av JAS 39 Gripen-systemet som riksdagen lagt fast. Regeringen anser därmed att denna del av JAS 39 Gripen-systemets anskaffning är avslutad och avser därför inte att i de årliga redovisningarna fortsättningsvis kommentera denna verksamhet.
 - *JAS-ramen*, enligt den definition som lades fast i 1996 års försvarsbeslut, är i 1998 års prisläge 78 998 miljoner kronor. Utbetalda anslagsmedel t.o.m. år 1997 uppgår till 11 505 miljoner kronor.

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsakliga uppgifter för luftförsvaret, attackförmågan och underrättelseinhämtningen.

I programmet ingår för närvarande bl.a. en J 35-division (Draken), åtta JA 37-divisioner (Viggen) och tre AJS 37-divisioner (Viggen).

Resultat

Under budgetåret har två divisioner AJS 37 (vid F 15) och en division J 35 (vid F10) avvecklats. Vidare har en AJS 37-division ombeväpnats till JAS 39 Gripen (vid F7). Systemutvecklingen av JA 37 har fortsatt, liksom integrationen av robot 99 inom detta system. AJS-modifieringen har slutförts och icke modifierade flygplan gallras ut efter hand. Flygtidsuttaget inom programmet har blivit mindre än planerat, bl.a. beroende på bristen på radarjaktledare och att officerare i teknisk tjänst har slutat.

Regeringen konstaterar att det fortfarande finns brister inom vissa prioriterade förband. Ett begränsat flygtidsuttag och lägre kvalitet i övningarna har lett till att vissa förband inte uppfyller kraven på *krigsduglighet*. Jämfört med föregående år har dock JA 37-divisionerna visat en förbättring, bl.a. beroende på att flygtiden för dessa förband har prioriterats. Genom integrationen av robot 99 på JA 37 har också jaktförsvarsförmågan förbättrats. Regeringen förutsätter att Försvarsmakten fortsätter arbetet med att åtgärda bristerna inom programmet.

Försvarsmakten har anmält att flera flygförare har slutat för att övergå till det civila flyget och att det finns risk för ytterligare personalavgångar. Vid några divisioner börjar bristen på flygförare påverka förmågan att genomföra planerad verksamhet. Regeringen anser att detta är oroande och har därför uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att lösa detta problem.

Program 12. Transportflygförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband för huvudsakligen flygtransport- och signalspaningsuppgifter.

I programmet ingår bl.a. fyra centrala transportflygdivisioner (varav ett signalspaningsförband), åtta regionala transportflygdivisioner och sex flygräddningsgrupper.

Resultat

Enligt regeringen finns det fortfarande vissa problem vid *Tp 84-divisionen* (Hercules), främst till följd av för få nationella övningstillfällen. Detta uppvägs emellertid i väsentliga delar av deltagandet i den internationella verksamheten. Bristande tillgång på besättningar och medverkan i Partnerskap

för fred har lett till mindre flygtid än planerat. Utbildningsbehovet kommer att vara stort till följd av kommande personalomsättning.

Förberedelserna för att omsätta *signalspaningssystemet* med flygplan S 102 B fortsätter. Det första flygplanet levererades under år 1997. Det andra har levererats i år. Förberedelser har gjorts för att kunna reducera de åtta regionala transportflygdivisionerna till fyra.

Program 13. För krigsorganisationen gemensamma resurser

Programmets innehåll

Programmet består av verksamhet som inte kan fördelas på övriga program. Verksamheten inom programmet skall *stödja de övriga programmens produktion av krigsförband*. I programmet ingår också Försvarens olika förbandscentrum – Armé-, Marin- respektive Flygvapencentrum.

En stor del av verksamheten omfattar *utbildning av officerare*. Programmet innefattar även de *frivilliga försvarsorganisationernas utbildning* samt uppdrag och avtal med stödjande myndigheter.

Resultat

Regeringen bedömer att stödet till krigsförbanden har varit godtagbart. Försvarens makt har drivit flera projekt för att förbättra sin effektivitet och sin samverkan med stödmyndigheterna.

Utbyggnaden av totalförsvarets datakommunikationssystem Todakom fortsätter så att huvuddelen av Försvarens förband kan anslutas till elektroniska posttjänster under år 1998. Totalförsvarets pliktverks informationssystem (PLIS) har i vissa delar ännu inte driftsatts till följd av en omfattande säkerhetsgranskning. När PLIS i alla delar driftsatts förväntas effektiviteten i värnpliktsadministrationen öka.

Det har varit svårt att *rekrytera officerare* till teknisk tjänst och till reservofficerare. Motorbytet på flygplan SK 60 har medfört vissa problem som tillfälligt påverkat utbildningen.

De *frivilliga försvarsorganisationerna* har i huvudsak uppnått verksamhetsmålen. Medlemsantalet har dock minskat. Samarbetet med frivilligorganisationerna i de baltiska länderna har ökat i förhållande till tidigare år.

Program 14. För grundorganisationen gemensamma resurser

Programmets innehåll

Verksamheter inom programmet skall *stödja grundorganisationens produktion*.

Programmet innehåller bl.a. utbildningshjälpmedel, t.ex. simulatorer och ledningsträningsanläggningar. Dessa möjliggör effektiv och realistisk utbildning såväl enskilt som i förband. Programmet innehåller även uppdrag till stödjande myndigheter, vidareutveckling av ekonomi- och personaladministrativa system samt forskning.

Regeringen bedömer att stödet till grundorganisationen har varit godtagbart. Projekt har genomförts som förväntas öka Försvarsmaktens förmåga att planera, budgetera, följa upp och redovisa verksamheten. Forskning och teknikutveckling har motsvarat de uppdrag som Försvarsmakten lämnat till Försvarets forskningsanstalt, Försvarshögskolan, Försvarets materielverk och Flygtekniska försöksanstalten.

Program 15 Internationell verksamhet

Programmets innehåll

Programmet omfattar verksamhet för att Försvarsmakten skall kunna delta i svenska *fredsfrämjande och humanitära insatser*. Insatserna med trupp utomlands finansieras över anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser. Insatser med militära observatörer, civilpolis och annan civil personal finansieras över anslag inom utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Programmet omfattar även svensk medverkan i *Partnerskap för fred (PFF)* i enlighet med Sveriges individuella partnerskapsprogram.

Programmet innefattar vidare svensk medverkan i den s.k. Multinational United Nations Stand-by Forces High Readiness Brigade (SHIRBRIG) samt för Sveriges observatörsskap i Västeuropeiska unionen (VEU). Programmet kan också stödja de baltiska länderna.

Resultat

Försvarsmakten har arbetat med att förbättra förutsättningarna för att kunna delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser. Utvecklingen av den tidigare beslutade *snabbinsatsstyrkan* (SWERAP) har skett enligt plan och styrkan blev klar att kunna sättas in den 1 juli 1998.

Sverige har under åren 1997 och 1998 deltagit i ett stort antal *PFF-övningar*. Sverige var under år 1997 värd för tre sådana och under år 1998 värd för övningen Nordic Peace. Genom Partnership for Peace Regional Training Centre, som inrättades den 1 juli 1997, har Sverige aktivt bidragit till att fördjupa samarbetet inom PFF.

Samarbetet med andra nationers staber och förband i det forna Jugoslavien har ökat Försvarsmaktens förmåga att delta i multinationella insatser och PFF-övningar. Fortfarande finns dock brister i förmåga att samverka, bl.a. i språk, stabsarbetsmetodik och ledningssystem. Regeringen bedömer att Försvarsmaktens utbildningsansträngningar i detta avseende kan ökas.

Stödet till de baltiska länderna har fortsatt, bl.a. till den fredsbevarande bataljonen Baltbat. Försvarsmakten har under åren 1997 och 1998 medverkat i marina projekt, bl.a. fyra minröjningsföretag i baltiska farvatten. Minröjningsförmågan har därigenom förbättrats.

Regeringen har år 1998 gett Försvarsmakten i uppdrag att sälja vissa utgångna vapen till de baltiska länderna. Överskottsmaterielen har också levererats dit.

Försvarsmakten har under åren 1997 och 1998 utbildat officerare från de baltiska länderna samt genomfört observatörs- och PFF-kurser med deltagare från flera länder. Humanitära organisationer har erhållit särskild utbildning. Försvarsmakten medverkar fr.o.m. hösten 1998 i arbetet med att starta och driva den baltiska försvarshögskolan Baltdefcol (Baltic Defence College).

Under hösten 1998 genomförs en extra ammunitionsröjningskurs för 15 officerare villiga att med kort varsel tjänstgöra i internationella fredsfrämjande insatser. Detta är positivt då tillgången på utbildad personal i ammunition- och minröjning är gränssättande för Sveriges förmåga att delta i sådana insatser.

Regeringen uppdrog i januari 1998 åt Försvarsmakten att föreslå vilka åtgärder som krävs för att kunna öka Sveriges nuvarande internationella engagemang i fredsfrämjande och humanitära insatser begärda av FN eller beslutade av OSSE. Regeringen avser att i kontrollstationen år 1999 återkomma till riksdagen med en redovisning av totalförsvarets internationella engagemang.

Verksamheten i grundorganisationen

Den *omstrukturering av grundorganisationen* som bestämdes i 1996 års totalförsvarsbeslut har inletts. Regeringen anser att resultatet hittills är gott. Omstruktureringen har i många fall gått snabbare än vad Försvarsmakten har förutsatt. När det gäller avvecklingen av anställd personal är bilden inte lika entydig. Enligt Försvarsmakten kommer dock avvecklingsmålet t.o.m. år 1998 att i stort sett nås.

De kvalitativa målen för *värnpliktsutbildningen* har nåtts för huvuddelen av förbanden. Ett antal förband har dock inte nått de kvantitativa målen på grund av höga avgångar under grundutbildningen. Försvarsmakten anger dessa till 14,3 % vilket är en ökning jämfört med föregående utbildningsår. Totalförsvarets pliktverk, som inte redovisar per utbildningsår utan kalenderårsvis, redovisar att avgångarna uppgick till 10,2 %. Det är en minskning från föregående mätperiod. Regeringen har uppdragit åt myndigheterna att i samverkan minska avgångarna under grundutbildningen.

Antalet värnpliktiga som efter avslutad grundutbildning går att krigsplacera har ökat från 87 % till 98 % under år 1997.

Tillståndet i krigsorganisationen

Regeringen bedömer att tillståndet i krigsorganisationen är godtagbart. Förmågan att kunna uppnå full krigsduglighet inom ett år med huvuddelen av krigsorganisationen har dock inte i alla avseenden kunnat vidmakthållas till följd av minskat övningsomfång. Detta har bl.a. påverkat officerarnas kompetens negativt. Reduceringarna har sin grund i Försvarsmaktens allvarliga problem med ekonomi och planering.

Riksdagen beslutade våren 1998 att ändra det övergripande målet för Försvarsmaktens beredskap. Regeringen har beslutat vilka delar av organisationen som inom ett år efter beslut skall ha uppnått full krigsduglighet.

Regeringen har beslutat om vilka krav på olika förmågor som Försvarmakten skall uppfylla i skilda tidsperspektiv samt vilken anpassningsförmåga myndigheten skall ha för de uppgifter som riksdagen har beslutat. Dessa krav på förmågor i olika avseenden har redovisats för riksdagen (prop. 1997/98:83 Förändrad styrning av Försvarmakten m.m.).

Regeringen skall årligen följa upp Försvarmaktens förmågor i olika avseenden och lämna en samlad rapport till riksdagen.

Med underlag från Försvarmakten redovisar regeringen sin sammanvägda bedömning i det följande.

Försvarmakten har i sin årsredovisning för år 1997 redovisat tillståndet i dessa förmågor. Den detaljerade redovisningen av tillståndet i krigsorganisationen är hemlig. I det följande redovisas däremot *regeringens sammanvägda bedömning av hur Försvarmakten har uppfyllt sina mål* enligt de huvuduppgifter som riksdagen har beslutat om.

Försvar mot väpnat angrepp

Huvuddelen av förbanden kan med tillräcklig säkerhet uppnå full krigsduglighet under en tolv månadersperiod. Övriga förband har dock en så låg krigsduglighet att såväl materiella som personella brister bedöms kvarstå efter en tolv månadersperiod. Med utgångspunkt i det beslutade målet för försvar mot väpnat angrepp i nuvarande omvärldsläge bedömer regeringen att Försvarmakten kan lösa sin uppgift.

Territoriell integritet

Förmågan att upprätthålla den territoriella integriteten är med vissa undantag god. Beredskap för incidentinsatser har under året upprätthållits enligt ställda krav.

Ubåtsskydd har under året bedrivits främst inom ramen för marinens ordinarie förbandsverksamhet. De indikationer som funnits har inte föranlett några omfattande insatser. Enligt Försvarmakten har främmande undervattensverksamhet på svenskt territorium inte kunnat konstateras.

Vårt lufttrum har övervakats från luftförsvarscentraler med radarstationer och flygplan. Under år 1997 har svenskt lufttrum kränkts tretton gånger, vilket är sju fler än förra året.

Internationell verksamhet

Förmågan att planera, organisera och genomföra fredsfrämjande operationer, verksamhet inom ramen för partnerskap för fred (PPF) samt övrig internationell verksamhet är god.

Brister finns i den s.k. interoperabiliteten, dvs. i förmågan att samverka. Bristerna gäller främst militär fackengelska, internationella stabsrutiner samt teknisk materiel för samband och ledning.

Förmågan att ge stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred är god. Försvarsmakten har också en god förmåga att ställa resurser till förfogande vid de tillfällen den ianspråktas med hänvisning till räddningstjänstlagen (1986:1102).

Verksamheten har bl.a. omfattat eftersök av försvunna personer, brandbekämpning, insatser i samband med översvämningar och insatser i samband med snökaos.

Under år 1997 har Försvarsmakten genomfört 1 073 insatser med helikoptrar, fartyg eller trupp.

Övningsverksamheten och samverkan med civila myndigheter har varit omfattande, vilket ökat förbandens förmåga att samverka med och lämna stöd till samhället.

Anpassning

Försvarsmakten har i samverkan med stödjande myndigheter värderat och analyserat anpassningsförmågan. Analysen visar att det är möjligt att uppnå kravet på full krigsduglighet inom ett år för huvuddelen av krigsorganisationen. Vissa förband har dock en så låg krigsduglighet att såväl materiella som personella brister bedöms kvarstå efter ett år.

Arbetet med att utveckla den långsiktiga anpassningsförmågan har påbörjats och en grund har lagts för den fortsatta utvecklingen. Regeringen återkommer i den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 med förslag till inriktning av Försvarsmaktens långsiktiga anpassningsförmåga.

Utskottet

Till följd av den tidigare berörda övergången till en ny struktur för styrning och uppföljning av Försvarsmaktens verksamhet redovisar regeringen resultatet från år 1997 i såväl gamla som nya termer – program respektive förmågor. Utskottet har förståelse för att vissa redovisningsmässiga svårigheter kan uppstå i övergången.

Utskottet konstaterar att regeringens resultatredovisning innehåller såväl positiva som negativa omdömen. Till de *positiva* hör:

- Tillståndet i krigsorganisationen är godtagbart.
- Försvarsmaktens förmågor i skilda avseenden kan godtas.
- En hel del ny materiel har tillförts.
- Helikopterberedskapen för räddningsinsatser har fått en lösning.
- Införandet av JAS 39 Gripen går i stort sett utan störningar. Den första etappen i projektet (utvecklingen och leveransen av delserie 1) har slutredovisats.
- Deltagandet i internationell verksamhet visar goda resultat.

Till de *negativa* hör:

- Begränsningar i grund- och fortsättningsutbildningen har inom flera program lett till en lägre krigsduglighet än avsett. Detta gäller främst programmen 1 Operativa lednings- och underhållsförband, 4 Armébrigadför-

- band, 7 Stridsfartygsförband, 9 Flygvapnets lednings- och underhållsförband, 11 Övriga stridsflygförband och 12 Transportflygförband.
- Avgångar bland flygförare och svårigheter att rekrytera och behålla officerare i teknisk tjänst har medfört sänkt krigsduglighet inom programmen 6 Försvarsmaktens helikopterförband, 9 Flygvapnets lednings- och underhållsförband, 11 Övriga stridsflygförband och 12 Transportflygförband.
 - Avgångarna bland värnpliktiga är fortsatt höga under grundutbildningen.

Utskottet saknar uttalanden om hur den lägre krigsdugligheten inverkat på Försvarsmaktens möjligheter att lösa sina huvuduppgifter. Regeringen borde vidare på lämpligt sätt informerat utskottet om hur denna lägre krigsduglighet är relaterad till de av regeringen bestämda krigsduglighetsmålen. Det är annars svårt att bedöma hur pass allvarliga angivna brister är.

Utskottets uppföljning och utvärdering av resultatet hade vidare underlättats om regeringen kompletterat budgetpropositionens information om vilka förband som fått så låg krigsduglighet att förmågan inte kan återtas inom en tolv månadersperiod. Likaså borde regeringen närmare informerat om vilka undantag som fått göras när det gäller förmågan att upprätthålla den territoriella integriteten.

Utskottet kan emellertid mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget, i likhet med regeringen, godta de brister som beskrivs i budgetpropositionens resultatredovisning.

Utskottet förutsätter att regeringen utvecklar kommande resultatredovisningar och därvid bl.a. beaktar vad utskottet här har anfört.

Revisionens iakttagelser

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 29 och 30) anfört om revisionens iakttagelser.

Regeringen

Regeringen anför att Riksrevisionsverket (RRV) bedömer *årsredovisningen* i allt väsentligt vara rättvisande. Enligt RRV har dock ”ledningen inte haft tillförlitligt underlag för att fortlöpande kunna pröva verksamheten till följd av brister i rutiner för planering uppföljning och kontroll”. Enligt regeringen har Försvarsmakten redovisat ett antal åtgärder för att komma till rätta med dessa brister. Enligt regeringen är dessa åtgärder tillsammans med den beslutade omorganisationen av Försvarsmaktens högkvarter nödvändiga för att avhjälpa de brister som RRV har påtalat.

Regeringen uppmärksammar RRV:s rapport (RRV 1998:20) om *förmåner och formerna för lönebildning, tillämpning av avtal m.m. för anställda vid Försvarsmakten m.fl.* I rapporten kritiserar verket särskilt den höga löneutvecklingen, omfattningen och storleken av olika lönetillägg för yrkesofficerna samt lönetilläggs relation till verksamhetsintresset.

Regeringen har uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa vad som gjorts och vad myndigheten avser att göra för att kunna komma till rätta med de problem RRV anger. Försvarsmakten skall också redovisa hur myndighetens arbetsgivaransvar utövas och hur verksamhetsintresset iakttas samt hur myn-

digheten följer upp och utvärderar det delegerade arbetsgivaransvaret. Regeringen avser att särskilt uppmärksamma denna fråga genom att ge Riksrevisionsverket i uppdrag att följa upp Försvarmaktens åtgärder. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga. Regeringen har redan vid beräkningen av anslaget för år 1999 tagit hänsyn till möjliga rationaliseringar.

Utskottet

Utskottet har tidigare uppmärksammats på frågan om förmåner och lönebildning inom Försvarmakten. Utskottet framhöll vid detta tillfälle (bet. 1997/98:FöU11 s. 13) att det ansåg det vara högst befogat med översynsåtgärder. Liksom regeringen ansåg utskottet att detta var Försvarmaktens uppgift. Försvarmakten måste i sammanhanget förstärka sin arbetsgivarroll i linje med verksamhetsintresset. Utskottet förutsatte att regeringen återkom till riksdagen med en redovisning av de initiativ som den tagit för att komma till rätta med de angivna förhållandena.

Regeringen har lämnat den av riksdagen begärda redovisningen och avser återkomma i frågan. Med anledning av vad som förevarit i ärendet vill utskottet betona vikten av att regeringen återkommer till riksdagen med redogörelser för vilka åtgärder som vidtagits och som avses vidtas.

Inriktning av Försvarmaktens förmågor i olika avseenden

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 31) anfört om inriktningen av Försvarmaktens förmågor i olika avseenden. Utskottet behandlar även motionerna Fö204 (kd) yrkande 7, Fö205 (fp) yrkande 5 och Fö317 (m) yrkande 6.

Regeringen

Regeringen föreslår att *riksdagen godkänner* följande inriktning av Försvarmaktens förmåga i olika avseenden.

Förmågor för att kunna försvara landet mot väpnat angrepp

Verksamheten skall bedrivas så att förvarning säkerställs om ett förestående angrepp. Inledningsvis skall vid ett angrepp verksamheten bedrivas så att befolkningscentrum, infrastruktur och vitala funktioner för totalförsvaret skyddas samt så att en säker och flexibel mobilisering kan genomföras.

Verksamheten skall vidare medge att en angripares luftherravälde bestrids över tiden och att en egen luftoperativ överlägsenhet kan skapas temporärt.

Angriparen skall tidigt kunna bekämpas över hela det operativa djupet.

Verksamheten skall efter hand medge att kraftsamling säkerställs, varvid angriparens fortsatta styrketillväxt hindras och hans operationsfrihet begränsas, så att ett avgörande kan ske inom valt operationsområde.

Under en operation som avser att skapa ett avgörande inom valt område skall gardering kunna ske mot andra hot eller olika riktningar. Om ett avgö-

rande inte är möjligt, skall verksamheten medge att försvar av viktiga områden eller funktioner sker så att den nationella handlingsfriheten säkras.

Förmågor för att kunna hävda vår territoriella integritet

Verksamheten skall bedrivas så att svenska intressen i vårt närområde hävdas och kränkningar av den territoriella integriteten upptäcks och avvisas.

Verksamheten skall vidare bedrivas i samverkan med övriga delar av totalförsvaret så att hot mot samhällets väsentliga funktioner upptäcks och avvisas.

Förmågor för att kunna genomföra internationella insatser

Verksamheten skall bedrivas så att humanitära och fredsfrämjande insatser kan genomföras.

Verksamheten skall vidare bedrivas så att insatserna kan genomföras i samverkan med andra stater, myndigheter och organisationer när så krävs.

Förmågor för att kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred m.m.

Verksamheten skall bedrivas så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och resurser ställas till förfogande då sådana behövs enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).

Förmågor för att kunna genomföra anpassning till förändrade krav och förutsättningar

Verksamheten skall bedrivas så att förutsättningar skapas för att höja krigsdugligheten för krigsorganisationen. Verksamheten skall vidare bedrivas så att förutsättningar skapas för successiva beslut om krigsorganisationens tillväxt eller ominriktning mot andra uppgifter eller verksamhetsfält än sådana som kan förutses nu.

Motionerna

Kristdemokraterna menar i sin *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. att det är viktigt att kunna stämma av Försvarsmaktens förmåga i olika avseenden så att en tydlig bild av tillståndet i krigsorganisationen kan ges. Motionärerna föreslår att de förmågor som regeringen redovisar i budgetpropositionen kompletteras enligt följande (*yrkande 7*):

Angriparen skall tidigt kunna bekämpas över hela det operativa djupet *oavsett vilka delar av landet som utgör mål för angreppet.*

Verksamheten skall bedrivas *kontinuerligt* så att svenska intressen i vårt närområde hävdas och kränkningar av den territoriella integriteten upptäcks och avvisas.

Verksamheten skall bedrivas så att förutsättningar skapas för att höja krigsdugligheten för krigsorganisationen inom ett år efter beslut. Därutöver skall en stabil grund byggas för en långsiktig anpassning av försvaret till tänkbara förändrade säkerhetspolitiska lägen.

I *partimotion Fö205 (fp)* erinrar motionärerna om att Folkpartiet var kritiskt i samband med behandlingen av regeringens förslag om förändrad styrning av Försvarmakten (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10). Vad som avsågs var att underlaget inte föreföll räcka till för att hösten 1998 kunna leda till beslut som på något avgörande sätt skulle underlätta styrningen av Försvarmakten. Motionärerna anser, efter att ha tagit del av vad som står i budgetpropositionen om Försvarmaktens förmågor, att bedömningen från i våras kvarstår. Regeringen bör därför, om möjligt i samband med kontrollstationen 99, återkomma med utförligare förslag om Försvarmaktens förmågor i olika avseenden (*yrkande 5*).

Moderata samlingspartiet tar i sin *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. upp en fråga som anknyter till Försvarmaktens förmågor, nämligen försörjningen med anställd personal. Personalen är Försvarmaktens viktigaste resurs och dess kvalitet har ett avgörande inflytande på vilka skilda slags operativa förmågor som är möjliga att upprätthålla och utveckla. Motionärerna erinrar om att riksdagen vid tre tidigare tillfällen begärt att få redovisat en sammanhållen syn på personalförsörjningen med anställda. Inte heller nu har regeringen lämnat den begärda redovisningen. Motionärerna föreslår att det tillsätts en parlamentarisk utredning om befälsordnings- och personalförsörjningsfrågorna (*yrkande 6*).

Utskottet

Utskottet har uttalat (bet. 1997/98:FöU10 s. 9) att riksdagen bör bestämma Försvarmaktens förmågor i olika avseenden. Inriktningen av dessa förmågor påverkar nämligen krigsorganisationens sammansättning och beredskap. Regeringen lämnar nu i budgetpropositionen, helt i enlighet med vad utskottet angett, förslag till inriktningen av Försvarmaktens förmågor i olika avseenden.

I *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. föreslås tre kompletteringar till de av regeringen angivna förmågorna (*yrkande 7*). I *partimotion Fö205 (fp)* föreslås att regeringen återkommer med utförligare förslag till förmågor för Försvarmakten (*yrkande 5*).

Enligt utskottets mening bör inriktningen av Försvarmaktens förmågor för år 1999 grundas på de behov som följer av huvuduppgifterna för det militära försvaret så som dessa lagts fast i 1996 års totalförsvarsbeslut. De i kommittémotion Fö204 (kd) föreslagna tilläggen är i linje med de då beslutade huvuduppgifterna för det militära försvaret och skulle därför kunna infogas i de förmågor som föreslås i budgetpropositionen.

De förändringar som skett i omvärlden efter 1996 års försvarsbeslut, liksom förändringar av Försvarmaktens beredskap till följd av den ekonomiska situationen, kommer att värderas i den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999. Därvid kan försvarmaktens förmågor i olika avseenden komma att behöva förändras. Utskottet anser att det i denna prövning bör ingå att beakta

vad som anförts i nu aktuella motioner, varför riksdagen inte bör bifalla *kommittémotion Fö204 (kd) yrkande 7* och *partimotion Fö205 (fp) yrkande 5*.

Kommittémotion Fö317 (m) av Henrik Landerholm m.fl. föreslår att det tillsätts en parlamentarisk utredning om befälsordningen och personalförsörjningen. Utskottet konstaterar, liksom motionärerna, att riksdagen vid tre tidigare tillfällen av regeringen begärt en sammanhållen syn på personalförsörjningen med anställda inom Försvarsmakten. Utskottet anser det viktigt att denna samlade syn äntligen tas fram.

Vad som hänt sedan utskottet vid förra tillfället behandlade frågan är att den särskilde utredaren av försvarets skolverksamhet i mars 1998 lämnat sitt slutbetänkande (SOU 1998:42) Försvarsmaktsgemensam utbildning för framtida krav. Utskottet har erfarit att utredningsbetänkandet jämte remissynpunkter nu bereds i Regeringskansliet med avsikt att ett förslag skall kunna lämnas till riksdagen i propositionen om kontrollstationen. Utskottet har vidare erfarit att Försvarsmakten i sitt underlag till regeringen i oktober 1998 anført att dagens personalförsörjningssystem för yrkesofficerare inte svarar mot de krav som den framtida organisationen ställer. Försvarsmakten avser därför att påbörja en översyn av dagens personalförsörjning med syfte att ge statsmakterna underlag för principbeslut om ett nytt system. Enligt vad utskottet har erfarit kommer ett sådant förslås i budgetunderlaget i mars 1999.

Utskottet anser att riksdagen inte nu bör kräva en parlamentarisk utredning i frågan. Regeringens redovisning och förslag bör inväntas före ett eventuellt sådant ställningstagande. *Kommittémotion Fö317 (m) yrkande 6* bör därför inte bifallas.

Enligt utskottets mening är den av regeringen föreslagna *förmågan för stöd åt samhället vid svåra påfrestningar i fred* inte helt entydigt uttryckt. Förslaget kan tolkas som att Försvarsmaktens resurser endast kan ställas till förfogande när de behövs enligt räddningstjänstlagen – vilket vore en inskränkning. Utskottet föreslår därför att ifrågavarande förmåga uttrycks på följande sätt:

”Verksamheten skall bedrivas så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och att resurser därvid kan ställas till förfogande. Vid sidan härom skall resurser kunna ställas till förfogande för insatser enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).”

Med här av utskottet föreslagen förändring föreslås riksdagen *godkänna regeringens förslag till inriktning av Försvarsmaktens förmåga* i olika avseenden.

Anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 31–33) anført om verksamhetsinriktning och anslag för Förbandsverksamhet och beredskap m.m. Utskottet behandlar även motionerna Fö204 (kd) yrkandena 4 och 5, Fö205 (fp) yrkande 2, 6, Fö207 (m), Fö210 (mp) yrkande 7, Fö301 (m), Fö308 (m), Fö316 (v) och Ju223 (kd).

Anslaget är nytt i förhållande till tidigare struktur. Anslaget föreslås omfatta förbandsverksamhet, incidentinsatser och stöd till samhället samt beredskap.

Under anslaget beräknas även medel för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildning.

Verksamheten Förbandsverksamhet m.m.

Regeringen förordar att Försvarsmakten skall bedriva förbandsverksamheten så att *balans uppnås mellan planerad verksamhet och tilldelade resurser*. Den i 1996 års totalförsvarsbeslut beslutade strukturen i Försvarsmaktens krigsorganisation skall gälla.

Enligt regeringen skall verksamheten inriktas på att *vidmakthålla kvarvarande förband* inom verksamhetsområdet så att de operativa kraven på förmåga och krigsduglighet kan uppfyllas. Avvecklingen av krigsförband enligt 1996 års försvarsbeslut skall fortsätta.

Regeringen anser vidare att Försvarsmakten tillsammans med Totalförsvarets pliktverk skall öka sina ansträngningar att *minska avgångarna* bland värnpliktiga.

Utbildningen för de *frivilliga försvarsorganisationerna* skall inriktas mot att vidmakthålla kvaliteten i utbildningen så att denna leder till godtagbar kunskap och förmåga i krigsbefattningar. Utbildningen skall också leda till en god rekrytering ställd mot krigsorganisationens behov.

Regeringen anför att *hemvärnet* i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut får allt större betydelse för landets försvar. Enligt regeringen skall Försvarsmakten vara beredd att kunna anpassa hemvärnet till vidgade uppgifter.

Försvarsmakten skall varaktigt kunna delta i *fredsfrämjande insatser* med självständiga enheter upp till bataljons styrka. Enligt regeringen skall snabbinsatsstyrkan kunna tillföras ytterligare ett mekaniserat kompani, en underhållsenhet samt en ammunitions- och minröjningsenhet.

Regeringen föreslår att riksdagen *godkänner* förslaget till inriktning för Förbandsverksamheten.

Verksamheten Incidentinsatser

Regeringen förordar vidare att Försvarsmakten skall *genomföra incidentinsatser* för att hävda Sveriges territoriella integritet. Detta innebär bl.a. att Försvarsmakten med förband och enheter i beredskap för detta ändamål och övriga förband som är tillgängliga skall kunna upptäcka, ingripa mot och avvisa kränkningar av territoriet.

Regeringen föreslår att riksdagen *godkänner* förslaget till inriktning för Incidentinsatser.

Verksamheten Stöd till samhället

Förband och funktioner som *omfattas av det s.k. ettårskravet* skall *dels* ges operativ förmåga för att kunna upprätthålla den territoriella integriteten, *dels*

ges förmåga att hantera de påfrestningar som kan följa av kriser i vårt närområde, *dels* ges förmåga att möta sådana begränsade militära företag som skulle kunna genomföras mot oss i nuvarande omvärldsläge. Sådana förband skall även kunna delta i internationella insatser och stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred. Detta behov av dubbelanvändning bör enligt regeringen ha stor påverkan på de aktuella förbandens organisation, utbildning och utrustning. Regeringen avser redan i regleringsbrevet för år 1999 att tilldela belopp för sådan anpassning.

Regeringen förordar även att Försvarsmakten skall genomföra erforderliga insatser som *stöd till samhället* vid svåra påfrestningar i fred och i övrigt lämna det stöd som behövs enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen *godkänner* förslaget till inriktning för Stöd till samhället.

Verksamheten Beredskap

Med Beredskap avses grundberedskap, incidentberedskap, beredskap för stöd till samhället, beredskap för internationell verksamhet samt beredskap för erforderlig anpassning med hänsyn till förändrade förutsättningar i omvärlden.

Det ankommer på regeringen att besluta om den närmare utformningen av Försvarsmaktens beredskapssystem och vilken beredskap som skall upprätthållas, bl.a. avseende vilka förband som inte behöver uppnå full krigsduglighet inom ett år.

Regeringen förordar att Försvarsmakten skall säkerställa att de förband och funktioner som direkt, eller senast inom ett år, skall kunna öka förmågan så att full effekt kan utvecklas har erforderlig grundförmåga för beredskapsuppgifterna. Beredskap, organisation och planläggning skall vidare medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt kan anpassas, dvs. utökas eller förändras för att motsvara framtida krav och behov.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget till inriktning av Beredskap.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen anvisar 19 384 738 000 kr till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.

Motionerna

Anslagsbeloppet

I två motioner förordas andra anslagsbelopp än vad regeringen förordat. Folkpartiet föreslår i *partimotion Fö205 (fp)* sålunda att 150 miljoner kronor omfördelas från anslagen B 1 Civil ledning och B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. (*yrkande 2*). Ett motsvarande yrkande framfördes inför budgetåret 1998.

Miljöpartiet anför i sin *partimotion Fö210 (mp)* att det säkerhetspolitiska läget ställer krav på en omorientering av den svenska försvarspolitik. Avvecklingen av otidsenliga delar av det traditionella militära invasionsför-

svaret som inte längre behövs sägs också medge stora ekonomiska besparingar för åren 2000 och 2001. Anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. föreslås sålunda reduceras med 500 respektive 1 500 miljoner kronor för de båda åren (*yrkande 7*).

Åtgärder för att vidmakthålla personalens kompetens

I Kristdemokraternas *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. uppmärksammas att programredovisningen tar upp en hel del brister i krigsdugligheten till följd av sjunkande personell kompetens. Motionärerna anser därför att regeringen bör ange vilka åtgärder som kommer att vidtas för att ta till vara och vidmakthålla nödvändig kompetens hos personalen, dels inför en ettårig höjning av krigsdugligheten, dels när det gäller den långsiktiga anpassningen (*yrkande 5*).

Ersättning till pliktpersonal

I avvaktan på den aviserade översynen av pliktssystemet föreslår Kristdemokraterna i *kommittémotion Fö204 (kd)* att dagersättningen för värnpliktiga höjs med 5 kr per dag från nuvarande 40 kr till 45 kr per dag (*yrkande 4*).

I *motion Fö316 (v)* av Berit Jóhannesson och Stig Sandström uppmärksammas att måltidsersättningen till värnpliktiga vid helger är 25 kr per dag, förplägnadsersättningen vid övningsuppehåll 35 kr per dag och ersättning när det inte finns tillgång till mat från försvaret 95 kr per dag. Detta anses ologiskt och orättvist. Motionärerna föreslår en enhetlig ersättning med 95 kr per dag. Motionärerna föreslår vidare att kvinnor som gör värnplikt skall få sin ersättning för underkläder höjd från 60 till 150 kr per månad. Riksdagen bör sålunda som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att de värnpliktigas ekonomiska villkor följs upp och förslag till åtgärder tas fram.

Även *motion Fö207 (m)* av Anna Lilliehöök pläderar för förbättrade ersättningar till kvinnliga värnpliktiga för köp av underkläder. Bidragets konstruktion sägs inte rimma med sitt syfte. Bättre vore om den värnpliktige i stället fick ersättning för den faktiska kostnaden mot kvitto för inköpen. Motionären anser att det i övrigt finns skäl att se över de värnpliktigas kostnadsersättningar. Motionären hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om månadsbidraget till kvinnliga värnpliktiga och övriga värnpliktsersättningar.

Korttidsutbildning

Folkpartiet anser i *partimotion Fö205 (fp)*, mot bakgrund av de förutsättningar som råder inför kontrollstationen, att det redan nu finns anledning att för överskådlig tid avskryva tankarna på korttidsutbildning av värnpliktiga. Det finns ett mycket stort antal redan utbildade som inte längre har någon plats i krigsorganisationen. De nu inledda försöken med korttidsutbildning bör därför snarast upphöra (*yrkande 6*).

I *motion Fö301(m)* av Maud Ekendahl hänvisas till riksdagens beslut att helikopterverksamheten i Skåne skall slås ihop till en enda division med Kallinge som bas. Med hänvisning till det förändrade politiska läget i riksdagen bör en omprövning ske av detta beslut. Motionärerna anser det lämpligare med två divisioner – Division Syd respektive Väst. Helikopter bör också stationeras till F 10 i Ängelholm. Ledningen för Division Väst bör förläggas till Säve.

Även *motion Fö308 (m)* av Anna Åkerhielm och Cristina Husmark Pehrson behandlar helikopterverksamheten i Skåne. Motionärerna hävdar att det är mycket betydelsefullt med helikopterresurser på F 10 i Ängelholm. Motionärerna framhåller vidare att diskussioner pågår om ambulanshelikopterverksamhet. Sjukvårdshuvudmännen sägs ha visat intresse. I en rapport förordas en allsidig analys och kostnader för en sådan verksamhet. Vad som anförts om helikopterverksamhet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vapenförvaring

I *motion Ju223 (kd)* av Ragnwi Marcelind anför motionären att de flesta förlusterna av militära skjutvapen sker då enskilda befattningshavare har dem i besittning eller de finns i mobiliserings förråd. Det är därför angeläget att säkerheten ses över i militära förråd och skyddsanordningar (*yrkande 3*). Vidare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att det i lag skall fastställas att skjutvapen som förvaras hemma hos hemvärnsmän skall förses med patronlägeslås (*yrkande 4*).

Utskottet

Redovisningen under anslaget

Under det nya anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. föreslår regeringen att riksdagen godkänner inriktningen för verksamheterna Förbandsverksamhet, Incidentinsatser, Stöd till samhället samt Beredskap. Denna indelning i verksamhetsområden, liksom själva anslaget, är en följd av regeringens förslag och riksdagens beslut om förändrad styrning av Försvarsmakten (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269).

Utskottet har i det föregående under avsnittet Styrning och uppföljning av Försvarsmakten dels erinrat om de riktlinjer som utskottet angett för hur regeringens underlag till riksdagen bör utformas, dels pekat på vad utskottet anser vara vissa brister i den redovisning som nu finns i budgetpropositionen.

Enligt utskottets mening är regeringens förslag till inriktning av förbandsverksamheten alltför allmänt hållen. Exempelvis saknas till stora delar en redovisning av den krigsorganisatoriska utvecklingen år 1999, dess omfattning och kvalitet. En sådan redogörelse har, som antytts, utskottet tidigare påpekat behov av.

Utskottet anser vidare att anvisningen ”att balans skall uppnås mellan planerad verksamhet och tilldelade resurser” inte är tillräckligt informativ för att upplysa om den verksamhet som skall genomföras under året. Regeringen

borde således varit mer utförlig i beskrivningen av vilken omfattning som grund- och fortsättningsutbildningen avses få, viktigare övningar m.m.

Utskottet förutsätter att regeringen i nästa budgetförslag utvecklar verksamhetsbeskrivningen i enlighet med vad som här har anförts.

Korttidsutbildning

Regeringen har i augusti 1998 beslutat om en ändring i förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt så att värnpliktstjänstgöringen kan kortas från 220 dagar till 80 dagar. Syftet härmed är att genom försök skapa kunskap om olika konsekvenser av *korttidsutbildning*. Dessa kunskaper har bedömts nödvändiga inför kommande överväganden om beslut om ett reformerat pliktssystem. *Partimotion Fö205 (fp) yrkande 6*, som förordar att det redan nu bestäms att korttidsutbildning inte skall förekomma, bör därför inte bifallas.

Personell kompetens

Utskottet håller med motionärerna i *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carerö m.fl. om att bristerna i krigsdugligheten som följd av sjunkande *personell kompetens* bör uppmärksammas och åtgärdas. Utskottet har erfarit att Försvarsmakten i närtid prioriterar att öka kvaliteten i förbandsverksamheten. Utskottet har vidare erfarit att regeringen i underlaget för den säkerhetspolitiska kontrollstationen kommer att redovisa personalfrågor, bl.a. frågan om personell kompetens. I avvaktan härpå anser utskottet att riksdagen inte bör bifalla *yrkande 5* i nyss nämnda motion.

Ersättning till pliktpersonal

Tre motioner berör *ekonomisk ersättning till pliktpersonal*. Utskottet kan instämma i motionärernas ambition att förbättra de ekonomiska villkoren under pliktjänstgöringen. Beslut om dagersättningens storlek har dock riksdagen delegerat till regeringen.

Utskottet kan vidare konstatera att tilläggsdirektiven till 1998 års pliktutredning, som regeringen beslutade i juni 1998, innefattar att utredningen skall uppmärksamma effekterna av sina förslag på förmånerna för de pliktjänstgörande.

Utskottet kan vidare konstatera att frågan om matsättning varit uppe till behandling vid ett flertal tillfällen tidigare, senast av utskottet hösten 1997 (bet. 1997/98:FöU1 s. 98). Det ankommer inte på riksdagen att bestämma om matsättningens storlek. Denna fastställs av Totalförsvarets pliktverk i samråd med Försvarsmakten.

Utskottet anser inte att riksdagen skall återta givna delegationer om ersättning till tjänstgörande pliktpersonal. Följaktligen bör inte riksdagen bifalla motionerna *Fö204 (kd) yrkande 4* av Åke Carerö m.fl., *Fö207 (m)* av Anna Lilliehöök och *Fö316 (v)* av Berit Jóhannesson och Stig Sandström.

Försvarsmaktens helikopterorganisation och dess verksamhet behandlades utförligt av riksdagen under hösten 1997 (bet. 1997/98:FöU1, rskr. 1997/98:82). I två motioner kritiseras förra årets riksdagsbeslut om den framtida helikopterorganisationen i Skåne.

Från och med den 1 januari 1999 inrättas Göta helikopterflottilj i Försvarsmakten. Helikopterbataljonens ledning kommer att baseras i Ronneby (Kallinge). Flygresurser kommer även framdeles att vara baserade i närområdet när flygverksamhet förekommer vid Skånska flygflottiljen. Dessutom finns helikopterberedskap under hela dygnet vid Kallinge och vid Säve. Vidare har polisen en helikopter, med beredskap för ambulanstransporter, baserad i Malmö.

Utskottet har erfarit att Försvarsmakten fått i uppdrag att fortsätta utveckla möjligheterna till samverkan med civila myndigheter i bl.a. räddningstjänst och sjuktransporter med helikopter. Utskottet har vidare erfarit att regeringen avser att uppdra åt Försvarsmakten att

- fortsätta att utveckla förmågan att lämna stöd till samhället inom skilda områden, varvid särskild vikt skall läggas vid stöd i fråga om räddningstjänst, till polisen och till sjukvården,
- fortsätta ansträngningarna att få till stånd avtal med sjukvårdshuvudmännen om sjuktransporter med helikopter,
- fortsätta att utveckla möjligheterna till samverkan med civila myndigheter och medverka i bl.a. räddningstjänst och sjuktransporter med helikopter och att utveckla systemet med s.k. nödhelikopter.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att Försvarets helikopterverksamhet utvecklas positivt. Någon omprövning av tidigare riksdagsbeslut i helikopterfrågan bör således inte ske. Riksdagen bör därför avslå *motionerna Fö301 (m)* av Maud Ekendahl och *Fö308 (m)* av Anna Åkerhielm och Cristina Husmark Pehrsson.

Vapenförvaring

Motion Ju223 (kd) av Ragnwi Marcelind behandlar frågan om *vapenförvaring och åtgärder för att förhindra stöld av militära skjutvapen*. Dessa frågor är utomordentligt viktiga. På utskottets begäran har därför regeringen fortlöpande orienterat riksdagen *dels* om statistiken över förlorade och återfunna vapen, *dels* om åtgärder som vidtagits eller avses vidtas för att uppnå en ökad säkerhet i förvaringen. Utskottet förutsätter att regeringen håller riksdagen informerad om utvecklingen.

Förrådsförvaring av militära skjutvapen och ammunition sker i dag i centralförråd vid militära etablissemang. Inga vapen har försvunnit från dessa centralförråd. Ytterligare åtgärder kan dock behöva vidtas, bl.a. som följd av stölden vid vaktstyrkan i Strängnäs nyligen. Utskottet har erfarit att en arbetsgrupp tillsatts – Ag vakttjänst – för att se över bestämmelserna i syfte att höja säkerheten för vapen som används i bl.a. vakttjänst. Utskottet har vidare erfarit att Försvarsmakten redan beslutat att vapen som hem-

värnsmän förvarar i bostaden skall ha s.k. patronlägeslås. Leverans av sådana pågår och fortsätter under 1999.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att riksdagen inte nu behöver påkalla någon åtgärd från regeringen. *Motion Ju223 (kd) yrkandena 3 och 4* bör därför inte bifallas av riksdagen.

Verksamhetens inriktning under anslaget

Utskottet föreslår att *riksdagen godkänner*

förslaget till inriktning för Förbandsverksamheten,

förslaget till inriktning för Incidentinsatser,

förslaget i inriktning för Stöd till samhället och

förslaget till inriktning för Beredskap.

Två motioner har avgivits som berör medelstilldelningen till *anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* Sålunda förordas i *partimotion Fö205 (fp) yrkande 2* en omfördelning på 150 miljoner kronor från anslagen B 1 Civil ledning och B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst. *Partimotion Fö210 (mp)* har inga yrkanden som avser år 1999 men förordar anslagsreduceringar för åren 2000 och 2001 (*yrkande 7*).

Utskottet anser inte att skäl föreligger för en omfördelning inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret. Riksdagen bör därför för år 1999 *anvisa* 19 384 738 000 kr till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. Vilka medel som de närmaste åren därefter bör anvisas på anslaget är en fråga som får övervägas i den säkerhetspolitiska kontrollstationen nästa år. Härav följer att *partimotionerna Fö205 (fp) yrkande 2* och *Fö210 (mp) yrkande 7* bör avslås.

Anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 33–35) anført om Fredsfrämjande truppinsatser. Utskottet behandlar även motionerna Fö205 (fp) yrkande 7, Fö210 (mp) yrkande 7 i denna del och Fö317 (m) yrkande 10.

Regeringen

Resultat

Sverige har under år 1998 deltagit i tre fredsfrämjande truppinsatser:

Den Natoledda multinationella fredsstyrkan SFOR (Stabilization Force) i Bosnien-Hercegovina,

FN:s preventiva insats Unpredep (United Nations Preventive Deployment Force) i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och

Nato har i enlighet med beslut av FN:s säkerhetsråd lett en multinationell fredsstyrka i Bosnien-Hercegovina sedan december 1995. Sverige har deltagit i den nordisk-polska brigaden inom denna styrka.

FN:s säkerhetsråd har i juni 1998 förlängt mandatet för SFOR. Mandatet gäller under 12 månader fram till den 20 juni 1999. Regeringen beslutade som följd härav, med stöd av riksdagens tidigare bemyndigande, att fortsatt ställa en väpnad styrka om högst 510 personer till SFOR:s förfogande. Regeringen föreslår på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att styrkan får vara högst 530 personer.

En preventiv närvaro av FN-trupp har funnits i Makedonien sedan januari 1993. Unpredep har till huvuduppgift att övervaka och rapportera om händelser längs Makedoniens gränser – i första hand mot Förbundsrepubliken Jugoslavien och Albanien – vilka skulle kunna äventyra landets säkerhet. Unpredep:s truppstyrka består av en nordisk och en amerikansk bataljon samt en mindre indonesisk ingenjörseenhet.

FN:s säkerhetsråd förlängde i juli 1998 Unpredep:s mandat till den 28 februari 1999 och utvidgade truppstyrkan från 750 till 1 050 personer. Regeringen beslutade i augusti 1998 att förlänga det svenska deltagandet. I september beslutade regeringen att det svenska deltagandet med trupp skall utökas från 42 till 112 personer, omfattande ett skyttekompani m.m.

FN:s mission för folkomröstning i Västsahara (Minurso) upprättades år 1991. Missionen skall bl.a. övervaka och genomföra en folkomröstning som avgör om Västsahara skall vara självständigt eller integreras med Marocko. En förutsättning för att kunna genomföra folkomröstningen var att minor röjdes. Regeringen uppdrog, efter förfrågan från FN, i april 1998 åt Försvarmakten att ställa ett minröjningskompani om 75 personer till FN:s förfogande.

Regeringens förslag

Regeringen anser att det fortfarande tre år efter det att fredsöverenskommelsen för Bosnien-Hercegovina undertecknades behövs en internationell militär närvaro i området för att förhindra att parterna återupptar striderna samt för att ge stöd åt den civila delen av fredsprocessen. Regeringen bedömer att en fortsatt närvaro med en militär multinationell fredsstyrka också behövs efter den 20 juni 1999 samt att Sverige skall medverka i en sådan styrka. För närvarande är det motiverat att behålla vårt deltagande med en reducerad bataljon i den nordisk-polska brigaden.

Händelseutvecklingen i Albanien och i Kosovo visar enligt regeringen att det även fortsättningsvis behövs en internationell militär preventiv närvaro i Makedonien.

Regeringen anser att förbandet som deltar i insatsen i Västsahara kommer att kunna utföra den förelagda uppgiften.

Regeringen anser vidare att anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser bör finansiera insatserna i Bosnien-Hercegovina och i Makedonien under år

1999. Anslaget bör också kunna användas för att finansiera insatser med den svenska snabbinsatsstyrkan och medverkan i snabbinsatsbrigaden (SHIR-BRIG) samt eventuella ytterligare mindre fredsfrämjande truppinsatser. Regeringen avser att återkomma med förslag till långsiktig inriktningen av totalförsvarets internationella engagemang i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Regeringen förordar att Försvarsmakten till den 20 juni 1999 behåller en reducerad bataljon jämte understödsfunktioner i den multinationella fredsstyrkan SFOR i Bosnien-Hercegovina.

Försvarsmakten skall efter regeringens beslut delta i fredsfrämjande truppinsatser vilka är begärda av FN eller beslutade av OSSE.

Därutöver skall resurser avdelas för snabbinsatsstyrkan.

Regeringen föreslår att riksdagen *godkänner* förslaget till inriktning för Fredsfrämjande truppinsatser.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen anvisar 392 376 000 kr till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Motionerna

Folkpartiet liberalerna konstaterar i *partimotion Fö205 (fp)* att regeringen även för år 1999 beräknar lägre anslag för fredsfrämjande insatser än de faktiska utgifterna för innevarande budgetår. Med kända åtaganden i Bosnien-Hercegovina och Makedonien anser emellertid motionärerna att det finns anledning att räkna med fortsatta insatser flera år framöver. Följderna av sådana överväganden får regeringen, så som utskottet uttalade i sitt yttrande 1996/97:FöU4y och senare upprepat, återkomma till riksdagen med förslag till. Motionärerna hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslaget för fredsfrämjande insatser (*yrkande 7*).

För att kunna möta de nya säkerhetspolitiska behoven och möjliggöra en mer omfattande svensk medverkan i FN:s fredsbevarande arbete måste enligt Miljöpartiet anslagen till internationella insatser öka. I *partimotion Fö210 (mp)* föreslås därför att anslaget A 2 Fredsfrämjande insatser under åren 2000 och 2001 ökas med 200 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslagit (*yrkande 7*).

Moderata samlingspartiet förordar i *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. att de medel som i regeringens förslag förts upp under anslaget A 2 Fredsfrämjande insatser – 392 376 000 kr – i stället förs upp under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (*yrkande 10*).

Utskottet

Utskottet anser, liksom regeringen, att det fortfarande behövs internationell militär närvaro i Bosnien-Hercegovina för att förhindra att striderna återupptas och för stöd åt civilbefolkningen. Sverige bör medverka i den multinationella fredsstyrkan med en reducerad bataljon till den 20 juli 1999 och, om FN eller OSSE så begär, också därefter. Även i Makedonien behövs en mili-

tär preventiv närvaro. Utskottet föreslår att riksdagen *godkänner* förslaget till inriktning av för Fredsfrämjande truppinsatser.

Utskottet anser vidare, i likhet med regeringen, att de svenska insatserna i Bosnien-Hercegovina bör finansieras över anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser.

De medel som regeringen föreslår under anslaget motsvarar insatsen enligt det nuvarande mandatet fram till juni 1990. Utskottet föreslår att riksdagen *anvisar* 392 376 000 kr under anslaget. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till finansiering av insatser därutöver liksom förslag till långsiktig inriktning av totalförsvarets internationella engagemang.

Härav följer att riksdagen inte bör bifalla *partimotionerna Fö205 (fp) yrkande 7* och *Fö210 (mp) yrkande 7*, som båda förordar ökade resurser under anslaget, motion *Fö210 (mp) dock först från år 2000*. Riksdagen bör inte heller bifalla *kommittémotion Fö317 (m) yrkande 10*, som förordar att anslaget i stället förs upp under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Anslag A 3 Utveckling och investeringar

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 35–38 samt i bilagorna 2 och 3) anfört om Utveckling och investeringar, forskning och teknikutveckling, befästningar, investeringsplan och bemyndigande. Utskottet behandlar även motionerna *Fö205 (fp) yrkande 4*, *Fö210 (mp) yrkandena 4 och 7* i denna del, *Fö312 (m)*, *Fö317 (m) yrkandena 7 och 11* och *Fö501 (m) yrkandena 1 och 2*.

Regeringen

Anslaget, som är nytt, föreslås omfatta utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel, forskning och teknikutveckling samt utveckling och anskaffning av befästningar.

Materiel

Regeringen anser, oaktat den kommande *kontrollstationen 1999*, att delar av Försvarmaktens materielförsörjning bör ges en delvis annan inriktning redan nu. Följande utgångspunkter bör därvid gälla.

Nödvändigheten av att *skapa ekonomisk balans i Försvarmaktens planering* under resterande del av försvarsbeslutsperioden innebär att vissa tidigare inplanerade men ännu ej beställda materielobjekt måste utgå, senareläggas eller reduceras i ambition. Enligt regeringens bedömning får härvid ingen enskild materielbeställning som utgår, senareläggs eller reduceras i ambition sådana konsekvenser för Försvarmaktens förmåga att den behöver redovisas för riksdagen. Regeringen kommer att bedöma varje enskild framställning från Försvarmakten utifrån den föreslagna inriktningen. En stor del av reduktionerna i Försvarmaktens materielplanering kan Försvarmakten själv genomföra utan särskilda beslut från regeringen.

De materielsystem som inte skall vidmakthållas efter år 2006 bör behållas på dagens kvalitativa och kvantitativa nivå eller successivt avvecklas.

Regeringen anser att Försvarmaktens materielanskaffning på ett betydligt bättre sätt än nu bör anpassas så att den blir en *integrerad del i ett anpassningsförsvaret*. Bland annat bör serieanskaffning till krigsorganisationens behov i första hand inplaneras som anpassningsanskaffning. Materiel som anskaffas under år 1999 bör därför endast omfatta behovet för att kunna utveckla operativa förmågor, genomföra förbandsutbildningar och behålla baskompetens inom försvarsindustrin. Behovet av baskompetenser bör ses över i kontrollstationen år 1999.

Regeringen bedömer att behovet av och möjligheterna till att utveckla *svenska särlösningar* kommer att minska. Internationella samarbetsprojekt och sådana projekt som bidrar till att öka Försvarmaktens internationalisering bör eftersträvas när det gäller utveckling och anskaffning av materiel-system.

Regeringen anför att den har vidtagit åtgärder så att inhemsk utvecklingskompetens av betydelse för anpassningsförmågan inte skall minska innan kontrollstationen år 1999.

Regeringen redovisar i bilaga till budgetpropositionen (utg.omr. 6 Totalförsvaret, bil. 2) s.k. *objektsramar* för större materielinvesteringar. Införandet av objektsramar är ett led i utvecklingen av metoderna för att styra och följa upp materielinvesteringarna. En objektsram skall bestå av ett väldefinierat materielinnehåll, en ekonomisk ram och en tidsplan. Objektsramen innebär inte en anslagstilldelning. I det följande görs utdrag ur de redovisade objektsramarna. I övrigt hänvisas till bilagan.

JAS 39 Gripen

JAS 39 Gripen kommer att omfatta totalt 12 divisioner och skall på sikt ersätta Viggen-systemet. JAS 39 Gripen-systemet bygger på att ett flygplan har förmågan att lösa jakt-, attack- och spaningsuppgifter.

Objektsramen omfattar tiden fr.o.m. år 1997 t.o.m. år 2006. Ramen omfattar leveranser av totalt 174 flygplan (varav 28 tvåsitsiga) samt tillhörande stödutrustning, beväpning, anpassningsprogram, utbildningsanläggningar m.m.

Måldetekterande artillerigranat (Bonus)

Granaten är en måldetekterande substridsdelsgranat för artilleriet. Den ger möjlighet att med indirekt eld bekämpa stridsfordon på långa avstånd. Granaten kommer att fördelas till fördelnings- och brigadhaubitsbataljonerna med haubits 77A och B. Utvecklingen sker gemensamt med Frankrike.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2006. Regeringen har tidigare fattat vissa utvecklingsbeslut. Ramen innefattar härutöver serieförberedelser och anskaffning.

Robotsystem 23 (BAMSE) är ett allväders luftvärnssystem med medellång räckvidd. Systemet skall bl.a. utnyttjas för skydd av flygbaser, befolkningscentrum och markstridskrafter. Systemet skall ingå i luftvärnsbataljoner RBS 23 och utnyttjas i hela landet.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1993 t.o.m. år 2008 och innefattar utveckling av luftvärmsrobotsystem 23 inklusive höjdmätande spaningsradar. Därutöver ingår serieförberedelser och anskaffning.

Stridsvagn 121/122 (Leopard)

Systemet innehåller stridsvagn 121, stridsvagn 122, bärgningsvagn, minbrytningsutrustning samt systemmateriel (bl.a. reservdelar, dokumentation, ammunition och utbildningsanordningar).

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2008. Regeringen har tidigare beslutat om anskaffning av stridsvagn 121 och stridsvagn 122 samt anskaffning av viss systemmateriel. Därutöver ingår ytterligare anskaffning av systemmateriel, anskaffning av bärgningsbandvagn samt utveckling och anskaffning av minbrytningssystem.

Stridsfordon 90

Systemet består av stridsfordon 90 med 40 mm automatkanon, luftvärnskanonvagn 90 med 40 mm automatkanon, stridsledningsspansarbandvagn 90, eldledningsspansarbandvagn 90 och bärgningsspansarbandvagn 90. Materiel-systemet omfattar vidare bl.a. ammunition, dokumentation, reservmateriel och utbildningsmateriel. Systemet skall tillföras Norrlandsbrigader, mekaniserade brigader innehållande stridsvagn 122 samt Livgardesinfanteribrigaden (IB 1).

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1985 t.o.m. år 2004. Regeringen har tidigare beslutat om utveckling av stridsfordon 90-systemet.

Korvett av typ Visby

Ett stort antal ytstridsfartyg av olika typer utgår ur krigsorganisationen under 1990-talet och i början av 2000-talet. De skall delvis ersättas med korvett av typ Visby. Fartygen skall bl.a. kunna lösa huvuduppgifterna ubåtsjakt, minjakt, luft- och ytmålsbekämpning. De skall förberedas för att utrustas med bl.a. raketsystem, robotsystem 15, torped 46, luftvärmsrobotsystem och undervattensmotmedel.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1995 t.o.m. år 2009. Regeringen har tidigare beslutat om anskaffning av fyra fartyg. Därutöver ingår anskaffning av ytterligare sex fartyg, ledningssystem, referensanläggning, motmedel, övrig vapenmateriel, bas- och underhållssystem samt reservdelar.

Objektsramen innefattar både lätt och tung torped. Samarbete pågår med Danmark för att utveckla en ny lätt torped, torped 46. Avsikten är att utrusta ubåtarna och ytstridsfartygen med denna torped för ubåtsjakt. Torped 62 (tung) kommer att utgöra huvudbeväpning för ubåt av typ Västergötland och Gotland samt planeras även ingå i projekt Viking.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2008. Regeringen har tidigare beslutat om en första etapp av utveckling och anskaffning av torped 62. Därutöver ingår anskaffning av bärgningsutrustning, utveckling och anskaffning av torped 46, ytterligare anskaffning av torped 62 samt anskaffning av batterier.

Spanings- och eldledningsradar för kustförsvarsförbanden (Arte 740)

Kustförsvarsförbanden skall kunna spana mot mål på ytan och i luften. Invisning skall kunna ske mot luftmål. Behov föreligger att ersätta äldre mätstationer för eldledning mot sjömål. Studier har visat att det är tekniskt möjligt att tillverka en radar som tillgodoser kraven på såväl spaning och invisning mot luftmål som ytspaning och eldledning mot sjömål. Arte 740 är en bepansrad fordonsmonterad radarstation. Arte 740 skall ingå i brigader, regementen och bataljoner. Den skall kunna utnyttjas i hela landet och i internationella operationer. En samordnad utveckling avses ske med radarn för spaning- och eldledning till korvett av typ Visby.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1996 t.o.m. år 2005. Studier har genomförts. Därutöver ingår utveckling, serieförberedelser och serieanskaffning. Anskaffningen omfattar tolv radarstationer, inklusive fordon.

Flygburet radarsystem (FSR 890)

FSR 890 är ett flygburet radarspaningssystem som skall utgöra en integrerad del av luft- och sjöbevakningen i fred, kris och krig. Systemet ger i förhållande till dagsläget förbättrad låghöjdstäckning och förbättrade möjligheter att upptäcka små mål. Det ger också en flexiblere taktisk förmåga för vårt stridsledningssystem. FSR 890 krigsorganiseras i två radarflyggrupper år 2000 och år 2001.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1985 t.o.m. år 2000. Fyra system, inkluderande radar och bärarflygplan, levererades år 1997 och resterande två skall levereras åren 1998 och 1999.

Stridsledningcentraler (StriC)

Systemet skall ersätta huvuddelen av nuvarande stridslednings- och luftbevakningssystem, Stril 60. Systemet skall förse totalförsvaret med luftlägesbild som underlag till bl.a. flygvarning av civilbefolkningen. I StriC genomförs stridsledning av JAS 39 samt mottas radarinformation från FSR 890. StriC skall utbyta information om färdplaner med civil flygtrafikledning samt samordna flygrörelser.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1995 t.o.m. år 2001. Regeringen har tidigare beslutat om utvecklingen av stridsledningcentraler. Därutöver ingår anskaffning av krigsanläggningar samt anläggning för utbildning och utprovning.

IT-anskaffning

En modern förvaltning kräver ett IT-stöd som möjliggör en säker och effektiv planering, uppföljning och kontroll av verksamheten. Användning av IT utgör vidare en avgörande förutsättning för en modern försvarsmakts verksamhet. Med det särskilda behov av snabba beslutsgångar som föreligger, fordras ett datoriserat stöd för bl.a. ledning. Samtidigt ställer Försvarsmaktens uppgifter särskilda krav på driftsäkerhet och integritet i IT-systemen. Åtgärder måste därför fortlöpande vidtas för att eliminera risken för obehörig åtkomst av Försvarsmaktens IT-system.

Utveckling och anskaffning av stora IT-system har erfarenhetsmässigt visat sig kunna ge upphov till betydande problem beträffande tid, kostnad och kvalitet. Ett exempel är resursledningssystemet Sirius, som regeringen avbröt i november 1997.

Regeringen har bedömt det vara betydelsefullt att få en bättre överblick och styrning av kostnaderna för utveckling, anskaffning samt vidmakthållande för olika IT-system. Regeringen avser därför att införa en objektsram för IT-systemen.

Den objektsram som regeringen avser att införa kommer att bestå dels av kostnader för utveckling och anskaffning, dels av vidmakthållandekostnader för olika system under perioden 1999 till 2001. I regleringsbrevet för år 1999 kommer innehållet i ramen att preciseras.

Försvarsindustrikonsekvenser

Regeringen anser att den svenska försvarsindustrins förmåga som kvalificerad leverantör har ett fortsatt stort försvars- och säkerhetspolitiskt värde. En inhemsk försvarsindustri medför fördelar, bl.a. möjligheter till ökad produktion för svenska behov i en kris.

Materielanskaffningens framtida omfattning och inriktning innebär att det på kommersiella grunder är svårt för svenska företag som inte har samarbetspartners eller exportorder att behålla nuvarande struktur eller omfattning. Regeringen anser det eftersträvsvärt med ett *ökat internationellt samarbete* i syfte att kunna bevara en god teknisk kompetens för att klara vidmakthållande och anpassning. En nationell eller internationell omstrukturering, särskilt inom vissa teknikområden, torde öka möjligheterna att långsiktigt behålla strategiskt viktig kompetens.

Som ett led i denna strävan undertecknade försvarsministern i juli 1998 tillsammans med försvarsministrarna i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Spanien och Italien en avsiktsförklaring om åtgärder för att underlätta en omstrukturering av europeisk försvarsindustri. Härutöver har industriministrarna gjort ett gemensamt uttalande om regeringarnas inflytande över flernationella bolag, harmonisering av nationella stödinsatser m.m. Rege-

ringen anser att ett aktivt deltagande i detta internationella forum skapar gynnsamma förutsättningar för att kunna påverka inriktningen av en framväxande europeisk försvarsindustripolitik.

Regeringen redogör för några aktuella omstruktureringar och ägarförändringar i svensk försvarsindustri i förhållande till utländska företag och nämner bl.a. förändringar som berört Hägglunds Vehicles AB, Saab AB och Celsius AB.

I kontrollstationen år 1999 skall bedömas vilka *baskompetenser och teknologisatsningar* som bör prioriteras. Förutsättningarna för den materiella anpassningsförmågan samt behovet av inhemsk kompetens och kapacitet för Försvarsmaktens behov av utveckling, anskaffning och vidmakthållande skall analyseras.

Regeringen hänvisar till försvars- och näringsutskottens respektive uttalanden att regeringen under hösten 1998 på ett samlat sätt bör informera riksdagen om frågor som rör försvarsindustrin. Regeringen avser att redovisa en slutlig bedömning avseende industrikonsekvenserna i samband med kontrollstationen. Regeringen bedömer, utifrån nu tillgängliga resultat, att baskompetenserna är säkerställda fram till kontrollstationen.

Forskning och teknikutveckling

De investeringar som föreslås i forskning och teknikutveckling skall främst syfta till att utveckla Försvarsmaktens förmåga att lösa huvuduppgifterna och ge Försvarsmakten erforderlig anpassningsförmåga mot nya villkor.

Följande områden skall prioriteras:

Forskning och analyser inriktade mot att tidigt identifiera nya utvecklingsmönster som kan innebära förändrade krav på utformning av försvaret och ge underlag för anpassningsåtgärder.

Forskning och teknikutveckling som syftar till att stödja Försvarsmaktens internationella verksamhet.

Befästningar

Utveckling och investeringar i anslagsfinansierade befästningar omfattar främst anskaffning av fortifikatoriskt skyddade anläggningar av betydelse för Försvarsmaktens ledning. Verksamheten innebär även att inhemsk fortifikatorisk kompetens behålls.

Miljoner kronor	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel	18 875	19 102	19 569
Forskning och teknikutveckling	864	901	912
Utveckling och anskaffning av befästningar	313	258	208
Summa anslag A 3	20 052	20 261	20 689

Regeringens förslag

Regeringen förordar att de materielsystem som inte skall vidmakthållas efter år 2006 skall behållas på dagens kvalitativa nivå eller successivt avvecklas.

Serieanskaffning av materiel till krigsorganisationens behov bör i första hand planeras som anpassningsanskaffning.

Internationella samarbetsprojekt bör eftersträvas när det gäller utveckling och anskaffning av materielsystem.

Inhemsk utvecklingskompetens av betydelse för Försvarmaktens anpassningsförmåga skall säkerställas på kort sikt.

Forskning och teknikutveckling skall inriktas mot att i första hand bidra till utvecklingen av Försvarmaktens anpassningsförmåga. Vidare skall inriktning ske mot internationell verksamhet.

Inhemsk fortifikatorisk kompetens skall säkerställas för att upprätthålla anpassningsförmågan.

Regeringen föreslår att riksdagen

godkänner förslaget till inriktning för Utveckling och investering,

godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarmakten för perioden 1999–2001 samt

anvisar ett ramanslag på 20 052 000 000 kr till anslaget A 3 Utveckling och investeringar.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen redovisar en tabell över behovet av bemyndiganden för materielanskaffning.

Tusental kronor	1999 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	96 840 800
Nya förpliktelser	12 795 200
Infriade förpliktelser ¹	-19 584 600
Utestående förpliktelser vid årets slut	90 051 400
Föreslagen bemyndiganderam	90 051 400

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete samt tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 90 051 400 000 kr.

Motionerna

Materiel

Miljöpartiet anser i *partimotion Fö210 (mp)* det vara viktigt att modernisera den svenska försvarspolitikerna så att den anpassas till förändrade säkerhetspolitiska krav. Otidsenliga militära invasionsstrukturer bör avvecklas. Det är då rimligt att avbeställa den materiel man inte längre vill ha. Regeringen bör därför ges i uppgift att avbeställa så mycket som möjligt av den krigsmateriel som motiverades av ett traditionellt militärt invasionshot som inte längre finns. Det gäller t.ex. JAS 39 Gripen delserie tre och det fortsatta utvecklingsarbetet av Ubåt 2000 (*yrkande 4*).

Samtidigt bör planeringsramarna för anslaget A 3 Utveckling och investeringar justeras ned med 2 500 respektive med 4 000 miljoner kronor för de båda åren 2000 och 2001 (*yrkande 7*).

Moderata samlingspartiet förordar i sin *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. i stället en förstärkning av anslaget A 3 med 2 200 miljoner kronor för år 1999 för att kompensera Försvarsmakten för anslagsförordningens effekter (*yrkande 11*).

Motionärerna anser vidare att frågan om effekterna av den fulla tillämpningen av anslagsförordningen aktualiserar en översyn av hela det ekonomiska regelverket och dess funktionssätt. En stor del av anslaget A 3 kan fortfarande inte genomlysas och förstås på ett sätt som riksdagen har anledning att kräva. Därför bör nu initiativ tas till en samlad översyn av anskaffning, underhåll och avveckling av materiel samt regel- och administrationssystemen kring materielprocessen (*yrkande 7*).

Folkpartiet föreslår i sin *partimotion Fö205 (fp)* att ytterligare 200 miljoner kronor årligen anslås för anpassningsinriktade tekniksatsningar för kvalitativ förnyelse (*yrkande 4*). Härigenom skulle på ett bättre sätt kunna för-

verkligas kraven på kvalitativ förnyelse i enlighet med linjerna i 1992 års försvarsbeslut.

Roy Hansson (m) framför i *motion Fö312 (m)* farhågor för att inte anskaffningen av luftvärnsrobotsystemet BAMSE skall kunna fullföljas. Motionären anser att systemet självklart bör beställas med hänsyn till behovet att luftskydda befolkningscentrum och våra basområden. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen till känna att planerad anskaffning av systemet BAMSE skall fullföljas.

Försvarsindustrin

En av hörnpelarna i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken har varit tillgången till en stark inhemsk försvarsindustri, anser Ola Karlsson och Jeppe Johnsson i *motion Fö501 (m)*. En väsentlig del i den nuvarande försvarspolitikerna är möjlighet till återtagning av förband och materiel. För att detta skall bli trovärdigt fordras, enligt motionärerna, att det finns en inhemsk försvarsindustri, som successivt får beställningar, med möjlighet att med relativt kort varsel bygga upp produktionskapacitet och leverera viktiga produkter. Motionärerna föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen detta till känna (*yrkande 1*).

Motionärerna anser vidare att förutsättningarna för samverkan med europeisk och amerikansk försvarsindustri måste prioriteras om den svenska försvarsindustrin skall stå fortsatt stark. Behovet av att kunna fördela utvecklingskostnaderna på större serier kommer också att dramatiskt öka behovet av samarbete. Riksdagen bör därför för regeringen framhålla vikten av försvarsindustriellt samarbete i Europa (*yrkande 2*).

Utskottet

Redovisningen under anslaget

Under det nya anslaget A 3 Utveckling och investeringar föreslår regeringen att riksdagen godkänner den föreslagna inriktningen under anslaget, förslaget till investeringsplan, förslaget till anslagsbelopp för år 1999 samt förslaget till bemyndigande att medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete.

Riksdagen har vid flera tillfällen ställt krav på hur regeringen bör redovisa materielfrågorna för riksdagen. Utskottet uttalade senast i frågan (bet. 1997/98:FöU10 Förändrad styrning av Försvarsmakten, m.m. s. 11) att regeringen årligen i budgetpropositionen för riksdagen bör redovisa alla viktigare utvecklings- och anskaffningsprojekt under det aktuella budgetåret och därvid belysa deras bedömda kostnader, konsekvenser för förbandens operativa effekt samt eventuella industriella aspekter. Utskottet har i det föregående under avsnittet om Styrning och uppföljning av Försvarsmakten erinrat om dessa riktlinjer som utskottet angett för hur regeringens underlag till riksdagen bör utformas när det gäller materielfrågor.

Den förändrade redovisningen under anslaget som nu är i fråga är en följd av regeringens förslag och riksdagens beslut om förändrad styrning av Försvarsmakten (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269).

Enligt utskottets mening har redovisningen i budgetpropositionen, i kombination med muntliga föredragningar av företrädare för Regeringskansliet och Försvarsmakten, gett en bättre helhetsbild av materielfrågorna än vad utskottet fick i den redovisningsstruktur som tidigare gällt. Exempelvis är redogörelsen för viktigare system, i s.k. objektramar, ett betydande framsteg. Utskottet saknar dock en redovisning – i objektramform – av ett gemensamt ledningssystem. En sådan redovisning har utskottet begärt vid ett flertal tillfällen.

En redovisningsstruktur blir aldrig helt färdigutvecklad. Utskottet förutsätter, i likhet med vad som anförts i anslutning till anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., att regeringen successivt förbättrar utformningen av riksdagens beslutsunderlag i materielärenden och för övriga investeringar.

Verksamhetsinriktning under anslaget

Den av regeringen föreslagna inriktningen innebär att vissa tidigare inplanerade men ännu inte beställda materielobjekt bör utgå, senareläggas eller reduceras i ambition. Regeringen bedömer att konsekvenserna av dessa förändringar är så begränsade att de inte behöver redovisas för riksdagen. Utskottet utgår från att detta är riktigt och förutsätter att regeringen informerar riksdagen, alternativt föreslår riksdagsbeslut, om materielplaneringen behöver förändras på ett sådant sätt att Försvarsmaktens huvuduppgifter eller förmågor kommer att påverkas, liksom om detta leder till väsentliga försvarsindustriella konsekvenser.

Den av regeringen föreslagna inriktningen innebär vidare att de materiel-system som inte skall vidmakthållas efter år 2006 behålls på nuvarande kvalitativa och kvantitativa nivå eller successivt avvecklas. Utskottet har ingen erinran mot detta och inte heller mot att materielanskaffningen på ett tydligare sätt än tidigare blir en integrerad del i ett anpassningsförsvar. Detta kommer att påverka vårt internationella samarbete.

I samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 kommer planeringen för materiel och övriga investeringar att granskas mot bakgrund av förändringar i den internationella miljön, ekonomiska förutsättningar m.m. Materielplaneringen kan som följd härav få en annan inriktning.

Utskottet anser att det inte nu finns anledning att avbeställa några materielkontrakt, vilket föreslås i *partimotion Fö210 (mp)*. Riksdagen bör därför avslå *yrkande 4* i nämnda motion. Inte heller bör riksdagen nu göra några uttalanden om anslagen för åren 2000 och 2001. *Yrkande 7* i motionen bör således också avslås.

Av samma skäl – den långsiktiga inriktningen av investeringarna kommer att prövas i kontrollstationen – bör inte nu extra medel tillföras för tekniksatsningar, vilket föreslås i *partimotion Fö205 (fp) yrkande 4*. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Utskottet anser att någon förstärkning av anslaget för det ändamål som motionärerna förordar i *kommittémotion Fö317 yrkande 11* av Henrik Landerholm m.fl. inte behövs. Motionsyrkandet bör därför avslås av riksdagen.

I samma motion föreslås en samlad översyn av hela det ekonomiska regelverket och dess funktionssätt, främst med anknytning till materielprocessen (*yrkande 7*). Utskottet kan konstatera att problem med anknytning till Försvarsmaktens ekonomi dessvärre inte är någon ny fråga. Sådana har med viss regelbundenhet uppenbar sig under hela efterkrigstiden. Senast fick utskottet anledning att notera detta under förra riksmötet i samband med behandlingen av propositionen (prop. 1997/98:84) om Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1988 m.m. Förhållandet är inte tillfredsställande. Som framgått av det föregående, under avsnittet om balansen mellan ekonomiska resurser och verksamhet, kommer utskottet att ta initiativ till ett uppföljnings- och utvärderingsprojekt innebärande granskning av Försvarsmaktens och Försvarets materielverks ekonomisystem, sättet att planera och följa upp ekonomin samt behov av och tillgång till ekonomisk kompetens. Hela materieförsörjningsprocessen behöver genomlysas. Eftersom detta initiativ inte kräver någon regeringens åtgärd behöver inte riksdagen bifalla motionsyrkandet.

I *motion Fö312 (m)* av Roy Hansson uttalar sig motionären till förmån för luftvärnsrobotsystemet BAMSE. Utskottet vill erinra om att riksdagen i 1996 års totalförsvarsbeslut uttalat (bet. 1996/97:FöU1 s. 66 och 69) behov av att förbättra luftförsvarsförmågan, bl.a. genom anskaffning av luftvärnsrobotsystemet BAMSE. Utskottet gör nu inte någon annan bedömning om behovet av detta system. Utskottet anser det inte nödvändigt med något tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som föreslås i motionen. Motionsyrkandet bör därför inte bifallas.

Med utgångspunkt i det anförda anser utskottet att riksdagen bör *godkänna* den av regeringen föreslagna *investeringsplanen*.

Utskottet förordar vidare att riksdagen ger regeringen det föreslagna *bemyndigandet beträffande beställningar av materiel m.m.*, dock med tillägget att bemyndigandet skall avse året 1999.

Försvarsindustrin

Vid behandlingen av propositionen om Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1998 m.m. uttalade försvarsutskottet och näringsutskottet att regeringen under hösten 1998 på ett samlat sätt bör informera riksdagen om de tillgängliga resultat av regeringens olika uppdrag som gäller försvarsindustrin. Regeringen har lämnat den av de båda utskotten begärda redovisningen i budgetpropositionen. Regeringen avser att återkomma med en slutlig bedömning i samband med kontrollstationen. Redovisningen belyser pågående överväganden om svenskt deltagande i europeiskt försvarsindustrisamarbete och betydelsen av ett sådant samarbete. Utskottet delar regeringens bedömningar i denna del.

Försvarsmaktens behov av materiel kommer att förändras i riktning mot mer tekniskt avancerad materiel och till mindre kvantiteter. Försvarsmaktens

främsta uppgift är att försvara landet mot väpnat angrepp. För att detta skall var möjligt krävs att en bred inhemsk försvarsindustriell kompetens säkerställs och att Sverige medverkar till att utveckla det Europeiska försvarsindustrisamarbetet.

I en situation med en vikande internationell försvarsindustrimarknad och skärpt konkurrenssituation, främst från Förenta staterna, anser utskottet det angeläget att regeringen vidtar ytterligare åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för angelägna exportframgångar för våra viktigaste materielprojekt, däribland JAS 39 Gripen.

Mot bakgrund av vad utskottet nyss anfört är något tillkännagivande till regeringen om vikten av försvarsindustriellt samarbete i Europa, vilket förordas i *motion Fö501 (m) yrkande 2* av Ola Karlsson och Jeppe Johnsson, inte erforderligt. Motionsyrkandet bör därför inte bifallas.

I samma motion uttalar sig motionärerna till förmån för den svenska försvarsindustrin som en del i försvarspolitikerna (*yrkande 1*). Utskottet betonade inför 1996 år totalförsvarsbeslut (bet. 1996/97:FöU1 s. 224) svensk försvarsindustris stora försvarspolitiska betydelse som kvalificerad leverantör av högteknologiska system. Att säkerställa Försvarsmaktens långsiktiga materieförsörjning och att vidmakthålla de system som är i drift ansågs därför vara en viktig del av försvarspolitikerna. Utskottet återkom till detta i samband med behandlingen av Försvarsmaktens ekonomiska problem våren 1998 (bet. 1997/98:FöU11 s. 22). Utskottet anser, liksom regeringen, att det finns behov av att i samband med den kommande kontrollstationen överväga vilken framtida försvarsindustriell kompetens och kapacitet som kan behövas. Utskottet ser därför inga skäl för något tillkännagivande till regeringen från riksdagen i enlighet med vad som föreslås i *motion Fö501(m) yrkande 1*. Yrkandet bör därför inte bifallas.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår sammanfattningsvis att riksdagen

dels godkänner regeringens förslag till inriktning för Utveckling och investeringar,

dels anvisar ett ramanslag på 20 052 000 000 kr för Utveckling och investeringar

dels godkänner regeringens förslag till investeringsplan m.m. för perioden 1999–2001,

dels bemyndigar regeringen att under år 1999 i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 uppgår till högst 90 051 400 000 kr.

Riksdagen bör samtidigt avslå *partimotionerna Fö205 (fp) yrkande 4* och *Fö210 (mp) yrkandena 4 och 7*, *kommittémotion 317 (m) yrkandena 7 och 11* samt *motionerna Fö312 (m) och Fö501 (m) yrkandena 1 och 2*.

Utgiftsutveckling, resultatbedömning, prioriteringar m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 39–43) anført om bl.a. utgiftsutveckling, resultatbedömning och prioriteringar för vissa funktioner inom det civila försvaret.

Regeringen

Vägledande för det civila försvaret är den s.k. ansvarsprincipen, vilken innebär att den som har ansvar för en verksamhet i fred även har motsvarande ansvar i krig. Av detta följer skyldighet att vidta de beredskapsförberedelser som krävs för att verksamheten skall kunna upprätthållas vid krigsfara och i krig. Principen gäller hela det civila försvaret, dvs. inte enbart statliga myndigheter.

Den civila ekonomiska planeringsramen är ett långsiktigt planeringsinstrument där anslagen för vissa funktioner avvägs och prioriteras år för år. Ramen skall ses som en helhet där förändringar i en funktion påverkar övriga funktioner.

Bedömningen av beredskapsläget för en funktion sker utifrån förmågan att inom funktionen kunna lösa sina uppgifter i en preciserad situation. Förmågan graderas i budgetpropositionen som god, godtagbar eller icke godtagbar. God förmåga innebär att uppgifterna kan lösas, godtagbar att uppgifterna i huvudsak kan lösas och icke godtagbar att uppgifterna inte kan lösas.

Det civila försvarets förmåga bedöms utifrån väpnat angrepp i nuvarande omvärldsläge respektive angrepp i ett förändrat omvärldsläge. Regeringen *bedömer* att förmågan vid ett väpnat angrepp utan någon längre militär förvarning var godtagbar inom huvuddelen av funktionerna vid utgången av år 1997.

Genom att samhället och därmed det civila försvaret är starkt beroende av främst elförsörjning och telekommunikation förutsätter dock bedömningen godtagbar förmåga att det inte inträffar några allvarliga störningar i dessa system. Inom delfunktionen Elförsörjning finns betydande brister vad gäller förmågan att upprätthålla tillräcklig förmåga i samband med störningar vid höjd beredskap. Vidare är förmågan inom funktionen Telekommunikationer i nuläget inte godtagbar på grund av otillräckligt skydd i teleanläggningar och driftledning samt skydd mot informationskrigföring riktad mot övervakningsnät och stödsystem. Regeringen bedömer att de åtgärder som planeras kommer att leda till att förmågan inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning kommer att förbättras.

För flertalet funktioner är förmågan godtagbar vid ett väpnat angrepp i ett förändrat omvärldsläge. Inom delfunktionen Elförsörjning, funktionerna Telekommunikationer och Civil ledning är förmågan emellertid inte godtagbar. Beredskapsåtgärder inom nämnda funktioner går heller inte att skjuta upp till en anpassningsperiod då byggande av t.ex. ledningsplatser är allt för tids- och kostnadskrävande. I nuläget har endast ca 50 % av länsstyrelserna skyddade ledningsplatser. Enligt plan skall emellertid behovet vara tillgodosett vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Regeringen bedömer att den samlade förmågan till civilt försvar inte är godtagbar vid angrepp i ett förändrat omvärldsläge. Regeringen bedömer emellertid att den samlade förmågan till civilt försvar, med undantag av elförsörjning, kommer att vara godtagbar vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Av budgetpropositionen framgår att det finns *avgörande brister* inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning. Detta kan tala för att en funktionsgenomgång borde genomföras inom dessa områden. På regeringens uppdrag genomförde emellertid Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) så sent som under budgetåret 1995/96 en genomgång av funktionen Telekommunikationer. Regeringen anser emellertid att en genomgång av funktionen Energiförsörjning skall ske inom de närmaste åren samt att en uppföljning av utvärderingen av funktionen Telekommunikationer skall genomföras.

I budgetpropositionen anför regeringen att under budgetåret 1999 kommer *prioriteringar* att göras bl.a. inom områdena telekommunikation och elförsörjning, ledningsförmåga, datasäkerhet, styrning och uppföljning av funktionernas förmågor.

I budgetpropositionen redovisas att en utredning genomförts om skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred (Ds 1998:32). I utredningen behandlas bl.a. det som riksdagen pekade på vad gäller *ledningskedjans ansvarsförhållanden* vid hantering av en svår påfrestning (prop. 1996/97:11, bet. FöU5, rskr. 203). Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Regeringen anför också att det inom Försvarsdepartementet pågår ett arbete som syftar till att utveckla uppföljningen av det civila försvaret. Ett led i detta är *årsboken* för det civila försvaret som ÖCB på regeringens uppdrag skall arbeta fram. Regeringen anser att årsboken för år 1997 är ett bra första steg i framtagandet av en årsbok och att detta dokument successivt kan utvecklas till att omfatta all verksamhet och alla kostnader inom det civila försvaret i övrigt.

Utgifterna för det civila försvaret beräknas uppgå till 2 489 miljoner kronor år 1999, 2 512 miljoner kronor år 2000 och 2 620 miljoner kronor år 2001.

Utskottet

Hösten 1997, i samband med utskottets behandling av 1998 års budget, tog utskottet upp frågan om *principerna för styrning av det civila försvaret* (1997/98:FöU1 s. 112). Utskottet pekade då bl.a. på behovet av uppföljning och att det i detta sammanhang är särskilt viktigt att de funktionsvisa målen utformas på ett sådant sätt att resultatet av verksamheten kan följas upp och återredovisas till riksdagen. Utskottet har också i ett särskilt betänkande (1996/97:FöU4) Styrning och uppföljning av totalförsvaret framhållit behovet av att målen och resultaten av verksamheten inom totalförsvaret formuleras på ett sådant sätt, t.ex. i budgetpropositioner, att riksdagen ges förutsätt-

ningar att utöva den i regeringsformen fastslagna finansmakten samt för att styra verksamhetens inriktning och kontrollera resultatet och dess effekter.

Utskottet välkomnar nu därför regeringens redovisning som rör det civila försvaret i årets budgetproposition. Redovisningen har utformats på sätt som bl.a. underlättat utskottets uppföljning av det civila försvaret och beredning av regeringens förslag i budgetpropositionen. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen fortsätter utvecklingsarbete med dessa frågor och bedömer att framtagandet av en årsbok för hela det civila försvaret kan komma att bli ett värdefullt dokument i detta arbete.

Med anledning av vad regeringen redovisar angående *avgörande brister inom funktionen Telekommunikationer* och *delfunktionen Elförsörjning* vill utskottet framhålla följande.

När utskottet behandlade förmågan inom dessa funktioner i samband med beredningen av 1998 års budgetproposition hösten 1997 (1997/98:FöU1 s. 113), kunde utskottet notera att regeringen i budgetpropositionen för år 1998 och vid sin bedömning av beredskapsläget 31 december 1996 för funktionerna Civil ledning och Telekommunikationer samt delfunktionen Elförsörjning konstaterat att det ur sårbarhetssynpunkt fanns brister inom dessa funktioner. Utskottet kan nu konstatera att det alltjämt föreligger avgörande brister inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning.

Mot bakgrund av utskottets upprepade uttalande i fråga om den vitala betydelsen av uthållighet inom bl.a. infrastrukturområdena tele-kommunikation och elförsörjning ser utskottet med stor oro på att dessa funktioner alltjämt uppvisar avgörande brister i förmågan. Utskottet som tidigare förordat funktionsutvärderingar för bl.a. funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning anser, i motsats till vad regeringen nu anför i budgetpropositionen, att sådana utvärderingar snarast bör genomföras. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen vad avser förmågan inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning och återkommer till riksdagen med en utförlig redovisning av frågan i samband med 1999 års kontrollstation.

Utskottet noterar att regeringen avser att prioritera beredskapen vad bl.a. gäller telekommunikation och elförsörjning. Även ledningsförmågan, datasäkerhet, styrning och uppföljning av funktionernas förmåga skall prioriteras. Utskottet anser att det är mycket angelägna prioriteringar som regeringen redovisar för budgetåret 1999. Utskottet förutsätter att regeringen lämnar en kontinuerlig redovisning till riksdagen hur arbetet med dessa prioriteringar fortskrider.

Förutom vad utskottet framhållit ovan har utskottet inget att erinra mot regeringens redovisning angående resultatbedömning och slutsatser för vissa funktioner inom det civila försvaret.

Anslag B 1 Funktionen Civil ledning

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 43-45) anfört om investeringsplan, bemyndiganden och anslag till funktionen Civil ledning. Utskottet behandlar även motionerna Fö205 (fp) yrkande 2 i denna del och Fö317 (m) yrkande 12.

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) är funktionsansvarig myndighet. Överstyrelsen har även ett samordningsansvar vad gäller övergripande frågor för det civila försvaret. Inom funktionen Civil ledning har ÖCB, civilbefälhavarna, länsstyrelserna och kommunstyrelserna uppgifter.

Anslaget B 1 Funktionen Civil ledning avser verksamhet som bedrivs av ÖCB och civilbefälhavarna. ÖCB skall fr.o.m. år 1999 ha det övergripande ansvaret för frivilligfrågor inom det civila försvaret. Målet för funktionen är att ledning skall kunna utövas under höjd beredskap. Ledning skall härvid kunna utövas från fredsarbetsplats samt i förekommande fall från särskild krigsuppehållsplats.

ÖCB redovisade den 28 februari 1998, enligt uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 1997, en analys av länsstyrelsernas och kommunernas beredskapsverksamhet inom funktionen Civil ledning. Av ÖCB:s analys framkommer bl.a. att resursminskningarna inom området, som pågått under ett antal år, medfört fortlöpande neddragningar av de personella resurserna inom sakområdet på länsstyrelserna. Områdena försörjning och transporter, men även stödet till kommunerna har främst berörts. Länsstyrelserna har vidtagit åtgärder för att kompetensutveckla personalen och för att omorganisera beredskapsplaneringen inom länsstyrelserna.

Regeringens sammantagna *bedömning* är dock att målet för funktionen och därmed önskvärd förmåga kommer att kunna nås under försvarsbeslutsperioden, om den av ÖCB redovisade planeringen genomförs. Åtgärdsplanerna omfattar bl.a. telesäkerhetsåtgärder, reservkraft och fysiskt skydd. Arbetet med att utveckla metoder för att kunna utvärdera det civila försvaret och utveckla övningsverksamheten skall fortsätta.

Beträffande beredskapsverksamheten vid *länsstyrelserna* avser regeringen att uppdra åt ÖCB att tillsammans med berörda myndigheter verka för en översyn av prioriteringar av uppgifter som de centrala myndigheterna lägger på länsstyrelserna. Regeringen anser att det fortfarande finns ett stort behov av att noga följa utvecklingen vid länsstyrelserna. Regeringen avser att inventera den samlade styrningen av beredskapsverksamheten och uppdra åt ÖCB att tillsammans med berörda myndigheter göra en översyn.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslag till *investeringsplan* för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999–2001. Planen är att göra investeringar för perioden på totalt 205,4 miljoner kronor, varav 81,6 miljoner kronor för budgetåret 1999.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B1 Funktionen Civil ledning beställa lednings- och signalsystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 491 020 000 kr till anslaget B 1 Funktionen Civil ledning.

I *partimotion Fö205 (fp)* föreslås att till anslaget A 1 Försvarsmakten överförs ytterligare sammanlagt 150 miljoner kronor från anslagen B 1 Funktionen Civil ledning och B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Anslaget B 1 föreslås minskas i avvaktan på att regeringen återkommer till riksdagen med förslag, i vilket vidare behov av och former för civila beredskapsstyrkor redovisats (*yrkande 2 i denna del*).

I *kommittémotion Fö317 (m)* av Henrik Landerholm m.fl. föreslås att riksdagen till anslaget B 1 Funktionen Civil ledning anvisar ett belopp om 441 020 000 kr, dvs. 50 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen. Dessa pengar, som avser utbildning av civila beredskapsmän, bör enligt motionärerna i stället anvisas Försvarsmakten (*yrkande 12*).

Utskottet

Inledningvis vill utskottet framhålla beträffande beredskapsverksamheten vid *länsstyrelserna* att utskottet, i likhet med regeringen, anser att det fortfarande finns ett stort behov av att noga följa utvecklingen vid länsstyrelserna. Utskottet utgår ifrån att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder om allvarliga brister i länsstyrelsernas förmåga att fullfölja sina uppgifter inom beredskapsplaneringen uppdagas. Utskottet vill också upprepa sitt uttalande från hösten 1996 (1996/97:FöU1 s. 171), då utskottet framhöll att om konsekvenserna av länsstyrelsernas besparingsåtgärder får till följd att länsstyrelsernas viktiga uppgifter inom totalförsvaret inte kan fullföljas, är utskottet inte främmande för att initiera en översyn av finansieringsformerna på detta område.

I motionerna Fö205 (fp) yrkande 2 i denna del och Fö317 (m) yrkande 12 tas frågan upp om anslaget till funktionen Civil ledning. Utskottet behandlade likalydande yrkanden hösten 1997 i samband med behandlingen av 1998 års budgetproposition. Utskottet anförde då bl.a. att förslag till utbildningsplatser för beredskapsmän utarbetas av Överstyrelsen för civil beredskap och Statens räddningsverk. Det är Räddningsverket som genomför utbildningen och det finansieras därmed över anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Utskottet erinrade också i detta sammanhang om att regeringen sammantaget bedömer att utbildningen av beredskapsmän fått ett gott mottagande bland kommuner som i sina krigsorganisationer visat sig behöva pliktpersonal.

Utskottet har erfarit att medel har avsatts för en utbildning av 1 600 civila beredskapsmän för budgetåret 1999. Vidare har utskottet erfarit att i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 kommer en förnyad bedömning göras av fördelningen mellan värnpliktiga och civilpliktiga. Utskottet har mot bakgrund av det ovan anförda inte funnit anledning att göra någon annan bedömning än regeringen i fråga om anslagstilldelningen till funktionen Civil ledning för år 1999. *Motionerna Fö205 (fp) yrkande 2 i denna del* och *Fö317 (m) yrkande 12* behöver därför inte bifallas av riksdagen.

I övrigt föreslår utskottet att riksdagen godkänner förslag till *investeringsplan* för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999–2001. Utskottet föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning beställa lednings- och signalssystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 miljoner kronor.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 491 020 000 kr till anslaget B1 Funktionen Civil ledning för budgetåret 1999.

Anslag B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 45–47) anfört om bemyndiganden, beredskapsinvesteringar och anslag till funktionen Försörjning med industrivaror.

Regeringen

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) är funktionsansvarig myndighet. Målet för funktionen är att produktion av varor och tjänster möjliggörs under en anpassningsperiod. Enligt 1996 års totalförsvarsbeslut skall funktionens verksamhet ominriktas från beredskapslagring och mer kapitalintensiva beredskapsåtgärder mot informations- och riskanalysbaserade beredskapsavtal. Syftet är att kunna samla in och analysera information samt utarbeta underlag för åtgärder vilka skall vara tillämpbara under en anpassningsperiod.

Riksdagen har i enlighet med förslag i den ekonomiska vårpropositionen år 1998 på tilläggsbudget för innevarande år beslutat att omfördela 25 miljoner kronor till anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Det svenska näringslivet har kommit att påverkas av den allt starkare internationaliseringen. Inom flera branscher återstår endast tillverkning inom ett relativt smalt segment varför svensk industri alltmer blivit beroende av import av rå- och insatsvaror, specialkomponenter och reservdelar. Inom vissa branscher har den internationella integrationen gått så långt att produktionsenheter i många länder är så specialiserade att de är ömsesidigt beroende av varandra för att en produkt skall kunna tillverkas. Ledtiderna i handeln minskar, vilket medför ökade krav på logistisk precision för företagen. Detta tillsammans med den planerliga utförsäljningen av beredskapslager medför att regeringen bedömer att måluppfyllelsen i förhållande till funktionsmålet ännu inte är godtagbar.

Regeringen *bedömer* att målet för funktionen och därmed önskvärd förmåga kommer att kunna nås, om den planering som ÖCB redovisat genomförs. Verksamheten bör bedrivas på liknande sätt och i samma omfattning som under innevarande år.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel

efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 miljoner kronor.

I samband med budgetbehandlingen hösten 1997 beslutade riksdagen att beredskapsinvesteringar inom funktionen Försörjning med industrivaror skall finansieras genom lån. Regeringen föreslår nu att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 535 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås också att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 108 795 000 kr till anslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Försörjning med industrivaror.

Utskottet föreslår således att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 535 miljoner kronor samt anvisar ett *ramanslag* på 108 795 000 kr till anslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror för budgetåret 1999.

Anslag B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 47–49) anfört om bemyndiganden, beredskapsinvesteringar och anslag till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Utskottet behandlar även motion Fö205 (fp) yrkande 2 i denna del och yrkande 3.

Regeringen

Statens räddningsverk är funktionsansvarig myndighet. Funktionen omfattar skydd och räddning av människor, egendom och miljö i samband med olyckor och stridshandlingar. Detta sker genom de särskilda beredskapsförberedelser som görs på det civila försvarets område.

Målet för funktionen är att skador till följd av stridshandlingar förhindras eller begränsas i första hand på människor och i andra hand på egendom eller miljö. Den genomförda revideringen av mål- och riskanalyserna och de nya nationella planeringsregler som införts medför att behovet av skyddsrumspatser minskat avsevärt jämfört med tidigare gällande planeringsförutsättningar.

Enligt 1996 års totalförsvarsbeslut skall kommunerna ha de ledningsplatser och sambandssystem som behövs för kommunernas planering och organisat-

ion av räddningstjänsten under höjd beredskap. Sex räddningscentraler har färdigställts under året. Det totala antalet räddningscentraler uppgick vid utgången av år 1997 till 90. Dessa täcker ledningsbehovet för räddningstjänsten under höjd beredskap i 120 kommuner.

Regeringens sammantagna *bedömning* innebär att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 1999. Regeringen bedömer att målen för funktionen i 1996 års totalförsvarsbeslut kommer att kunna nås.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 1 177 miljoner kronor.

Till och med år 1998 har utgifter för freds räddningstjänsten beräknats under anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. För åren 1999–2001 beräknas utgifterna under ett nytt anslag, C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor. Detta kommer att innebära att funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst endast omfattar beredskapsverksamhet och därmed blir jämförbar med övriga funktioner inom det civila försvaret.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 1 053 531 000 kr till anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Motionen

I *partimotion Fö205 (fp)* föreslås, som tidigare framgått, att det överförs ytterligare sammanlagt 150 miljoner kronor till anslaget A 1 Försvarsmakten från anslagen B 1 Funktionen Civil ledning och B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (*yrkande 2 i denna del*). I motionen föreslås vidare att riksdagen begränsar regeringens *bemyndiganden* för funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst med till sammanlagt 250 miljoner kronor, då produktion av skyddsrum bör begränsas och inriktas mot områden, där riskerna bedöms som störst (*yrkande 3*).

Utskottet

Frågan om skyddsrum byggandet inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst har varit föremål för utskottets utförliga behandling vid riksdagens fyra senaste riksmöten (bet. 1994/95:FöU4, bet. 1995/96:FöU1, bet. 1996/97:FöU1, bet. 1997/98:FöU1, yttr. 1997/98:FöU2y). Vid utskottets senaste uttalanden i denna fråga anförde utskottet bl.a. att det nuvarande systemet för styrning, budgetering och finansiering av skyddsrum byggandet – enligt utskottets *bedömning* – inte har den precision som de nya principerna och bestämmelserna för budgetering och anslagstilldelning ställer krav på.

Arbetet med att utarbeta ett nytt och bättre fungerande system måste sålunda drivas vidare med stor skyndsamhet. Utskottet underströk också det mycket angelägna behovet av en fortsatt intensifierad översyn av riktlinjerna för skyddsrumbygget.

Utskottet kan nu äntligen konstatera av regeringens redovisning i budgetpropositionen att den revidering av mål- och riskanalyserna, som ligger till grund för planeringen av skyddsrumbygget, och de nya nationella planeringsregler som införts, medfört att behovet av skyddsrumplatser minskat avsevärt jämfört med tidigare gällande planeringsförutsättningar. Produktionen av skyddsrum sker således mycket restriktivt och enligt vad utskottet nyligen inhämtat, så är en grundläggande utgångspunkt att produktion endast skall ske där riskerna bedöms vara störst. Utskottet, som upprepade gånger framhållit behovet av en översyn av riktlinjerna för skyddsrumbygget, ser därför med tillfredsställelse på denna utveckling.

Vidare vill utskottet framhålla att i budgetpropositionen för år 1999 föreslår regeringen att bemyndiganden för nya förpliktelser för funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst år 1999 skall uppgå till sammanlagt 335 miljoner kronor. Av detta belopp avser 110 miljoner kronor ledningsplatser och sambandssystem för kommunal räddningstjänstledning m.m. under höjd beredskap och 225 miljoner kronor nya bemyndiganden för skyddsrumbygget.

Mot bakgrund av vad utskottet nu anfört torde yrkandet i motion Fö205 (fp) yrkande 3 bli tillgodosett med de nya planeringsförutsättningarna. Någon ändring av anslagstilldelningen till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst i enlighet med yrkande 2 i samma motion anser utskottet mot bakgrund av det ovan anförda inte behövas. *Motion Fö205 (fp) yrkande 2 i denna del och yrkande 3* behöver därför inte bifallas av riksdagen.

Utskottet föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 1 177 miljoner kronor.

Utskottet har inget att erinra om att utgifter för freds- och räddningstjänsten beräknas under ett nytt anslag, C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor. Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst kommer således endast att omfatta beredskapsverksamhet. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 1 053 531 000 kr till anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst för budgetåret 1999.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 50-51) anført om anslag till funktionen Psykologiskt försvar. Utskottet behandlar även motion Fö310 (s).

Regeringen

Styrelsen för psykologiskt försvar är funktionsansvarig myndighet. Anslaget omfattar utgifter som Styrelsen för psykologiskt försvar har i fråga om uppdrag att bedriva verksamhet inom forskning, beredskapsplanläggning och utbildning samt information om säkerhetspolitik och totalförsvar. Anslaget omfattar även utgifter för information om civilbefolkningens möjligheter att inom folkrättens ramar bjuda en ockupant motstånd samt uppgifter med anknytning till beredskapsplanläggning inom radio- och TV-området. I anslaget ingår även belopp för Styrelsens uppgifter när det gäller beredskap inför svåra påfrestningar på samhället i fred.

Regeringen har ålagt myndigheten att tillsammans med Försvarshögskolan och i samråd med Försvarmakten och Försvarets forskningsanstalt studera informationskrigföring. Den första studien redovisades för regeringen i augusti 1997. Studien, som delvis är hemlig, kommer bl.a. fram till att en nationell policy bör formuleras. Vidare ges förslag som möjliggör överblick på informationskrigföringens område. Fortsatta studier pågår under år 1998.

Regeringen *bedömer* att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Regeringen bedömer att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 1999.

För att skapa bättre förutsättningar för Styrelsen för psykologiskt försvar att nå sina målgrupper genom dialoger, interaktiva spel och övningar skall myndigheten göra en särskild satsning på modern informationsteknik. Regeringen anser denna uppgift vara av sådan vikt att Styrelsen för psykologiskt försvar, genom en omfördelning inom den civila ekonomiska planeringsramen, bör anvisas ytterligare anslagsbelopp. Regeringen kommer att följa upp att åtgärder vidtas som planerat.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 19 317 000 kr till anslaget B 4 Funktionen Psykologiskt försvar.

Motionen

I *motion Fö310 (s)* av Carina Hägg anføres att det moderna IT-samhället och särskilt Internet medför en nödvändig omdefiniering av vad som utgör gränsen för en stat. Den traditionella bilden av stater som staters fiende behöver nödvändigtvis inte gälla längre. Det kan lika gärna vara enskilda företag eller individer som på något sätt angriper eller stör ett lands informationsstruktur. För att skapa bättre kunskap behöver vi mer av forskning och studier som belyser hur myndigheter och medier använder IT i arbetet med att förmedla korrekt information, kontrollera korrektheten i informationen och motarbeta felaktig information för att en beredskap på området skall kunna upprätthållas.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Psykologiskt försvar.

Beträffande yrkandet i motion Fö310 (s) vill utskottet erinra om att enligt 1998 års regleringsbrev har Styrelsen för psykologiskt försvar ett flertal uppdrag som rör informationskrigföring. Utskottet kan härvid bl.a. nämna att Styrelsen för psykologiskt försvar och Försvarshögskolan tillsammans och i samråd med Försvarsmakten och Försvarets forskningsanstalt skall, enligt 1998 års regleringsbrev, fortsätta att studera möjligheterna till aktiva åtgärder inom informationskrigföring.

Styrelsen och Försvarshögskolan skall också gemensamt ha beredskap att löpande lämna fördjupat underlag till regeringens arbetsgrupp för skydd mot informationskrigföring samt till Försvarsdepartementet inför kontrollstationen.

Utskottet har därutöver erfarit att Styrelsen och Försvarshögskolan i september 1998 överlämnat ett fördjupat underlag till regeringen som rör ansvar och resurser för att bl.a. kunna följa viss informationsverksamhet på Internet.

Utskottet bedömer att regeringen tagit tillräckliga initiativ i denna fråga. Något särskilt uttalande från riksdagens sida behövs därför inte. *Motion Fö310 (s)* bör därför avslås av riksdagen.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 19 317 000 kr till anslaget B 4 Funktionen Psykologiskt försvar för budgetåret 1999.

Anslag B 5 Funktionen Ordning och säkerhet

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 51) anfört om anslag till funktionen Ordning och säkerhet.

Regeringen

Rikspolisstyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Målet för funktionen är att under höjd beredskap snabbt kunna ge skydd åt totalförsvarsviktiga anläggningar, kunna upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samhället och kunna lämna allmänheten skydd och hjälp.

Under år 1998 kommer utbildning av ca 230 poliser och ca 450 totalförsvarspliktiga att äga rum. Rikspolisstyrelsen planerar att utbilda ytterligare ca 140 polismän och ca 830 totalförsvarspliktiga under år 1999.

Rikspolisstyrelsen har i särskild ordning anmält till regeringen att det inte är möjligt att bygga ut beredskapspolisorganisationen i den omfattning som anges i 1996 års totalförsvarsbeslut.

Regeringen *bedömer* att de åtgärder som hittills vidtagits i syfte att utbilda ett ökat antal totalförsvarspliktiga för beredskapspolisorganisationen inte varit tillräckliga. Det kan konstateras att det i 1996 års totalförsvarsbeslut angivna kvantitativa målet vad avser antalet utbildade inte kommer att kunna uppnås med nuvarande utbildningstakt. Regeringen har därför gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att inför den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 redovisa vilka konsekvenser en eventuellt förändrad inriktning av 1996 års

totalförvarsbeslut i denna del får för totalförvarsförmågan. Inriktningen skall vara att ca 1 000 personer skall utbildas under år 1999.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 31 517 000 kr till anslaget B 5 Funktionen Ordning och säkerhet.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Ordning och säkerhet.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 31 517 000 kr till anslaget B 5 Funktionen Ordning och säkerhet för budgetåret 1999.

Anslag B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 52 och 53) anfört om bemyndiganden, beredskapsinvesteringar och anslag till funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Regeringen

Socialstyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Målet för Socialstyrelsens arbete med funktionen är att prioritera områden där förmågan inte varit godtagbar inom delfunktionerna hälso- och sjukvård, socialtjänst, miljö- och hälsoskydd samt smittskydd.

El-, vatten- och värmeförsörjning är viktiga förutsättningar för att klara sjukvårdsbehoven i krig. Socialstyrelsen har fortsatt att lämna bidrag till reservanordningar vid akutsjukhusen så att mer än hälften av dessa nu har sådana anordningar. Socialstyrelsen har bedrivit ett omfattande utbildningsprogram rörande hälso- och sjukvården i kris och i krig. Utbildning har anordnats i bl.a. ledning, radiak- och kemiska olyckor. Socialstyrelsen har också satsat på att förbättra NBC-beredskapen. Gränssättande faktorer för funktionens förmåga är den omstrukturering som hälso- och sjukvården har genomgått och fortfarande genomgår mot en alltmer heterogen sjukvårdsstruktur. Marginalerna för att klara en ökad belastning har i huvudsak försvunnit. Dessa förändringar påverkar således beredskapen inom funktionen.

Regeringen *bedömer* att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Regeringen *bedömer* att nuvarande inriktning bör gälla även för år 1999.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 miljoner kronor.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 556 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 132 165 000 kr till anslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Utskottet

Utskottet noterar att Socialstyrelsen i sitt arbete prioriterar de områden inom funktionen Hälso- och sjukvård m.m. där förmågan inte varit godtagbar och ser med tillfredsställelse på att Socialstyrelsen satsar på att förbättra NBC-beredskapen. Utskottet har dock inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Således föreslår utskottet att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för *beredskapsinvesteringar* intill ett sammanlagt belopp om 556 miljoner kronor samt anvisar ett *ramanslag* på 132 165 000 kr till anslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. för budgetåret 1999.

Anslag B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 53–55) anfört om avgiftsuttag, investeringsplan, bemyndiganden och anslag till funktionen Telekommunikationer m.m.

Regeringen

Post- och telestyrelsen som är sektorsmyndighet på teleområdet är funktionsansvarig myndighet för funktionen Telekommunikationer. Post- och telestyrelsen upphandlar åtgärder för att tillgodose samhällets behov av uthålliga telekommunikationer i krig och mot fredstida hot. Målet är att verksamheten inom funktionen Telekommunikationer m.m. skall bedrivas så att totalförsvarets behov av teletjänster under höjd beredskap tillgodoses. Verksamheten skall även bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas skall kunna utnyttjas under svåra påfrestningar på samhället i fred. Funktionen Telekommunikationer m.m. är prioriterad.

En offentligrättslig avgift tas ut av teleoperatörerna i enlighet med Teleförordningen (1997:399) för att finansiera åtgärder för att skydda telekommunikation mot fredstida hot.

Regeringen redovisar olika åtgärder som vidtagits på området i syfte att uppnå funktionsmålet. Enligt budgetpropositionen har åtgärderna sammantaget bidragit till att förbättra funktionens säkerhet vid höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Regeringen anser dock att den bedömda beredskapsförmågan den 31 december 1997 ännu inte är godtagbar, avseende telekommunikationernas förmåga att motstå ett väpnat angrepp.

Gränssättande för funktionens förmåga är att telekom-munikationerna är mycket beroende av samhällets elförsörjning. Det finns för närvarande inte tillräckligt med reservkraft. Möjligheterna att prioritera totalförsvarsviktiga abonnenter är fortfarande mycket små. Funktionen är därmed sårbar.

Regeringen *bedömer* att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Under år 1999 skall olika åtgärder genomföras för att uppfylla funktionsmålet, bl.a. upphandling av reservkraft, fortsatt byggnation av berganläggningar, skydd av operatörernas driftledning och nätåtgärder.

Regeringen föreslår att riksdagen fastställer ett *avgiftsuttag* för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer till sammanlagt 100 miljoner kronor under budgetåret 1999.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999–2001. Planen är att göra investeringar för perioden på totalt 488,0 miljoner kronor, varav 166,0 miljoner för år 1999.

Regeringen föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 130 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 197 606 000 kr till anslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Utskottet

Utskottet vill här erinra om att på annan plats i detta betänkande har utskottet pekat på betydelsen av uthållighet inom bl.a. telekommunikationsområdet. Mot bakgrund av utskottets upprepade uttalanden i denna fråga ser utskottet med stor oro på att funktionen Telekommunikationer alltjämt uppvisar avgörande brister i förmågan. Utskottet som hösten 1997 (1997/98:FöU1 s. 113) förordat en funktionsutvärdering inom detta område anser, i motsats till vad regeringen nu anför i budgetpropositionen, att en sådan utvärdering snarast bör genomföras. Utskottet förutsätter, som ovan redan framhållits, att regeringen noga följer utvecklingen vad avser förmågan inom funktionen Telekommunikationer och återkommer till riksdagen med en utförlig redovisning i denna fråga i samband med 1999 års kontrollstation.

Utskottet har i övrigt inget att anföra mot vad regeringen nu föreslagit om avgiftsuttag, investeringsplan för Post- och telestyrelsen, bemyndiganden eller ramanslag för funktionen Telekommunikationer m.m.

Utskottet föreslår således att riksdagen fastställer ett *avgiftsuttag* för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer till sammanlagt 100 miljoner kronor under budgetåret 1999. Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner förslaget till *investeringsplan* för Post- och telesty-

relsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999–2001.

Utskottet föreslår också att riksdagen *bemyndigar* regeringen att i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 130 miljoner kronor.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 197 606 000 kr till anslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m. för budgetåret 1999.

Anslag B 8 Funktionen Postbefordran

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 56–57) anfört om bemyndiganden och anslag till funktionen Postbefordran.

Regeringen

Post- och telestyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Post- och telestyrelsen upphandlar bl.a. tjänster, utrustningar och anläggningar för att trygga samhällets behov av uthållig postbefordran under höjd beredskap.

Målet för funktionen Postbefordran är att verksamheten skall bedrivas så att totalförsvarets behov av postal kommunikation samt postgiroverksamhet skall kunna tillgodoses under höjd beredskap. Verksamheten skall bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas också skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Regeringens *bedömning* är att verksamheten har bedrivits på ett sådant sätt att målen har kunnat uppnås. Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 8 Funktionen Postbefordran godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 18 239 000 kr till anslaget B 8 Funktionen Postbefordran.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om Funktionen Postbefordran.

Således föreslår utskottet att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 8 Funktionen Postbefordran godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för

dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 18 239 000 kr till anslaget B 8 Funktionen Postbefordran för budgetåret 1999.

Anslag B 9 Funktionen Transporter

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 57–59) anfört om bemyndiganden och anslag till funktionen Transporter.

Regeringen

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet. Verksamheten inom funktionen Transporter skall bedrivas så att totalförsvarets behov under höjd beredskap kan tillgodoses. Verksamheten skall även bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Funktionen förmåga i nuvarande omvärldsläge *bedöms* sammantaget som godtagbar. Funktionen förmåga efter en anpassningsperiod *bedöms* även den som sammantaget godtagbar. Den planerade verksamheten inom funktionen år 1999 kännetecknas av ett fortsatt arbete med att öka handlingsberedskap, ledningsförmåga och en robust infrastruktur.

Regeringen föreslår att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 208 714 000 kr till anslaget B 9 Funktionen Transporter.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om funktionen Transporter.

Således föreslår utskottet att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 miljoner kronor.

Utskottet föreslår också att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 208 714 000 kr till anslaget B 9 Funktionen Transporter för budgetåret 1999.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 59–61) anført om avgiftsuttag och anslag till funktionen Energiförsörjning. Utskottet behandlar även motion Fö204 (kd) yrkande 11.

Regeringen

Funktionen Energiförsörjning är indelad i två delfunktioner. Statens energimyndighet är funktionsansvarig myndighet och ansvarar även för delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning. Svenska kraftnät ansvarar för delfunktionen Elförsörjning. Vidare har Statens kärnkraftinspektion uppgifter inom funktionen.

Anslaget används för beredskapsinsatser inom energiområdet som syftar till att inför höjd beredskap dels vidmakthålla och utveckla handlingsberedskapen för att möta störningar i energiförsörjningen, dels minska känsligheten för störningar inom elförsörjningsområdet. Anslaget används främst för ersättningar som beslutas enligt elberedskapslagen (1997:288) och för Svenska kraftnäts myndighetsutövning enligt nämnda lag. Huvudprincipen är att elföretagen är skyldiga att mot ersättning vidta beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av elberedskapslagen. Finansiering sker genom elberedskapsavgiften, som är en offentligt reglerad avgift. Vidare bekostar anslaget beredskapsinsatser för dammsäkerhet.

För elförsörjningen redovisas att vitala funktioner inom totalförsvaret inte kan garanteras en säker elförsörjning. Förmågan att prioritera elanvändningen har dock förbättrats genom dels de tekniska och organisatoriska beredskapsinsatser som genomförts, dels det utredningsarbete som initierats rörande prioriteringar inom energiområdet. Fortfarande finns dock betydande förbättringsbehov inom området.

Regeringen *bedömer* att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Till följd av elsystemets karaktär och samhällets elberoende finns det dock betydande brister i förmågan att upprätthålla och återupprätta en fungerande elförsörjning till totalförsvaret och prioriterade energianvändare i samband med störningar vid höjd beredskap. Vidare finns det brister i förmågan att upprätthålla och återupprätta värmeförsörjningen i samband med sådana störningar.

Regeringen bedömer att verksamheten med funktionssamordning och delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning har uppvisat vissa brister, främst till följd av bristande personalresurser.

Enligt budgetpropositionen är det angeläget att upprätthålla en god beredskap inom energiförsörjningen. Tyngdpunkten i beredskapsarbetet bör läggas på åtgärder som syftar till att säkra en hög tillgänglighet i energiförsörjningen, särskilt elförsörjningen, i störningssituationer och vid höjd beredskap.

Regeringen redovisar också att Svenska kraftnät i en skrivelse den 30 mars 1998 redovisat ett uppdrag rörande förmågan att hantera svåra påfrestningar inom elförsörjningen. Regeringen avser att senare för riksdagen redovisa

bl.a. detta uppdrag i en särskild skrivelse om svåra påfrestningar på samhället i fred.

Av Svenska kraftnäts skrivelse framgår att verket bl.a. bedömer att det är angeläget att elberedskapens regionala organisation också kan utnyttjas i samband med svåra påfrestningar på elförsörjningen i fredstid. Verket föreslår därför att verksamhet med planering, utbildning och övning av krisledning vid svåra störningar i elförsörjningen i fred skall kunna finansieras från anslaget. Regeringen delar Svenska kraftnäts bedömning och tillstyrker verkets förslag. Den aktuella verksamheten är att betrakta som beredskapsinsatser som syftar till handlingsberedskap för att möta störningar på energiområdet.

Regeringen föreslår att riksdagen fastställer ett *avgiftsuttag* för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 miljoner kronor under budgetåret 1999.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 228 232 000 kr till anslaget B 10 Funktionen Energiförsörjning.

Motionen

I *kommittémotion Fö204 (kd)* av Åke Carnerö m.fl. anføres att regeringen pekar på vissa allvarliga brister i elförsörjningen. Vitala funktioner inom totalförsvaret kan inte garanteras en säker elförsörjning och skyddet av vital teleutrustning samt skydd mot informationskrigföring uppvisar brister. Enligt Kristdemokraterna är hög tillgänglighet och uthållighet vad gäller elförsörjningen den viktigaste grunden för att vårt sårbara samhälle skall kunna fungera i kriser och under höjd beredskap. Kristdemokraterna föreslår därför att arbetet med att säkerställa största möjliga uthållighet i elförsörjningen prioriteras under försvarsbeslutsperioden (*yrkande 11*).

Utskottet

Utskottet vill här erinra om att på annan plats i detta betänkande har utskottet pekat på betydelsen av uthålligheten inom bl.a. elförsörjningen. Mot bakgrund av utskottets upprepade uttalande i denna fråga ser utskottet med stor oro på att delfunktionen Elförsörjning alltjämt uppvisar avgörande brister i förmågan. Utskottet som hösten 1997 (1997/98:FöU1 s. 113) förordat en funktionsutvärdering inom detta område anser, i motsats till vad regeringen nu anför i budgetpropositionen, att en sådan utvärdering snarast bör genomföras. I likhet med vad utskottet ovan anför föresätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen vad avser förmågan inom delfunktionen Elförsörjning och återkommer till riksdagen med en utförlig redovisning i denna fråga i samband med 1999 års kontrollstation.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att något ytterligare uttalande i enlighet med vad som föreslås i motionen för dagen inte torde vara påkallat. *Motion Fö204 (kd) yrkande 11* behöver därför inte bifallas av riksdagen.

Utskottet har i övrigt inget att anföra mot vad regeringen nu föreslagit om avgiftsuttag eller ramanslag för funktionen Energiförsörjning. Således före-

slår utskottet att regeringen fastställer ett *avgiftsuttag* för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 miljoner kronor under budgetåret 1999. Utskottet föreslår också att riksdagen anvisar ett *ramanslag* på 228 232 000 kr till anslaget B 10 Funktionen Energiförsörjning för budgetåret 1999.

Kustbevakningen och nämnder, m.m.

Anslag C 1 Kustbevakningen

Kustbevakningen har till uppgift att i enlighet med sin instruktion och andra särskilda föreskrifter utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt miljöräddning till sjöss.

Regeringen

I enlighet med uppställda mål har Kustbevakningen under år 1997 prioriterat fiskekontroll och yttre gränskontroll. Antalet landningskontroller har därför ökat med ca 45 % och antalet kontroller av varor och personer har ökat väsentligt. Omprioritering inom myndighetens verksamhet har dock medfört att det totala antalet kontroller minskat något i förhållande till föregående år. Minskningen har skett såvitt gäller farligt gods, fiske på inre vatten, naturvård, jakt och övervakning av militära områden. Verksamheten har bedrivits dygnet runt genom närvaro av 16 fartyg och 2 flygplan.

Under år 1997 har Kustbevakningen registrerat 395 oljeutsläpp, att jämföra med år 1996 då 411 oljeutsläpp registrerades. Eftersom antalet flygtimmar ökat något i förhållande till år 1996, utan att detta medfört att fler oljeutsläpp registrerats, kan resultatet tyda på en viss minskning av antalet oljeutsläpp. Verksamheten inom miljöräddningstjänsten visar på en god måluppfyllelse vad gäller tidskraven och bekämpningsgraden. Det totala antalet operationer har under år 1997 uppgått till 32. Av dessa är drygt hälften bekämpningsoperationer och resterande förebyggande operationer.

Kustbevakningens verksamhet har under budgetåret 1997 motsvarat de krav som regeringen ställt. Regeringen bedömer att Kustbevakningens höga närvaro till sjöss samt en betydande flygövervakning skapar förutsättningar för hög beredskap och tidiga insatser både vad gäller miljöräddning och sjöräddning. Vidare bedömer regeringen att detta haft en preventiv verkan vad gäller brottsligheten till sjöss.

Regeringen föreslår att till ramanslaget C 1 Kustbevakningen anvisas 438 070 000 kr under budgetåret 1999.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 1999–2002.

I motion Fö204 yrkande 12 och yrkande 13 i denna del (kd – kommitté) framhåller Kristdemokraterna att utvecklingen i vårt närområde liksom Sveriges medlemskap i EU har för Kustbevakningens del inneburit ett väsentligt ökat övervakningsbehov till sjöss. Utvecklingen av de inre gränserna genom Sveriges anslutning till Schengenkonventionen innebär att gränskontrollen måste intensifieras så länge de kompensatoriska åtgärderna inte fungerar tillfredsställande.

Kustbevakningen har huvudansvaret för miljöräddning till sjöss. Oljeutsläpp är det vanligaste problemet, och de alltmer omfattande sjötransporterna av olja och farligt gods ökar behovet av övervakning.

För att kunna möta ökade krav på gränskontroller och miljöskydd till sjöss anser motionärerna att till Kustbevakningen bör anvisas 45 miljoner kronor utöver regeringens förslag för år 1999.

Utskottet

Utskottet erinrar om att regeringen i budgetpropositionen för år 1999 redovisar sin bedömning att Kustbevakningens höga närvaro till sjöss samt en betydande flygövervakning skapar förutsättningar för hög beredskap och tidiga insatser både vad gäller miljöräddning och sjöräddning. Vidare bedömer regeringen att detta haft en preventiv verkan vad gäller brottsligheten till sjöss. Verksamheten inom miljöräddningstjänsten visar på en god måluppfyllelse vad gäller tidskraven och bekämpningsgraden.

Mot bakgrund av den bedömningen anser utskottet att förslaget i motion Fö204 yrkande 12 och yrkande 13 i denna del, att anvisa 45 miljoner kronor mer än regeringens förslag till Kustbevakningen, inte bör bifallas av riksdagen. Utskottet anser sålunda att riksdagen bör bifalla regeringens förslag att till ramanslaget C 1 Kustbevakningen anvisa 438 070 000 kronor för år 1999 samt godkänna regeringens förslag till investeringsplan för Kustbevakningen för år 1999–2002.

Anslag C 2 Nämnder m.m.

Ramanslaget avser

- vissa mindre nämnder,
- Överklagandenämnden för totalförsvaret,
- Totalförsvarets chefsnämnd,
- bidrag till Svenska Röda korset och
- bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar.

Regeringen föreslår att till ramanslaget C 2 Nämnder m.m. anvisas 12 020 000 kr för år 1999.

Vissa mindre nämnder

Utgifterna för vissa mindre nämnder avser verksamhet vid Riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, fiskeskyddsnämnder inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde, Försvarmaktens flygförarnämnd, Försvarets underrättelsenämnd och Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.

Regeringen beräknar utgifterna för vissa mindre nämnder till 760 000 kr för budgetåret 1999.

Överklagandenämnden för totalförsvaret

Målet för Överklagandenämnden för totalförsvarets verksamhet är att med stöd av föreskrifter och den praxis som nämnden tillämpar avgöra överklagade pliktärenden i sådan tid att den som klagat får besked innan han eller hon skall rycka in till tjänstgöring. Överklaganden i anställningsärenden skall normalt vara avgjorda senast tre månader efter den dag då ärendet kommit in till nämnden. Antalet ärenden hos Överklagandenämnden för totalförsvaret har minskat de senaste åren. Det förklaras av att repetitionsövningarna har minskat i förhållande till tidigare. Av sammanlagt 2 387 registrerade ärenden under år 1997 var 2 314 pliktärenden. Dessa var till största del uppskovs-ärenden. Regeringen bedömer att målen för Överklagandenämnden för totalförsvaret har uppfyllts.

Regeringen beräknar utgifterna för Överklagandenämnden för totalförsvaret till 5 649 000 kr för budgetåret 1999.

Totalförsvarets chefsnämnd

Målet för Totalförsvarets chefsnämnd är att verka för samordning av viktiga centrala myndigheters verksamhet inom totalförsvaret i fred. Under år 1997 har chefsnämnden, utöver den gängse verksamheten, genom enskilda ledamöter och kanslichefen medverkat i ledningsövningar. Regeringen bedömer att verksamheten har bedrivits på ett sådant sätt att målet har uppnåtts under året.

Regeringen beräknar utgifterna för Totalförsvarets chefsnämnd till 921 000 kr år 1999.

Bidrag till Svenska Röda korset

Svenska Röda korset får bidrag av staten för att organisera en nationell upplysningsbyrå som främst i krig skall bedriva verksamhet enligt folkrättsliga konventioner som syftar till att underlätta kontakten med och återfinnandet

av krigsfångar och civilinternerade. Svenska Röda korset har under år 1997 bedrivit verksamhet som motsvarar målet för statsbidraget.

1998/99:FöU1

Regeringen beräknar bidrag till Svenska Röda korset till 525 000 kr år 1999.

Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar

Av Centralförbundet Folk och Försvars årsberättelse framgår att en omfattande verksamhet bedrivits med informationskonferenser, kurser, studieresor och studiebesök om säkerhetspolitik och totalförvarsrelaterade frågor. Verksamheten syftar till att utveckla intressegemenskapen mellan medborgarna och totalförsvaret. Regeringen bedömer att verksamheten motsvarar målet för statsbidraget.

Regeringen beräknar bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar till 4 165 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller behov av medel till ramanslaget 2 Nämnder m.m. Regeringens förslag bör därför bifallas av riksdagen.

Anslag C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 66 och 67) anfört om anslag till Statens räddningsverk rörande förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Regeringen

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Medel utbetalas enligt de grunder som anges i 1986 års kompletteringsproposition om förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. Under budgetåret 1997 har Ale, Lilla Edets, Sala och Valdemarsviks kommuner erhållit ersättning.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 25 000 000 kr till anslaget C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Utskottet

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag att till anslaget C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra

Anslag C 4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 67) anfört om anslag till ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Regeringen

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser, bekämpningsoperationer till sjöss samt för utredning av allvarliga olyckor. Det statliga finansieringsansvaret är styrt av räddningstjänstlagen (1986:1102).

Under budgetåret 1997 har ersättning lämnats till nio kommuner. Fyra kommuner har fått ersättning i samband med skogsbränder och tre kommuner i samband med olyckor vid transport av farligt gods. De största enskilda utbetalningarna har gått till Sollefteå kommun, 2,7 miljoner kronor, med anledning av skogsbrand och till Trosa kommun, 2,7 miljoner kronor, med anledning av jordskred.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 20 000 000 kr till anslaget C 4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Utskottet

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag att till anslaget C 4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m. anvisa ett *ramanslag* på 20 000 000 kr för budgetåret 1999.

Anslag C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

Utskottet behandlar här vad regeringen i budgetpropositionen (s. 67 och 68) anfört om anslag till Statens räddningsverk. Utskottet behandlar även motion N333 (fp) yrkande 7.

Regeringen

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, ingår verksamheterna samhällets räddningstjänst, säkerheten vid verksamheter med särskilda risker, den enskilda människans förmåga samt den internationella verksamheten.

Till och med innevarande budgetår har dessa verksamheter beräknats under anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. För att erhålla en mer enhetlig redovisning föreslår regeringen under det angivna anslaget en uppdelning av de verksamheter som i dag redovisas där.

Regeringen föreslår således att verksamheten Samhällets skydd mot olyckor fr.o.m. budgetåret 1999 i stället beräknas under förevarande anslag.

Under budgetåret 1997 har Räddningsverket på regeringens uppdrag och i samverkan med myndigheter och organisationer tagit fram ett handlingsprogram som syftar till att förbättra den enskilda människans förmåga att agera på rätt sätt vid olyckor, katastrofer och störningar i viktiga infrastruktursystem. Programmet omfattar bl.a. säkerhetsmedvetande, första hjälpen, vattensäkerhet, brandskydd samt ett program för utbildning i skolan.

Regeringen har vidare gett Statens räddningsverk i uppdrag att efter samråd med berörda myndigheter och organisationer redovisa eventuella brister i alarmeringen av kommunal och statlig räddningstjänst över larmnumret 112. Räddningsverket har även i uppdrag att verka för att underlätta rekryteringen av kvinnor till kommunal räddningstjänst.

Statens räddningsverk har lämnat en redovisning av tillsynen över länsstyrelsernas verksamhet inom räddningstjänstområdet. Av rapporten framkommer bl.a. att så gott som samtliga länsstyrelser bedöms uppfylla de uppgifter som länsstyrelserna har enligt räddningstjänstlagen (1986:1102). Räddningsverket avser att utveckla sitt stöd till länsstyrelserna genom att bl.a. medverka i tillsynen av den kommunala räddningstjänsten.

Under anslaget beräknas även utgifter för handlingsprogrammet för att förbättra människans förmåga att agera på rätt sätt såväl vid vardagens olyckor som vid större olyckor, katastrofer och störningar i viktiga infrastruktursystem.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för år 1999 anvisar ett *ramanslag* på 328 213 000 kr till anslaget C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd och olyckor.

Motionen

I *kommittémotion N333 (fp)* av Eva Flyborg m.fl. behandlas frågan om konkurrensförhållandena inom sotningsväsendet. Enligt motionärerna innebär dagens regler i praktiken att en sotare ges ensamrätt på tjänsterna inom ett visst område eller distrikt i princip fram till pensioneringen.

Kommunerna har ansvar för att rengöringen sker i enlighet med gällande bestämmelser. Det förekommer dock nästan aldrig att kommunerna upphandlar sotningstjänster genom anbud. Priser sätts i stället på central nivå i förhandlingarna mellan Svenska Kommunförbundet och Sveriges skorstensfejarmästares riksförbund. Enligt motionärerna är detta exempel på etableringshinder som särskilt drabbar mindre tjänsteföretagare. Motionärerna anser därför att sotningsmonopolet måste brytas (*yrkande 7*).

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag att verksamheten Samhällets skydd mot olyckor fr. o. m. budgetåret 1999 beräknas under ett nytt anslag, C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Beträffande motion N333 (fp) yrkande 7, vari föreslås att sotningsmonopolet bryts, vill utskottet anföra följande.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om bristen på konkurrens inom sotningsväsendet, senast i februari 1998 (1997/98:FöU2). Utskottet tog då inte ställning i frågan eftersom regeringen tillsatt en utredning, som skulle behandla ansvarsfrågan inom sotningsväsendet och bl.a. föreslå förändringar som befrämjar en ökad konkurrens på området (dir. 1996:115).

Regeringens initiativ ligger sålunda i linje med utskottets strävan att främja konkurrens och mångfald även inom detta område. Utredningen har nu överlämnat sitt slutbetänkande (SOU 1998:45) Sotning i framtiden. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att regeringens pågående beredning av frågan bör avvaktas innan riksdagen tar slutlig ställning i frågan. Regeringen bör skyndsamt redovisa sitt ställningstagande i frågan. *Motion N333 (fp) yrkande 7* behöver därför inte bifallas av riksdagen.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag att till anslaget C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor anvisa ett *ramanslag* på 328 213 000 kr för budgetåret 1999.

Stödverksamhet

Verksamheten har till huvudsaklig uppgift att stödja övriga verksamhetsområden inom utgiftsområdet. Den finansieras huvudsakligen genom avgifter men även till del genom anslag över statsbudgeten.

I verksamhetsområdet ingår myndigheterna Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Försvarets radioanstalt, Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten samt anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.

Fortifikationsverket

Fortifikationsverket är en central förvaltningsmyndighet med huvuduppgift att förvalta statens fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fortifikationsverkets verksamhet finansieras med avgiftsinkomster. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar.

Det övergripande målet för Fortifikationsverket är att fastigheterna skall förvaltas så att:

- god hushållning och hög ekonomisk effektivitet uppnås,
- ändamålsenliga mark-, anläggnings- och lokalresurser kan tillhandahållas för brukarna på konkurrenskraftiga villkor,
- fastigheternas värden bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktig lämplig nivå.

Fortifikationsverket skall inom ramen för de övergripande målen anpassa sin verksamhet till förändrade förutsättningar under försvarsbeslutsperioden.

Regeringen

Fortifikationsverkets omsättning för budgetåret 1997 uppgick till ca 2,9 miljarder kronor. Statskapitalet uppgick till ca 10,3 miljarder kronor. En avkastningsränta om 8 % på detta kapital har inbetalats till statsverket.

Regeringen bedömer med utgångspunkt i Fortifikationsverkets årsredovisning och information som har inhämtats på annat sätt att verksamheten under budgetåret 1997 har genomförts med godtagbart resultat samt att de mål som riksdagen har godkänt för myndigheten har uppfyllts.

Regeringen avser att genom en ändring i instruktionen för Regeringskansliet den 1 januari 1999 överföra Fortifikationsverket till Finansdepartementets verksamhetsområde. Därmed kommer verksamheten att fr.o.m. budgetåret 1999 att redovisas till riksdagen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Regeringen föreslår (hemställan nr 27) att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp av 3 460 000 000 kr.

Regeringen föreslår (hemställan nr 28) att riksdagen godkänner den investeringsplan för Fortifikationsverket för perioden 1999–2001 som finns redovisad i budgetpropositionen (utgiftsområde 6, sidan 71).

Motionen

I motion *Fö802 av Eva Flyborg (fp) och Tom Heyman (m)* erinras om att Väst kustens marinkommando (MKV) har meddelat Fortifikationsverket att Sjöofficerssällskapets byggnad på Nya Varvet i Göteborg inte längre erfordras för militärt ändamål. Därmed åligger det Fortifikationsverket att sälja byggnaden till högsta möjliga pris. Motionärerna förmodar att fastigheten därmed kommer att övergå i privat ägo. Den verksamhet inom Sjöofficerssällskapet som bedrivits i närmare 170 år skulle därmed upphöra och en kultur- och personalvård som sällskapet bedriver skulle inte längre vara möjlig att bedriva.

Förr eller senare kommer motsvarande situation att uppstå även i Stockholm och Karlskrona. Om sällskapen får möjlighet att förvärva mässlokaler till skäligt pris kan såväl kultur- som traditionsbevarande försvarsanknutna organisationer bedrivas ännu under lång tid under hävdvunna former.

Motionärerna föreslår att riksdagen ger regeringen i uppdrag att förbereda lagstiftning som möjliggör för kultur- och traditionsbevarande organisationer att vid behov och till skäligt pris få förvärva de fastigheter där de bedriver sin verksamhet.

Fortifikationsverket skall enligt sina instruktioner avyttra de fastigheter som inte behövs för försvarsändamål. Avyttringen skall ske affärsmässigt och så snabbt och effektivt som möjligt. Utskottet anser inte att det finns tillräckligt starka skäl för att uppdra åt regeringen att frånga principen om affärsmässighet i detta enskilda fall. Utskottet är inte främmande för att ett betydande antal organisationer, enskilda och kommuner kan föra fram skäl för att på särskilt förmånliga villkor få förvärva fast egendom som skall avyttras. Utskottet anser därför att beträffande *fastighetsförvärv från Fortifikationsverket* motion Fö802 bör avslås av riksdagen.

Utskottet anser vidare att riksdagen bör bemyndiga regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp av 3 460 000 000 kr.

Riksdagen bör vidare godkänna regeringens förslag till investeringsplan för Fortifikationsverket för perioden 1999–2001.

Försvarets materielverk

Försvarets materielverk är en avgiftsfinansierad central förvaltningsmyndighet med uppgift att anskaffa, vidmakthålla och avveckla materiel och förnödigheter på uppdrag av Försvarsmakten samt att inom detta område stödja Försvarsmaktens verksamhet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar. Myndigheten biträder Försvarsmakten i fråga om långsiktig materieförsörjningsplanering samt materielsystemkunskap. Försvarets materielverk får inom sitt verksamhetsområde även tillhandahålla tjänster åt andra myndigheter.

Försvarets materielverk skall genom en kostnadseffektiv, affärsmässig och säker materielförsörjning bidra till att stärka den samlade försvarsförmågan. Försvarets materielverk skall anpassa verksamheten till förändrade förutsättningar under försvarsbeslutsperioden. Av särskild betydelse är härvid att bistå Försvarsmakten i dess planering för förmåga till anpassning samt att öka och fördjupa det internationella samarbetet inom försvarsmaterielområdet och underlätta svensk försvarsindustris deltagande i internationella samarbetsprojekt.

Försvarets materielverk behöver ett rörelsekapital för finansiering av dels upparbetade kostnader avseende ej slutförda prestationer, dels utestående förskott till försvarsindustrin och till den interna verksamheten.

Regeringen

Regeringen bedömer att Försvarets materielverk i huvudsak har nått målen för budgetåret 1997.

Myndigheten har under 1997 låtit genomföra en kundenkät avseende olika aspekter på sin verksamhet, riktad mot de helt dominerande kunderna Försvarsmakten och Kustbevakningen. Enkäten visar på att kunderna i huvudsak

är nöjda med verksamhetens kvalitet men att det även finns behov av förbättringar.

Försvarmakten har i sin årsredovisning bedömt kvaliteten på Försvarets materielverks tjänster. Enligt bedömningen är myndighetens tekniska kompetens god, medan dess förmåga att hålla avtalade leveranstider och att göra ekonomiska prognoser bör förbättras.

Regeringen bedömer att resultatet av Försvarets materielverks verksamhet under budgetåret 1997 i huvudsak är gott. Dock bör myndighetens stöd till Försvarmakten utvecklas ytterligare, särskilt vad gäller ekonomiska prognoser samt förmågan att hålla avtalade leveranstider.

Regeringen föreslår (hemställan nr 29) att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 1999, genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår vidare (hemställan nr 30) att riksdagen godkänner den investeringsplan för Försvarets materielverk som finns redovisad i budgetpropositionen (utgiftsområde 6 s. 73).

Utskottet

Utskottet har intet att invända mot regeringens förslag för Försvarets materielverk. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 1999, genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Vidare anser utskottet att riksdagen bör godkänna den investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 1999–2001 som regeringen föreslagit.

Totalförsvarets pliktverk

Totalförsvarets pliktverk är en till största delen anslagsfinansierad myndighet vars huvudsakliga uppgifter är att mönstra, skriva in och krigsplacera totalförsvarspliktiga.

Målet för Totalförsvarets pliktverk är att ge myndigheter och andra som har bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service avseende bemanning med totalförsvarspliktiga som skrivs in för civilplikt eller värnplikt. Stöd och service skall även lämnas till de bemanningsansvariga i fråga om totalförsvarspliktigas tjänstgöring och redovisning av annan personal inom totalförsvaret.

Regeringen

Totalförsvarets pliktverk har under budgetåret 1997 mönstrat 41 008 män och antagningsprövat 471 kvinnor. Under april, maj och juni månad gjordes ett mönstrings- och antagningsprövningsuppehåll på grund av införandet av ett nytt redovisningssystem.

Under budgetåret 1997 skrevs 29 744 män och 346 kvinnor in till värnplikt och 2 784 män och 2 kvinnor in till civilplikt. Övriga blev inskrivna till utbildningsreserven, var inte tjänstgöringskyldiga eller samtyckte inte till inskrivning.

Ett av regeringens verksamhetsmål för Totalförsvarets pliktverk är att minst 75 % av de totalförsvarspliktiga skall skrivas in så att de kan påbörja grundutbildningen under det år de fyller 19 år. På grund av ett antal faktorer, som t.ex. ökat utlandsboende, är ca 20 % av de totalförsvarspliktiga 19 år vid mönstringstillfället, vilket gör det svårt att uppnå målet.

Stödet till krigsorganisationen har i stort uppnått de mål regeringen har fastställt. Då Totalförsvarets pliktverks nya informationssystem inte kunde driftsättas i sin helhet under år 1997 uppstod vissa förseningar rörande krigs-placering av personal som slutfört sin grundutbildning i Försvarmakten.

Försvarsdepartementet har följt utvecklingsarbetet av informationssystemet och begärt kontinuerliga arbetslägesredovisningar av Totalförsvarets pliktverk. Myndigheten har inkommit med redovisningar skriftligt och genom föredragningar. Säkerhetsgranskningen och ackrediteringsprocessen har skapat en säker grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Regeringen bedömer att målet som riksdagen har godkänt för Totalförsvarets pliktverk har uppfyllts och att resultatet av verksamheten är gott.

Regeringens mål att 75 % av de totalförsvarspliktiga skall skrivas in så att de kan påbörja grundutbildningen under det år de fyller 19 år bör ändras. Av de totalförsvarspliktiga som skrivs in till grundutbildning skall minst 70 % påbörja sin grundutbildning under påföljande år.

Regeringen anser att Totalförsvarets pliktverks arbete i samverkan med utbildningsanordnare för att minska antalet ändrade inskrivningsbeslut före inryckning och för att minska avgångar under grundutbildning är av stor vikt. Regeringen avser därför att fortsätta att ge Totalförsvarets pliktverk och utbildningsanordnare uppdrag att i samverkan arbeta för detta.

Regeringen föreslår (hemställan nr 31) att riksdagen till ramanslaget D 1 Totalförsvarets pliktverk anvisar 235 900 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anfört beträffande Totalförsvarets pliktverk. Utskottet förordar därför att riksdagen bifaller regeringens förslag och anvisar 235 900 000 kr till ramanslaget D 1 Totalförsvarets pliktverk för år 1999.

Försvarshögskolan

Försvarshögskolan bildades den 1 januari 1997 genom en sammanslagning av tidigare Militärhögskolan och Försvarshögskolan. Sammanslagningen har medfört att totalförsvarsprofilen stärkts. Under år 1997 har skolan fått en fastställd verksamhetsinriktning.

Målet för Försvarshögskolan är att genom utbildning och forskning stödja totalförsvarets kompetensuppbyggnad och chefsutveckling av såväl militär

som civil personal. Försvarshögskolans verksamhet finansieras huvudsakligen genom avgifter. Verksamheten leds av en rektor. Vid skolan finns en prorektor som är rektorns ställföreträdare.

Regeringen

Myndigheten har på ett godtagbart sätt genomfört sina uppgifter inom samtliga verksamhetsgrenar. Tre professurer har inrättats och högskolan har haft ett antal gästprofessorer samt antagit nya doktorander. Den taktiska utbildningen har integrerats med skolan i övrigt. Totalförsvarets växande internationella engagemang har återspeglats genom att utbildningen har fått väsentligt ökade inslag av studier av internationella fredsfrämjande operationer och av krishantering. Skolan har inom ramen för PFF genomfört ett antal utbildningar och seminarier. Ett utbildningspaket i etik för officerare har tagits fram. Vidare har en omfattande förstudie om informationskrigföring gjorts tillsammans med Styrelsen för psykologiskt försvar.

Försvarshögskolan har inkommit med ett förslag om framtida finansiering av Institutet för Högre totalförvarsutbildning (f.d. Försvarshögskolans verksamhetsområde). Skolan föreslår att en avgiftsfinansiering införs. Det bör ske enligt i huvudsak samma princip som redan tillämpas för den högre militära chefsutbildningen, dvs. genom beställningar och dialoger med berörda myndigheter. Enligt förslaget skall regeringen, på samma sätt som för närvarande tillämpas för den internationella utbildningen inom PFF-området m.m., styra de ekonomiska resurserna till specifika områden.

Försvarshögskolan föreslår att resurser i minst samma storleksordning som under anslaget beräknats för verksamhetsgrenen Högre chefsutbildning för totalförsvaret för budgetåret 1998 (ca 10 miljoner kronor) i regleringsbrev överförs till beställande myndigheter. Detta innebär att 75 % av beloppet förs över till Överstyrelsen för civil beredskaps anslag och resterande del till Försvarsmaktens anslag. Överstyrelsen föreslås härvid att företräda alla civila kunder inklusive riksdag, regering, näringsliv, medier m.fl. Försvarshögskolan förutsätter dock att kursdeltagarna även fortsättningsvis kommer att tas ut av skolan.

Regeringen bedömer att verksamheten under budgetåret 1997 har genomförts med ett gott resultat.

Regeringen bedömer att finansieringen av den verksamhet som tidigare bedrivits vid den f.d. Försvarshögskolan bör ske i enlighet med Försvarshögskolans förslag.

Regeringen föreslår (hemställan 31) att riksdagen till ramanslaget D 2 Försvarshögskolan anvisar 26 357 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet erinrar inledningsvis om att riksdagen i 1996 års försvarsbeslut accepterade att Militärhögskolan och Försvarshögskolan slogs samman till en ny utbildningsanstalt – Försvarshögskolan. När det gällde resurserna för

verksamheten vid den tidigare Försvarshögskolan – som främst bedrev utbildning i säkerhetspolitik och totalförsvarssamverkan för huvudsakligen civila organisationers behov – anförde utskottet (bet. 1996/97:FöU1 s. 220, rskr. 199) bl.a. följande:

Det är enligt utskottets mening angeläget att högre civila och militära befattningshavare inom stat, kommuner, näringsliv samt medier även fortsättningsvis attraheras av gemensam utbildning i säkerhetspolitik och totalförsvar på hög nivå. Utskottet delar därför flera motionärers önskemål om behovet att på olika sätt säkerställa att den speciella inriktning och karaktär som kännetecknar Försvarshögskolan kan bevaras.

Mot bakgrund härav anser utskottet det angeläget att organisationsfrågorna får en sådan lösning som innebär dels att den del av verksamheten som vänder sig till en kvalificerad internationell deltagarkrets får en distinkt identitet, dels att utrikespolitisk kompetens kommer att finnas i verksamheten. Utformningen av verksamheten är även av stor betydelse för möjligheten att rekrytera kvalificerade lärarkrafter samt föredragshållare från utlandet.

Genom att verksamheten direkt finansieras med anslag över statsbudgeten kan riksdagen och regeringen styra omfattningen och ytterst kvaliteten på utbildningen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag med beaktande av vad utskottet nu har anfört.

Utskottet konstaterar att det förslag som regeringen nu lägger fram innebär att verksamheten bör finansieras med avgifter – och inte som nu genom anslag som riksdagen anvisar. Det innebär att det överlämnas till Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) och Försvarsmakten i förhandlingar med Försvarshögskolan att ytterst besluta om omfattning, inriktning och kvalitet på utbildningen. Regeringens förslag ligger inte i linje med vad utskottet uttalade i anslutning till beslutet om att slå samman de bägge högskolorna.

Utskottet anser det angeläget att ledande befattningshavare – verkamma inom såväl det civila som militära försvaret – ges förutsättningar för utbildning av hög kvalitet i säkerhetspolitik och totalförsvarssamverkan. Det ligger enligt utskottets mening ett allmänintresse i att sådan utbildning även fortsättningsvis kan organiseras och genomföras på en tillräckligt kvalitativ hög nivå för att attrahera ledande befattningshavare.

Genom den föreslagna finansieringsformen kommer resurserna för detta inte längre att bestämmas av riksdagen. Utskottet kommer därför att med uppmärksamhet följa effekterna av den nya finansieringsformen. Regeringens förslag till anslagsbelopp för ramanslaget D 2 Försvarshögskolan bör bifallas av riksdagen.

Försvarets radioanstalt

Försvarets radioanstalt är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att bedriva signalspaning. Verksamheten bedrivs enligt den inriktning som

regeringen, Försvarmakten och övriga uppdragsgivare anger. Försvarets radioanstalt skall också utveckla teknisk materiel och metoder som behövs för att bedriva denna verksamhet.

Regeringen

Regeringen bedömer att verksamhet och organisationsutveckling har skett i enlighet med den av regeringen beslutade inriktningen.

Försvarets underrättelsenämnd har tillstyrkt radioanstaltens budgetunderlag. Regeringen bedömer att verksamheten kan fortsätta i enlighet med inlämnat förslag för år 1999.

Regeringen föreslår (hemställan 31) att riksdagen till ramanslaget D 3 Försvarets radioanstalt anvisar 434 640 000 kr för år 1999.

Utskottet

Verksamheten vid Försvarets radioanstalt är av en sådan natur att en ytterligare redovisning inte bör fogas till riksdagsprotokollet. Regeringens förslag till ramanslag D 3 Försvarets radioanstalt bör bifallas av riksdagen.

Försvarets forskningsanstalt

Försvarets forskningsanstalt är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet som enligt totalförsvarsbeslutet 1996 skall, med beaktande av krav på relevans och vetenskaplig kvalitet, bedriva forskning och utredningsarbete för totalförsvaret samt till stöd för nedrustning och internationell säkerhet.

Regeringen

Det förändrade säkerhetspolitiska läget och den minskade försvarsbudgeten har påverkat inriktningen av försvarsforskningen. Ökade resurser har avdelats till försvars- och säkerhetspolitiska analyser samt forskning relaterad till elektronisk krigföring. Analys och värdering av befintliga förband har avslutats. Totalt sett har dock efterfrågan ökat – vilket synes naturligt mot bakgrund av krav på framtida handlingsfrihet. Den internationella utvecklingen vad avser nukleära, biologiska och kemiska vapen (N-, B- och C-vapen) har resulterat i ökad efterfrågan på och behov av analyser inom dessa områden. Det säkerhetspolitiska läget och krav på industriell strukturomvandling inklusive utveckling av dual use-teknologi ställer i förlängningen även ökat krav på samverkan mellan civil och militär forskning såväl nationellt som internationellt.

När det gäller *den uppdragsstyrda delen* av verksamheten (ca 560 miljoner kronor år 1997) så är en väl fungerande dialog med uppdragsgivarna en förutsättning för att uppnå kravet på relevans. Försvarmakten bedömer att kvaliteten på levererade tjänster är god. I kundundersökningen som Försvarets forskningsanstalt gjorde år 1996 framhålls att Forskningsanstalten är en leverantör med hög kompetens, kvalitet, trovärdighet och objektivitet.

Den *anslagsfinansierade delen* av verksamheten fördelas på de två verksamhetsgrenarna Försvars- och säkerhetspolitik (ca 40 miljoner kronor år 1997) samt Skydd mot N-, B- och C-stridsmedel (ca 83 miljoner kronor år 1997).

När det gäller *verksamhetsgrenen Försvars- och säkerhetspolitik*, där regeringen är mottagare av forskningsresultaten, bedrivs ett 30-tal forskningsprojekt. Studier genomförs avseende försvarets möjlighet till anpassning, den breddade hotbilden, öststatsstudier, europeiska säkerhetsstrukturer och internationella insatser. En granskning av verksamhetsgrenen Försvars- och säkerhetspolitik genomfördes på Forskningsanstaltens initiativ under år 1997 av en internationell expertgrupp. Sammanfattningsvis ansåg expertgruppen att forskning bedrivs med hög kompetens och att man förenar mycket god kundkontakt med ett vetenskapligt och oberoende arbetssätt. Regeringen bedömer mot bakgrund av ovanstående att Försvarets forskningsanstalt lever upp till målsättningen om relevans och kvalitet.

Inom *verksamhetsgrenen Skydd mot N-, B- och C-stridsmedel*, där såväl regeringen som myndigheterna inom totalförsvaret är mottagare av forskningsresultaten, bedrivs verksamhet inom såväl hotbildsanalys som skyddsforskning. Under budgetåret 1995/96 granskades verksamhetsområden inom skydd mot B- och C-stridsmedel av en internationell expertpanel. Granskningen visade att den vetenskapliga kompetensen och kvaliteten låg på en mycket hög nivå men att kopplingen till kundernas behov behövde förbättras.

Regeringen bedömer att målen avseende relevans och kvalitet i huvudsak har uppfyllts. Relevansen när det gäller den *avgiftsfinansierade verksamheten* är dock relaterad till funktionsmyndigheternas, främst Försvarmaktens och Överstyrelsen för civil beredskaps, förmåga till återkoppling mellan myndigheternas mål och beställd forskning samt deras kompetens när det gäller forskningsbeställning. Regeringen avser därför att begära in underlag från berörda myndigheter och att se över denna förmåga och kompetens.

När det gäller den *anslagsfinansierade forskningsverksamheten* inom NBC-området är målet avseende kvalitet uppfyllt. Inför 1999 års säkerhetspolitiska kontrollstation pågår inom Regeringskansliet en översyn av den internationella utvecklingen när det gäller NBC-vapen. Översynen skall behandla konsekvenser för berörda myndigheter avseende kunskap, skydd och beredskap samt forskningsbehov och styrningen av forskning inom området.

Regeringen bedömer att den uppdragsstyrda verksamheten kommer att omsätta ca 545 miljoner kronor under år 1999.

För den *anslagsfinansierade verksamheten* föreslår regeringen (hemställan 31) att riksdagen till ramanslaget D 4 Försvarets forskningsantalt anvisar 129 352 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anfört såväl beträffande den *anslagsfinansierade* som den *avgiftsfinansierade* forskningen. Utskottet förordar sålunda att riksdagen bifaller regeringens förslag och till ramanslaget D 4 Försvarets forskningsanstalt anvisar 120 352 000 kr för år 1999.

Flygtekniska försöksanstalten är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet med uppgift att främja flygtekniken i landet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar. Enligt totalförsvarsbeslutet 1996 har Flygtekniska försöksanstalten till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Utöver detta ställs krav på att Flygtekniska försöksanstalten skall bedriva forskning med beaktande av krav på relevans och kvalitet samt att bygga upp egen kompetens för att tillgodose framtida behov.

Anslaget för år 1998 har ökat i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut. Ökningen av anslaget gäller strategiska investeringar, framförallt en kompressor och en ställbar dysa i syfte att färdigställa och i viss mån vidareutveckla det tidigare beslutade vindtunnelbygget T 1500.

Regeringen

Den internationella utvecklingen inom flygteknikområdet kan på sikt innebära väsentliga förändringar för svensk flygteknisk utveckling och forskning. Forsknings- och teknologiprogrammen genomförs i samspel mellan myndigheter, forskare och industri. Flygtekniska försöksanstalten är aktiv vad gäller internationell forskningssamverkan och deltar sedan flera år i diskussioner mellan europeiska flygforskningsinstitut kring rollfördelning och strukturförändringar på europeisk nivå.

Verksamheten vid Flygtekniska försöksanstalten är koncentrerad på forskning och utveckling inom flygteknikområdet och verksamheten utformas genom uppdrag från främst svenska men även utländska uppdragsgivare. Regeringen bedömer att Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet därmed främjar utvecklingen av flygtekniken inom landet.

Verksamheten vid Flygtekniska försöksanstalten är avgiftsfinansierad. Det är regeringens bedömning att uppdragsstyrningen leder till att verksamheten blir relevant för uppdragsgivarna. Under år 1997 har en grupp utländska experter på försöksanstaltens uppdrag gjort en oberoende utvärdering av forskningskvalitet och inriktning inom verksamhetsgrenen hållfasthet. Utvärderingen visar att försöksanstalten levererar resultat av hög kvalitet. Verksamheten fick högt betyg men expertgruppen ansåg att forskarna var för få. Regeringen bedömer att kvaliteten är god inom verksamhetsgrenen hållfasthet.

Regeringen bedömer att omsättningen på den avgiftsfinansierade verksamheten under år 1999 kommer att uppgå till ca 139 miljoner kronor.

Eftersom Flygtekniska försöksanstalten har många olika kunder, finns det inte en enskild beställare som kan ta ansvar för den långsiktiga kompetensutvecklingen för hela verksamheten. *Uppbyggnad av kompetensen på lång sikt är anslagsfinansierad.* Av anslaget finansierar cirka en tredjedel kompetensuppbyggande internationell verksamhet såsom EU-projekt och projekt initierade inom samarbetsorganen Garteur och Aerea och en tredjedel Flygtekniska försöksanstaltens interna strategiska utveckling. Resterande tredjedel

utgör lånefinansiering av större investeringar inom främst vindtunnelområdet. Regeringen bedömer att anslaget ger Flygtekniska försöksanstalten möjlighet att bygga upp den långsiktiga kompetensen.

För den anslagsfinansierade verksamheten föreslår regeringen (hemställan 31) att riksdagen till ramanslaget D 5 Flygtekniska försöksanstalten anvisar 37 367 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anför om Flygtekniska försöksanstalten och anser – i likhet med regeringen – att ett stöd för den långsiktiga kompetensuppbyggnaden inom Flygtekniska försöksanstalten bör anvisas från statsbudgeten. Regeringens förslag att riksdagen till ramanslaget D 5 Flygtekniska försöksanstalten anvisar 37 367 000 kr för år 1999 bör sålunda bifallas.

Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret

Anslaget omfattar utgifter för stöd till den verksamhet som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

De frivilliga försvarsorganisationer som anges i bilaga till förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet *får bidrag* för den del av sin verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ledning och administration, försvarsupplysning och rekrytering.

Myndigheterna Försvarsmakten och Överstyrelsen för civil beredskap disponerar och fördelar beloppen för stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna. Bidragen ges i form av statsbidrag. Överstyrelsen för civil beredskap och Försvarsmakten skall fr.o.m. årsredovisningarna för år 1998 redovisa de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet.

Härutöver tilldelas de frivilliga försvarsorganisationerna *för sin utbildningsverksamhet* belopp från anslagen:

- A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.,
- B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst samt
- B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.
- Arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas belopp under anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Regeringen

De frivilliga försvarsorganisationerna utgör genom sitt starka engagemang och sin breda kompetens inom skilda områden i samhället en viktig resurs för landets försvar. Stödet skall även fortsättningsvis lämnas till de frivilliga försvarsorganisationerna så att deras verksamhet främjar försvarsviljan och ger försvarsverksamheten en bred förankring.

Regeringen föreslår (hemställan 31) att riksdagen till det obetecknade anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret anvisar 102 396 000 kr för år 1999.

Utskottet

Utskottet har i flera tidigare sammanhang (bet. 1993/94:FöU9, bet. 1996/97:FöU1) framhållit att organisationernas grundläggande verksamheter, rekrytering av medlemmar och försvarsupplysning, har ett klart och tydligt egenvärde för hela totalförsvaret. Ett statligt stöd till denna verksamhet bör därför inte enbart hänföras till krigsorganisationens kvantitativa eller kvalitativa behov av utbildad personal, utan även lämnas som ett allmänt stöd till den frivilliga försvarsverksamheten. Utskottet vidhåller den uppfattningen.

Utskottet förordar därför att regeringens förslag att till det obetecknade anslaget D 6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret anvisa 102 396 000 kr för år 1999 bör bifallas av riksdagen.

Anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 1999

Under detta avsnitt behandlas regeringens förslag (hemställan 31) avseende anslag under utgiftsområde 6 Totalförsvaret samt motionerna Fö204 yrkandena 12 och 13, Fö205 yrkandena 2 och 7, Fö210 yrkande 7 och Fö317 yrkandena 10–12.

Regeringen

Regeringen har i budgetpropositionen för år 1999 – volym 5 – lämnat förslag (hemställan 31) till fördelning av anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion Fö317 yrkandena 10–12 (m – kommitté) att utgifterna under anslaget A 2 *Fredsfrämjande truppinsatser* skall föras över till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, att till anslaget A 3 *Utveckling och investeringar* skall anvisas 22 252 000 000 kr och att till anslaget B 1 *Funktionen Civil ledning* skall anvisas 441 020 000 kr.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fö204 yrkandena 12 och 13 (kd – kommitté) att Kustbevakningens resurser skall ökas samt att anslagen A 1 *Förbandsverksamhet och beredskap* samt C 1 *Kustbevakningen* skall räknas upp med sammanlagt 95 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Miljöpartiet de gröna föreslår i motion Fö210 yrkande 7 (mp – parti) såväl en annan utgiftsram som en annan fördelning av utgifterna inom utgiftsområdet än regeringen åren 2000–2001.

Folkpartiet liberalerna anser i motion Fö205 yrkandena 2 och 7 (fp – parti) dels att 150 miljoner kronor skall omfördelas från anslagen B 1 *Funktionen Civil ledning* och anslaget C 1 *Funktionen Befolkningsskydd och räddnings-*

tjänst till anslaget *A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.*, dels att anslaget till de fredsfrämjande truppinsatserna behöver räknas upp för att motsvara de bedömda behoven under år 1999.

1998/99:FöU1

Utskottet

Utskottets överväganden och ställningstaganden till motionerna framgår närmare i det avsnitt där anslagsförslagen behandlas i betänkandet. Miljöpartiets förslag i motion Fö210 yrkande 7 till anslagsfördelning inom utgiftsområdet under åren 2000 och 2001 bör behandlas under kommande riksmöten.

Under förutsättning av att riksdagen bifaller finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1 *Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna* – såvitt avser utgiftsområde 6 Totalförsvaret – föreslår försvarsutskottet att riksdagen beslutar om *anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret* enligt bilaga 1, som fogas till detta betänkande.

Utskottet föreslår därför att motionerna Fö204 yrkandena 12 och 13, Fö205 yrkandena 2 och 7, Fö210 yrkande 7 samt Fö317 yrkandena 10–12 avslås av riksdagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslagsförordningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 i denna del avslår motion 1998/99:Fö317 yrkandena 2 och 9,

res. 1 (m, kd)

res. 2 (c, fp)

2. beträffande *utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999*

att riksdagen

a) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 31 beslutar om anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för budgetåret 1999 i enlighet med vad utskottet föreslår (bilaga 1),

b) avslår motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 12 och 13, 1998/99:Fö205 yrkandena 2 och 7, 1998/99:Fö210 yrkande 7 samt 1998/99:Fö317 yrkandena 10–12,

c) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 1 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 000 000 kr för år 1999 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger,

d) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 2 bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret ställa ut en kreditgaranti för investeringar i Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrums anläggning och byggnader under femårsperioden 1999–2003, upp till en nivå av högst 24 000 000 kr,

- e) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 10 godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för perioden 1999–2001,
- f) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 12 godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999–2001,
- g) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 21 godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999–2001,
- h) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 20 fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer till sammanlagt 100 000 000 kr under budgetåret 1999,
- i) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 25 fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kr under år 1999,
- j) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 15 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 535 000 000 kr,
- k) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 17 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 1 177 000 000 kr,
- l) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 19 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 556 000 000 kr,
- m) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 26 godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 1999–2002,
- n) med bifall till propositionen yrkande 27 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp om 3 460 000 000 kr,
- o) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 28 godkänner förslaget till investeringsplan för Fortifikationsverket för perioden 1999–2001,
- p) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 29 bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kr för budgetåret 1999 genom en kredit i Riksgäldskontoret,
- q) med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 30 godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 1999–2001,

res. 3 (m, kd, c, fp) – villkor mom. 1

3. beträffande IT inför år 2000

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T223 yrkande 41 och 1998/99:T818 yrkande 15,

res. 4 (m)

4. beträffande *den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 1, 6 och 8–
10, 1998/99:Fö205 yrkande 1, 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5,
1998/99:Fö211 samt 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3,

res. 5 (m)

res. 6 (mp)

5. beträffande *Försvarsmaktens framtida utbildningsprogram*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fö304, 1998/99:Fö305,
1998/99:Fö306, 1998/99:Fö307, 1998/99:Fö309, 1998/99:Fö314,
1998/99:Fö315 samt 1998/99:Fö318,

6. beträffande *styrning och uppföljning av det militära försvaret*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 2 och 3
samt 1998/99:Fö317 yrkandena 5 och 8,

7. beträffande *Försvarsmaktens förmåga*
att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 3 och
med avslag på motionerna 1998/99:Fö204 yrkande 7, 1998/99:Fö205
yrkande 5 och 1998/99:Fö317 yrkande 6 godkänner regeringens för-
slag till inriktning av Försvarsmaktens förmåga i olika avseenden med
den ändring som utskottet förordat beträffande förmågan att stödja
samhället vid svåra påfrestningar i fred,

res. 7 (kd)

8. beträffande *korttidsutbildning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö205 yrkande 6,

res. 8 (fp)

9. beträffande *personell kompetens*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö204 yrkande 5,

res. 9 (m, kd)

10. beträffande *ekonomisk ersättning till pliktpersonal*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fö204 yrkande 4,
1998/99:Fö207 och 1998/99:Fö316,

11. beträffande *helikopterorganisationen i Skåne*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Fö301 och 1998/99:Fö308,

12. beträffande *förvaring av militära skjutvapen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ju223 yrkandena 3 och 4,

13. beträffande *förbandsverksamhet*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 4 godkän-
ner förslaget till inriktning för förbandsverksamhet,

res. 10 (m, kd, c, fp) – villkor mom. 1

14. beträffande *incidentinsatser*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 5 godkän-
ner förslaget till inriktning för incidentinsatser,

15. beträffande *stöd till samhället*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 6 godkän-
ner förslaget till inriktning för stöd till samhället,

16. beträffande *beredskap*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 7 godkän-
ner förslaget till inriktning för Beredskap,

17. beträffande *fredsfrämjande truppinsatser*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 8 godkänner förslaget till inriktning av fredsfrämjande truppinsatser,

18. beträffande *tekniksatsningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö205 yrkande 4,
res. 11 (m, fp)

19. beträffande *utveckling och investeringar*
att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1998/99:Fö210 yrkande 4, 1998/99:Fö312 och 1998/99:Fö501 yrkandena 1 och 2 godkänner förslaget till inriktning för utveckling och investeringar,

res. 12 (m) – villkor mom. 1

res. 13 (kd, c, fp) – villkor mom. 1

res. 14 (v, mp)

20. beträffande *översyn av det ekonomiska regelverket*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö317 yrkande 7,

21. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 11 bemyndigar regeringen att under år 1999 i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 90 051 400 000 kr,

res. 15. (m, kd, c, fp) – villkor mom. 1

22. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 13 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 1 Funktionen Civil ledning, beställa lednings- och signalskyddssystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 000 000 kr,

23. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 14 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror, godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 000 000 kr,

24. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 16 och med avslag på motion 1998/99:Fö205 yrkande 3 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för

dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 000 000 kr, 1998/99:FöU1

res. 16 (fp)

25. beträffande *Funktionen Psykologiskt försvar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö310,

26. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 18 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 000 000 kr,

27. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 22 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m., godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 130 000 000 kr,

28. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 8 Funktionen Postbefordran*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 23 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 8 Funktionen Postbefordran, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 000 000 kr,

29. beträffande *bemyndigande i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1 yrkande 24 bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 9 Funktionen Transporter, godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 000 000 kr,

30. beträffande *elförsörjningen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö204 yrkande 11,

31. beträffande *sotningsväsendet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:N333 yrkande 7,

32. beträffande *fastighetsförvärv från Fortifikationsverket*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Fö802.

Utskottet hemställer att ärendet får avgöras efter endast en bordläggning.

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s), Christer Skoog (s), Karin Wegestål (s), Stig Sandström (v), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Rolf Gunnarsson (m), Ola Rask (s), Håkan Juholt (s), Berit Jóhannesson (v), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c), Runar Patriksson (fp), Laila Bäck (s), Björn Leivik (m) och Amanda Grönlund (kd).

Reservationer

1. Anslagsförordningen (mom. 1)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) samt Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd) anför:

dels att den del av utskottets anförande som på s. 24 börjar med "Efter det" och på s. 25 slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Konsekvenserna av anslagsförordningens tillämpning

Före juni 1996 anslagsavräknades alla förskott till försvarsindustrin som försvaret betalade. Efter denna tidpunkt, när anslagsförordningen skall tillämpas fullt ut, betalas förskott med lån. Anslagsavräkning sker först när materielen levereras – *inte* när ett eventuellt förskott betalats ut. Beroende på *dels* hur de tidigare förskotten – som betalats och anslagsavräknats före juni 1996 – bokföringsmässigt hanteras i den *nya* ordningen, *dels* omfattningen m.m. av nya förskott som kan lämnas, får det en avgörande inverkan på vilken verksamhet som kan genomföras under år 1999 och på inriktningen för resten av försvarsbeslutsperioden. En annan för inriktningen på sikt väsentlig fråga är synen på den s.k. teknikfaktorn.

Utskottet har genom bl.a. föredragningar av företrädare för Försvarsmakten och Regeringskansliet inhämtat deras bedömning av hur Försvarsmaktens köpkraft kan komma att påverkas. Försvarsmakten har till regeringen lämnat ett budgetunderlag som utgår från andra ekonomiadministrativa förutsättningar än de som regeringen ger uttryck för i budgetpropositionen.

Regeringen anser att det ännu är för tidigt att kunna bedöma konsekvenserna av anslagsförordningens tillämpning för den materiel som efterhand levereras och där staten före juni 1996 betalat förskott och som anslagsavräknats på statsbudgeten. Enligt regeringens mening behöver även flera faktorer, som t.ex. hanteringen av förskott, erhållen räntekompensation samt

s.k. överplanering, vägas in när man slutligt tar ställning till omlägningens effekter. Regeringen menar därför att en samlad bedömning inte bör göras förrän år 2002. Intill dess får eventuella behov av ökat anslagsutnyttjande hanteras med ökade anslagskrediter.

Som framgått ifrågasätter inte utskottet anslagsförordningens fulla tillämpning för Försvarmaktens verksamhet. Det problem som uppstått, och som inte kunde förutsägas vid beslutstillfället, gäller själva övergången från det gamla till det nya systemet och endast för de förskott som betalats före juni 1996. Det är hanteringen av detta arv i redovisning och planering som, beroende på skilda bedömningar, kan få betydande konsekvenser för verksamhetsinriktningen.

Utskottet avvisar ökade krediter som metod för att hantera den nu aktuella situationen. *Dels* kommer en stor skuld att rullas ett antal år framåt i tiden, *dels* föreligger en risk att statsbudgetens utgiftstak kommer att överskridas. Utskottet har noterat att just det senare har inträffat under innevarande höst, vilket tvingat regeringen att ge direktiv till bl.a. Försvarmakten att söka förskjuta betalningar för materielleveranser till ett värde av 900 miljoner kronor från år 1998 till år 1999. Behovet av att belasta anslaget under år 1999 ökar därmed i motsvarande mån. Anslagskrediter är enligt utskottets mening till för att klara tillfälliga variationer i medelsbehovet mellan budgetår. Finns det obalanser mellan verksamhet och ekonomi bör dessa i stället rättas till.

Med regeringens synsätt så kommer det att dröja sex år från reformens införande till avstämningen av hur övergången till full tillämpning av anslagsförordningen påverkat Försvarmaktens köpkraft. Därmed dras slutsatser först år 2002 om denna budgettekniska omläggning varit verksamhetsmässigt neutral, dvs. enligt de förutsättningar som riksdagen uppställde som villkor. Utskottet ifrågasätter om det är praktiskt möjligt att följa upp och rätt värdera allt som skett under de sex åren.

Våren 1999 skall riksdagen bereda den säkerhetspolitiska kontrollstationen. Försvarmaktens uppgifter och verksamhetsinriktning skall då övervägas i ett flerårigt perspektiv. Att vid detta tillfälle ha stora osäkerheter om de ekonomiska förutsättningarna är inte tillfredsställande. I stället borde då läggas en stabil ekonomisk grund för Försvarmaktens utveckling. Utskottet utgår från att regeringens budgetförslag för år 1999 grundas på den inriktning som riksdagen fastställde i 1996 års totalförsvarsbeslut med de ambitionssänkningar som riksdagen därefter har beslutat, främst under våren 1998 (bet. 1997/98:FöU11, rskr. 1997/98:268). Regeringen anför i budgetpropositionen (s. 35) att den härutöver, för att skapa balans i Försvarmaktens planering, infört vissa begränsningar i materielbeställningarna. Regeringen anser dock för sin del att ingen enskild materielbeställning som utgår, senareläggs eller reduceras i ambition får sådana konsekvenser att den behöver redovisas för riksdagen.

Utskottet anser sålunda att man inte kan vänta till år 2002 med att göra den granskning och avstämning av omlägningens effekter på Försvarmaktens köpkraft.

Efter att ha övervägt olika vägar för hur frågan nu bör hanteras förordar utskottet följande.

- Riksdagen anmodar regeringen att ge Försvarmakten och Försvarets materielverk dispens från tillämpningen av 16 § anslagsförordningen (1996:1189) för de leveranser av materiel som sker fr.o.m. år 1998 och framåt och som entydigt hör ihop med de före juni 1996 lämnade, utbetalda och anslagsavräknade förskotten.
- För all annan verksamhet och för all annan materiel tillämpas anslagsförordningen utan inskränkningar.
- Den bokförda skulden hos Riksgäldskontoret skrivs av med ett belopp som motsvarar nyss nämnda tidigare betalade och anslagsavräknade förskott för den materiel som levereras.
- Riksdagen förutsätter att regeringen och myndigheterna avsätter tillräckliga resurser för att skyndsamt granska och göra avstämning av anslagsförordningens köpkraftseffekter. Håri bör även ingå bedömningar av effekter för räntekompensation till Försvarmakten och eventuell överplanering. Uppgiften skall ges hög prioritet och leda till ett resultat som kan ligga till grund för de anslagsramar som riksdagen skall ta ställning till för åren 2000, 2001 och 2002 i samband med 1999 års vårproposition. Detta innebär att anslagsramar bör redovisas för riksdagen i propositionen inför den säkerhetspolitiska kontrollstationen eller, senast, i den ekonomiska vårpropositionen år 1999.
- Som följd av den dispens som föreslagits i det föregående uppstår vissa konsekvenser för anslag, anslagssparande och behov av anslagskrediter under budgetåren 1998 och 1999. Riksdagen bör därför ålägga regeringen att senast i tilläggsbudgeten för år 1999, som redovisas samtidigt med den ekonomiska vårpropositionen 1999, komma med förslag till hur anslagsmedlen på Försvarmaktens anslag bör disponeras. Konsekvenserna av förslagen bör samtidigt redovisas.

De åtgärder som utskottet här har förordat innebär att vissa leveransförpliktelser som försvarsindustrin fullgör – tidigare betalda och avräknade mot statsbudgetens anslag – inte *på nytt* behöver avräknas mot statsbudgeten. Någon anslagshöjning erfordras således inte för att kompensera för den köpkraftsreduktion som annars skulle kunna uppstå.

Åtgärderna skulle skapa rådrum för att under år 1999 stämma av de köpkraftsförändringar som uppstår vid övergången till full tillämpning av anslagsförordningen.

Utskottet förutsätter härvid att riksdagen beslutar om anslag till Försvarmakten i enlighet med vad regeringen har föreslagit i budgetpropositionen.

Med de här föreslagna åtgärderna anser utskottet att vad som förordas i *kommittémotion Fö317 (m) dels* om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till kompensation för anslagsförordningens effekter (*yrk 2*), *dels* om behovet av ekonomiska resurser för att skapa balans mellan försvarets uppgifter och resurser (*yrk. 9*) kommer att tillgodoses. Motionsyrkandena bör därför inte bifallas av riksdagen.

Utskottet föreslår således *dels* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om dispens från 16 § anslagsförordningen

(1996:1189) fr.o.m. år 1998 för leveransvärden för sådan materiel som före juni 1996 betalats och anslagsavräknats, *dels* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om förslag i 1999 års tilläggsbudget beträffande anslagsmedlens användning.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *anslagsförordningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 i denna del och med avslag på motion 1998/99:Fö317 yrkandena 2 och 9 som sin mening ger regeringen till känna

dels vad utskottet anfört om dispens från 16 § anslagsförordningen (1996:1189) fr.o.m. år 1998 för leveransvärden för sådan materiel som före juni 1996 betalats och anslagsavräknats,

dels vad utskottet anfört om förslag i 1999 års tilläggsbudget beträffande anslagsmedlens användning,

2. Anslagsförordningen (mom. 1)

Erik Arthur Egervärn (c) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att den del av utskottets anförande som på s. 24 börjar med ”Efter det” och på s. 25 slutar med ”av riksdagen” bort ha följande lydelse:

I samband med utskottets beredning av regeringens budgetförslag har en rad allvarliga problem redovisats när det gäller att förverkliga planeringen av Försvarsmaktens verksamhet. Det råder sålunda stor osäkerhet om vilken verksamhet som kan genomföras år 1999 och därefter, beroende på hur man bedömer effekterna av övergångstekniken vid tillämpning av anslagsförordningen.

Våren 1999 skall riksdagen bereda den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen. Försvarsmaktens uppgifter och verksamhetsinriktning skall då övervägas i ett flerårigt perspektiv. Utskottet anser att regeringen bör ge Försvarsberedningen i uppgift att under första halvåret 1999 framlägga en särskild rapport över hur olika materielprojekt påverkas av den säkerhetspolitiska kontrollstationen. Beredningen bör vidare kvantifiera effekterna av anslagsförordningens fulla tillämpning samt lämna förslag till teknisk lösning. Det är angeläget att ärendet bereds av den parlamentariska försvarsberedningen där riksdagens samtliga partier är representerade. Utskottet anser vidare att regeringen skyndsamt måste uppdra åt Försvarsmakten att prioritera de mest angelägna kompetenserna som behövs för det militära försvaret, för fredsfrämjande insatser och internationella samarbetsprojekt inom materielområdet. Försvarsmaktens prioritering utgör underlag för Försvarsberedningens överväganden. Utskottet anser sålunda att man inte kan vänta till år 2002 med att granska och stämma av omläggningens effekter på Försvarsmaktens köpkraft.

Efter att ha övervägt olika vägar för hur frågan nu bör hanteras förordar utskottet följande ordning.

- Riksdagen står fast vid sina tidigare villkor för övergången till full tillämpning av verksamhetsförordningen. Övergången skall vara verksamhetsneutral och köpkraftsneutral för Försvarsmakten.
- Försvarspolitikerna och de ekonomiska förutsättningarna för denna måste samordnas i den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen 1999. En samlad avstämning av anslagsförordningens köpkraftseffekter skall redovisas för riksdagen redan under våren 1999. Riksdagen förutsätter att regeringen ger Försvarsberedningen i uppgift att skyndsamt granska och göra avstämning av dessa effekter. Eventuella effekter av anslagssparande och anslagskrediter för åren 1998 och 1999 skall också redovisas i den ekonomiska vårpropositionen. Uppgiften skall ges hög prioritet och leda till ett resultat som kan ligga till grund för de anslagsramar som riksdagen skall ta ställning till för åren 2000, 2001 och 2002 i samband med 1999 års vårproposition. Detta innebär att anslagsramar bör redovisas för riksdagen i propositionen inför den säkerhetspolitiska kontrollstationen eller, senast, i den ekonomiska vårpropositionen 1999.
- Regeringen uppdrar åt Försvarets materielverk att, intill dess att frågan om anslagsförordningens effekter är utklarad, inte fakturera Försvarsmakten för de tidigare betalade och anslagsavräknade förskotten för den materiel som levereras under åren 1998 och 1999. Åtgärden ger förutsättningar för ett anslagssparande. Risker för att överskrida utgiftstaket för staten begränsas därmed. Eftersom lånet kvarstår påverkas heller inte statsskulden.
- Försvarets materielverk avvaktar tills vidare med att amortera de bokföringsmässigt uppförda lånen i Riksgäldskontoret till dess att avstämningen har klarlagt omläggningens köpkraftseffekter.

De åtgärder som utskottet här har förordat innebär inte någon anslagshöjning. Utskottet förutsätter att riksdagen beslutar om anslag till Försvarsmakten i enlighet med vad regeringen har föreslagit i budgetpropositionen. Utskottet anser det nödvändigt att presentera en lösning som inte gör att statens utgiftstak överskrids. De av utskottet föreslagna åtgärderna skulle innebära en mindre risk att utgiftstaket överskrids under såväl år 1998 som år 1999. Åtgärderna skall skapa det rådrum som behövs för att under år 1999 stämma av de köpkraftsförändringar som uppstår vid övergången till full tillämpning av anslagsförordningen. Utskottet förutsätter vidare att riksdagen beslutar om anslag till Försvarsmakten i enlighet med vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen.

Som framgått av det föregående ifrågasätter inte utskottet anslagsförordningens fulla tillämpning. De av utskottet förordade åtgärderna är temporära. De är nödvändiga för att hantera vissa budgettekniska övergångsproblem som, om de inte åtgärdas, skulle få oacceptabla konsekvenser. Utskottet delar alltså finansutskottets principiella inställning (bet. 1998/99:FiUI s. 10) att anslagsförordningen i sin helhet skall tillämpas på all statlig verksamhet och att denna ordning också gäller fortsättningsvis.

Med de här föreslagna åtgärderna anser utskottet att vad som förordas i *kommittémotion Fö317 (m)* dels om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till kompensation för anslagsförordningens effekter (*yrk. 2*), dels om behovet av ekonomiska resurser för att skapa balans mellan försvarets uppgifter och resurser (*yrk. 9*) i allt väsentligt kommer att tillgodoses. Motionsyrkandena bör därför inte bifallas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *anslagsförordningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 i denna del och med avslag på motion 1998/99:Fö317 yrkandena 2 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder för att skapa en stabil grund för försvarsplaneringen,

3. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2)

Under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan under mom. 1.

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m), Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd), Erik Arthur Egervärn (c) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att regeringens förslag till investeringsplan för år 1999 avslås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

dels att utskottets hemställan under 2 e) bort ha följande lydelse:

2 e) att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 10 *dels* avslår förslaget till investeringsplan, *dels* uppdrar åt regeringen att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag,

4. IT inför år 2000 (mom. 3)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) anför:

dels att Moderata samlingspartiet bedömer att det fortfarande råder en djupt oroande osäkerhet om konsekvenserna av 2000-problematiken för datasystem och system som innehåller datorstyrd elektronik. Tillgänglig IT-kompetens är mycket knapp och tidsfristen för analys och åtgärder i IT-system eller för att skapa beredskap är kort. Det rör sig dessutom om en risk som alla sektorer i alla samhällsfunktioner utsätts för samtidigt, vilket innebär att den sammantagna risken för samhället som helhet är betydligt större än för varje enskild sektor. Inte minst verksamheterna inom försvarsutskottets område måste ses som en del av helheten, särskilt vad gäller de olika beredskapsåtgärder som kan behöva vidtas. Vi anser därför att den uppföljning som initierats av regeringen är otillräcklig och att en omedelbar kraftsamling är nödvändig. Det gäller att begränsa de mycket stora kostnaderna för det svenska samhället och så långt det någonsin är möjligt att begränsa

riskan för direkta personskador. Vi förordar att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det nu är mycket hög tid att prioritera och vidta åtgärder inom kritiska system och att skapa beredskap inom statens verksamheter och övriga samhällsfunktioner. Vi anser att regeringen bör ge IT-kommissionen eller motsvarande organ mandat och erforderliga resurser för att snabbt och med kraft ta itu med problemen inför millennieskiftet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *IT inför år 2000*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T818 yrkande 15 och med avslag på motion 1998/99:T223 yrkande 41 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) anför:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ” Det finns” och på s. 19 slutar med ”sålunda inte bifallas av riksdagen” bort ha följande lydelse:

Försvarsbeslutet 1996 har havererat. De ekonomiska och säkerhetspolitiska förutsättningar som gällde vid beslutet saknar i dag i stor utsträckning relevans. Den försvarspolitiska utmaningen är nu att utifrån dagens förutsättningar skapa bästa möjliga grund för ett framtida starkt försvar.

Ordning måste skapas i processen inför omprövningen av 1996 års försvarsbeslut. De förändringsförslag som redovisats av Överbefälhavaren (ÖB) är i sig så stora att de inte kan rymmas inom kontrollstationsbegreppet som sådant. Förändringarna är så långtgående att de motiverar beteckningen ett nytt försvarsbeslut. De traditionella femåriga försvarsbeslutens tid är förbi. Det är ännu ett motiv för omprövning av gamla begrepp som led i sökandet efter en ny ordning.

Ett nytt ”försvarsbeslut” måste emellertid inte nödvändigtvis fattas samlat. Ominriktningen kan förvisso betraktas som en evolutionär process. Men även en sådan process måste ha mål och riktlinjer. I dag saknas en samlad strategi för hur omprövningen/ominriktningen skall gå till. Beslut om förändringar i såväl krigsorganisation som grundorganisation är uppenbart nödvändiga och efterfrågade av Försvarsmakten även före 2001.

Om ÖB:s redovisning kommer att ligga till grund för förändrad inriktning genom beslut i vår ter sig ett försvarsbeslut 2001 som tämligen oegentligt. Systemet med femåriga försvarsbeslut har fallit ihop av sin egen tyngd. Det innebär att det krävs en rejäl omstart och nytänkande såväl vad gäller processens fortsättning som beredningsformerna.

Enligt utskottets mening måste beredningskonceptet omprövas. Beredningen måste ges ny ledning, nya direktiv och ett nytt mandat. Beredningens sekretariat måste uppgraderas också med militär kompetens med hänsyn till

de nya uppgifterna. Inför omprövningen bör beredningen i nästa steg ges en mer självständig ställning än som arbetsgrupp i Försvarsdepartementet.

De stora förändringar som följt på förra höstens diskrepans mellan anslag och planerad verksamhet illustrerar detta tydligt. Det förslag – eller snarare den konsekvensbeskrivning – som ÖB redovisade den 12 oktober 1998 visar på hur kombinationen av nuvarande ekonomiska ramar och regeringens delvis oförenliga anvisningar från i våras påverkar försvarets framtida struktur. Den 13 oktober 1998 redovisade ÖB dessutom konsekvenserna av oförändrade anslag och utgiftsramar för åren 1999–2001.

Ett tidigt vägval är därmed oundvikligt. Den av riksdagen beslutade säkerhetspolitiska kontrollstationen 1999 omformas därmed i praktiken till det första steget i en ny beslutsprocess. Det handlar inte längre om att ”kontrollera” 1996 års försvarsbeslut utan att ta konsekvenserna av dels den säkerhetspolitiska utvecklingen sedan 1995, dels den doktrinutveckling som skett sedan dess.

Enligt utskottets mening bör försvarsplaneringen i femåriga cykler överges till förmån för en mer flexibel planering. Inriktningsbeslut med t.ex. tioåriga mellanrum kompletteras i ett nytt ”system” med beslut med kortare intervall. Enligt vår uppfattning är fem år även inom ramen för detta resonemang en för lång tid för att korrekt kunna överblickas. En tre- eller fyraårig beslutsperiod förefaller rimligare. Dessutom bör göras klart att alla frågor varken kan eller bör lösas i ett sammanhang. Det är fullt möjligt att nå ett sammantaget bättre resultat genom successiva beslut. Begreppet försvarsbeslut i dess traditionella bemärkelse bör således enligt utskottets mening utmönstras.

Mot bakgrund av vad utskottet anför beträffande den försvars- och säkerhetspolitiska kontrollstationen bör kommittémotion 1998/99:Fö317 följaktligen bifallas av riksdagen. Motionerna 1998/99:Fö204 (fp) yrkandena 1,6 och 8–10, 1998/99:Fö205 (kd) yrkande 1, 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5 samt 1998/99:Fö211 avslås av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3 och med avslag på motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 1, 6 och 8–10, 1998/99:Fö205 yrkande 1, 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5 samt 1998/99:Fö211 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4)

Lars Ångström (mp) anför:

dels att Miljöpartiet de gröna vill inledningsvis erinra om att riksdagen beslutat (bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269) att senarelägga behandlingen av den säkerhetspolitiska kontrollstationen till år 1999. Vi erinrar om att systemet med kontrollstationer skall bidra till en fortlöpande politisk prövning av det säkerhetspolitiska läget och dess konsekvenser för totalförsvarets bered-

skap, omfattning, utveckling och förnyelse. I flera motioner framhålls emellertid att kontrollstationen bör ha karaktären av ett nytt försvarsbeslut och därmed ge en ny inriktning av Sveriges försvarspolitik.

Vi anser att det finns ett behov av att formulera en ny inriktning av försvarspolitiken i samband med den aviserade kontrollstationen våren 1999.

En självklar inriktning på anpassnings- och omorienteringsarbetet är att förbereda för en anpassning till den nya och breddade hotbilden. För att kunna möta de nya säkerhetspolitiska behoven och möjliggöra en mer omfattande svensk medverkan i FN:s fredsbevarande arbete måste anslaget till internationella insatser öka.

Enligt vår mening står det klart att dagens utbildningsstruktur är kraftigt överdimensionerad och att ett antal regementen, flygflottiljer och örlogsbaser måste avvecklas.

Miljöpartiet vill även framhålla att en bibehållen traditionellt militär invasionsstruktur fortfarande står i fokus. Ett av skälen är ett alltför otillräckligt beslutsunderlag. Regeringen bör därför uppdra åt Försvarsberedningen och andra beredande myndigheter att ombesörja en breddning och bättre balans vad gäller beslutsunderlag för att forma försvarspolitiken.

Det säkerhetspolitiska läget ställer sålunda krav på en omorientering och modernisering av den svenska försvarspolitiken. Avvecklingen av otidsenliga delar av det traditionella militära invasionsförsvaret som inte längre behövs medger kraftiga minskningar av militärutgifterna och därmed stora ekonomiska besparingar för åren 2000 och 2001.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fö210 yrkandena 1, 3 och 5 och med avslag på motionerna 1998/99:Fö204 yrkandena 1, 6 och 8–10, 1998/99:Fö205 yrkande 1, 1998/99:Fö211 samt 1998/99:Fö317 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)

Åke Carerö och Amanda Grönlund båda (kd) anför:

dels att det i 1996 års försvarsbeslut 96 fastställdes övergripande mål och uppgifter för det militära försvaret. Regeringen föreslår nu en inriktning av Försvarsmaktens förmågor under följande rubriker:

- Förmåga att kunna försvara landet mot väpnat angrepp.
- Förmåga att kunna hävda vår territoriella integritet.
- Förmåga att kunna genomföra internationella insatser.
- Förmåga att kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred.
- Förmåga att kunna genomföra anpassning till förändrade krav och förutsättningar.

Vi menar att det är viktigt att kunna stämma av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden så att en tydlig bild av tillståndet i krigsorganisationen kan ges. Därför föreslår vi följande kompletteringar:

- Angriparen skall tidigt kunna bekämpas över hela det operativa djupet *oavsett vilka delar av landet som utgör mål för angreppet.*
- Verksamheten skall bedrivas *kontinuerligt* så att svenska intressen i vårt närområde hävdas och så att kränkningar av den territoriella integriteten upptäcks och avvisas.
- Verksamheten skall bedrivas så att förutsättningar skapas för att höja krigsdugligheten för krigsorganisationen *inom ett år efter beslut.*
- *Därutöver skall en stabil grund byggas för en långsiktig anpassning av försvaret till tänkbara förändrade säkerhetspolitiska lägen.*

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *Försvarsmaktens förmåga*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 3 och med bifall till motion 1998/99:Fö204 yrkande 7 och med avslag på motionerna 1998/99:Fö205 yrkande 5 och 1998/99:Fö317 yrkande 6 godkänner regeringens förslag till inriktning av Försvarsmaktens förmåga i olika avseenden med de ändringar som förordats *dels* av utskottet när det gäller förmågan att stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred, *dels* av Kristdemokraterna i motion 1998/99:Fö204 när det gäller preciseringar av övriga förmågor,

8. Korttidsutbildning (mom. 8)

Runar Patriksson (fp) anför:

dels att i det mycket ansträngda budgetläget inför år 1999, och med de förändringar av försvaret som det kan komma att medföra redan i samband med kontrollstationen våren 1999, är orimligt att genomföra försöksverksamhet med korttidsutbildning inom det militära försvaret. Eventuella behov av värnpliktiga med lägre utbildningskrav kommer för åtskilliga år framöver att kunna tillgodoses med övertaliga redan fullt utbildade värnpliktiga, för vilka en plats i krigsorganisationen annars försvinner.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *korttidsutbildning*

att riksdagen bifaller motion 1998/99:Fö205 yrkande 6,

9. Personell kompetens (mom. 9)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m), Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd) anför:

dels att den personella kompetensen hos främst försvarets anställda är kärnkompetensen i framtidens försvar. De brister som regeringen redovisar i budgetpropositionen är oacceptabla och måste snarast åtgärdas. Frågan om personell kompetens kräver enligt vår mening att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som regeringen avser vidta såväl kort- som långsiktigt. Med anledning av detta bör *kommitémotion Fö204 (kd) yrkande 4* av Åke Carnerö m.fl. bifallas.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *personell kompetens*
att riksdagen bifaller motion 1998/99:Fö204 yrkande 5,

10. Förbandsverksamhet (mom. 13)

Under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan under mom. 1.

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m), Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd), Erik Arthur Egervärn (c) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att regeringens förslag till inriktning för Förbandsverksamhet för år 1999 avslås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *Förbandsverksamhet*
att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 4
dels avslår förslaget till inriktning för förbandsverksamhet,
dels uppdrar åt regeringen att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag,

11. Teknicsatsningar (mom. 18)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att behovet av fortsatt sanering av landets statsfinanser inte medger, med hänsyn tagen till det säkerhetspolitiska läget, att försvaret nu kan få en omfattning som i framtiden helt kan möta hot som då skulle kunna utvecklas. Det gör det nödvändigt att fortsätta bygga på att försvarets krigsduglighet med särskilda insatser skall kunna höjas under en ettårsperiod och att en långsiktig tillväxt skall kunna ske under förutsättning av erforderliga beslut.

Det är en central uppgift för riksdag och regering att återkommande pröva försvarsmaktens förutsättningar och behov för att klara uppgifterna återtagning och långsiktig anpassning. Materielförsörjningen och därmed den svenska försvarsindustrins utveckling blir i detta sammanhang av strategisk betydelse för möjligheterna för försvaret att genomföra olika nivåer av anpassning. Dessa frågor behöver därför särskilt ses över, vilket regeringen bör ges till känna med anledning av förslag beträffande materielförsörjning och försvarsindustri.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *teknicsatsningar*
att riksdagen bifaller motion 1998/99:Fö205 yrkande 4,

12. Utveckling och investeringar (mom. 19)

1998/99:FöU1

Under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan under mom. 1.

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) anför:

dels att regeringens förslag till inriktning för utveckling och investeringar för år 1999 avslås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

dels att det är ett vällovligt tillägg till utskottets text om försvarsindustrin som Socialdemokraterna presenterade efter beslutet att inte göra något åt försvarets ekonomiska problem knutna till effekterna av anslagsförordningens tillämpning.

Men om riksdagsmajoriteten väljer att stödja utskottsmajoritetens förslag för denna hantering av försvarsekonomin ändras förutsättningarna för att realisera denna inriktning fullständigt. Vänsteröverenskommelsen om den framtida försvarsekonomin förändrar i ett slag förutsättningarna för svensk försvarsekonomi. Därmed kommer de höga ambitioner som redovisas i utskottets text på s. 68 att bli omöjlig att uppfylla.

Verkligheten förändras i mycket liten utsträckning av ord, särskilt när de står i djup kontrast till det gjorda valet av handlingsväg. Ökat politiskt exportstöd är under alla förhållanden något som vi ställer oss bakom. Behovet av ett sådant accentueras ytterligare av den överenskommelse som gjorts av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den långsiktiga trovärdigheten stärks nämligen inte av den fullständiga osäkerhet om de långsiktiga planeringsförutsättningarna som föreligger efter vänsteruppörelsen i försvarsfrågan.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *utveckling och investeringar*

att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 9 och motionerna 1998/99:Fö210 yrkande 4, 1998/99:Fö312 och 1998/99:Fö501 yrkandena 1 och 2

dels avslår förslaget till inriktning för utveckling och investeringar,

dels uppdrar åt regeringen att återkomma med nytt förslag ,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om försvarsindustrin,

13. Utveckling och investeringar (mom. 19)

Under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan under mom. 1.

Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd), Erik Arthur Egervärn (c) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att regeringens förslag till inriktning för utveckling och investeringar för år 1999 bör avslås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *utveckling och investeringar*
att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 9 och motionerna 1998/99:Fö210 yrkande 4, 1998/99:Fö312 och 1998/99:Fö501 yrkandena 1 och 2
dels avslår förslaget till inriktning för utveckling och investeringar,
dels uppdrar åt regeringen att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag,

14. Utveckling och investeringar (mom. 19)

Lars Ångström (mp) samt Stig Sandström och Berit Jóhannesson (båda v) anför:

dels att Miljöpartiet de gröna vill erinra om att det under 1990-talet pågått en omfattande minskning av militärutgifterna i vår omvärld. De har minskat med 35% globalt, de har halverats i Europa och bryter man ut och ser endast till Ryssland har militärutgifterna där minskat med över 80%. Detta är en följd av att det inte längre existerar en militär hotbild som motiverar fortsatt höga militärutgifter.

Även i Sverige anser den svenska försvarsmakten att det inte längre finns något traditionellt militärt invasionshot mot Sverige. Trots det ligger Sveriges militärutgifter i stort sett kvar på en oförändrat hög nivå. Materielbeställningarna fortsätter att genomföras som om ingenting hänt. Bara under 1997 levererades ny krigsmateriel för drygt 18 miljarder kronor. I Försvarsmaktens planering ryms nu krigsmateriel som beställts för ytterligare ca 90 000 000 000 kr. Den innefattar beställningar av JAS Gripen, artillerigranaten BONUS, robotsystemet BAMSE, stridsvagn Leopard, stridsfordon 90, kustkorvetter, torpeder, radarsystem och stridsledningscentraler.

Det kan enligt vår mening inte vara rimligt att använda 90 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar på att fullfölja vapenköp som motiverats med ett hot som enligt militären inte längre existerar. Vi anser det därför vara befogat att sätta ner foten. Regeringen måste få i uppdrag att se över materielbeställningarna och inleda förhandlingar om att avbeställa Försvarsmaktens planerade krigsmaterielinköp. Vi förutsätter att regeringen härvid beaktar konsekvenserna för sysselsättningen på orter med ett extremt starkt beroende av militär produktion.

Vi delar inte uppfattningen att försvaret förutsätter ett europeiskt vapenindustrisamarbete som därmed hamnar utanför den nationella vapenexportlagstiftningens kontroll. Vi delar inte heller uppfattningen att regeringen aktivt skall främja en ökad svensk vapenexport.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *utveckling och investeringar*
att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 9, med bifall till motion 1998/99:Fö210 yrkande 4 samt med avslag på motionerna 1998/99:Fö312 och 1998/99:Fö501 yrkandena 1 och 2 godkänner förslaget till inriktning för utveckling och investeringar med de förändringar som utskottet förordat,

15. Bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar (mom. 21)

1998/99:FöU1

Under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan under mom. 1.

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m), Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd), Erik Arthur Egervärn (c) och Runar Patriksson (fp) anför:

dels att regeringens förslag till bemyndigande i fråga om materielbeställningar m.m. under anslaget Utveckling och investeringar för år 1999 avslås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. *beträffande bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar*

att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:1 yrkande 11

dels avslår förslaget till bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar att medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete och tidigare beställningar uppgår till högst 90 051 400 000 kr,

dels uppdrar åt regeringen att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag,

16. Bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (mom. 24)

Runar Patriksson (fp) anför:

dels att i avvaktan på den fortsatta översynen av riktlinjerna för skyddsrumbyggnad bör produktion av skyddsrum begränsas och inriktas mot områden, där riskerna bedöms som störst. Beställningsbemyndigandet för år 1998 bör därför begränsas till sammanlagt 250 miljoner kronor, vilket regeringen bör ges till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. *beträffande bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*

att riksdagen med anledning av proposition 1998/99:1 yrkande 16 och med bifall till motion 1998/99:Fö205 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Särskilda yttranden

1. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) anför:

I riksdagen finns en majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister för förslagen i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1) beträffande ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samma majoritet har också uttalat sitt stöd för beräkningen av det offentliga utgiftstaket samt förslagen om preliminära utgiftstak för åren 2000 och 2001.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 6.

För budgetåret 1999 förordar vi i vår parti- respektive kommittémotion att de medel som regeringen föreslagit att tas upp under anslaget A 2 i stället förs upp under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Därutöver har vi föreslagit att anslaget A 3 förstärks med de 2,2 miljarder kronor som krävs för att till fullo kompensera Försvarsmakten för de effekter av den fulla tillämpningen som anslagsförordningen innebär för verksamheten under 1999. I det senare avseendet har vi emellertid under utskottsbehandlingen av ärendet, i likhet med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna, föreslagit att den lösning innefattande utebliven anslagsavräkning av de förskott som redan utbetalts över anslag är den tekniska metod som i nuvarande läge bör väljas. Frågan om slutregleringen av effekterna av anslagsförordningen bör dessutom i enlighet med utskottets förslag beslutas av riksdagen i samband med vårens behandling av regeringens förslag till tilläggsbudget.

Motivet att överföra anslaget A 2 Fredsfrämjande truppinsatser till Utgiftsområde 7 är att efterfrågan på fredsfrämjande truppinsatser bör skiljas från förmågan att genomföra dem. Insatskostnader bör budgeteras inom det utgiftsområde som innefattar medel för all biståndsverksamhet inklusive militärt bistånd i form av missioner på uppdrag eller med mandat från FN eller OSSE. På så sätt kan även en kontinuerlig avvägning mellan behovet och anslagen för relativt dyra militära insatser och de insatser för återuppbyggnad som ligger inom utgiftsområdet. Militär trupp är ofta en förutsättning för att civila hjälpinsatser skall vara möjliga. Samtidigt bör denna den dyraste formen av bistånd självfallet minimeras till förmån för civila hjälpinsatser i syfte att påbörja återuppbyggnaden av raserade samhällen.

Vi anser vidare att den under 1997 påbörjade utbildningen av civila beredskapsmän snarast bör avbrytas. De medel som i 1996 års försvarsbeslut förts över från dåvarande anslaget A 1 Försvarsmakten bör återföras från anslaget B 3 till det nuvarande anslaget A 1 Förbandsverksamhet och beredskap.

2. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2)

Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd) anför:

Ersättning till pliktpersonal

Den som blivit uttagen till pliktutbildning får göra ekonomiska uppoffringar i jämförelse med den som hamnar i utbildningsreserven eller inte blir antagen till grundutbildning. I avvaktan på resultatet av den aviserade översynen av

pliksystemet föreslår Kristdemokraterna att dagersättningen höjs med 5 kr per dag från nuvarande 40 kr till 45 kr per dag.

Vi är medvetna om att riksdagen har delegerat till regeringen att besluta om dagersättningens storlek men menar att riksdagen borde återta denna delegation och höja dagersättningen i enlighet med Kristdemokraternas förslag.

Kristdemokraterna har i sitt budgetalternativ föreslagit att ramen för Utgiftsområde 6 Totalförsvaret Anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. skall utökas med 50 000 000 kr för år 1999 till 19 434 738 000 kr.

Kustbevakningen och nämnder m.m.

Utvecklingen i vårt närområde liksom Sveriges medlemskap i EU har för Kustbevakningens del inneburit ett väsentligt ökat övervakningsbehov till sjöss. Till sjöss är kustbevakaren både polis och tullare, vilket är två viktiga förutsättningar för att klara den omfattande gräns- och sjöövervakningen, som omfattar EU:s längsta yttre gräns. Avvecklingen av de inre gränserna genom Sveriges anslutning till Schengenkonventionen innebär att gränskontrollen måste intensifieras så länge de kompensatoriska åtgärderna inte fungerar tillfredsställande.

Förutom den civila gränskontrollen, fiskekontrollverksamheten och säkerhetsarbetet har Kustbevakningen huvudansvaret för miljöräddning till sjöss. Oljeutsläpp är det vanligaste problemet, och de alltmer omfattande sjötransporterna av olja och farligt gods ökar behovet av övervakning. Snabba ingripanden är viktiga för att kunna begränsa utsläppen och kunna identifiera fartyg som orsakat utsläpp. Det är 50 till 100 gånger dyrare att sanera en strand än att ta upp oljan till sjöss.

För att kunna möta ökade krav på gränskontroller och uthålligt bedriva miljöskydd till sjöss anser Kristdemokraterna att Kustbevakningens resurser bör förstärkas. I vårt budgetförslag har vi utökat ramen för Utgiftsområde 6 Totalförsvaret anslaget C 1 Kustbevakningen med 45 miljoner kronor för år 1999 till 483 070 000 kr.

Sammantaget innebär detta att Kristdemokraterna i sitt budgetförslag har utökat ramen för Utgiftsområde 6 Totalförsvaret med 95 000 000 kronor för år 1999 till 44 202 565 000 kronor.

3. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2)

Runar Patriksson (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna hade helst sett att det inom anslagsramen för utgifter inom totalförsvaret för 1999 görs en omfördelning mellan utgifterna inom totalförsvaret. Till anslaget A 1 Försvarmakten borde sålunda överföras ytterligare 150 miljoner kronor från anslaget B 1 Funktionen Civil ledning och anslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. Anslaget B 1 Civil ledning bör minskas med 75 miljoner kronor i avvaktan på att regeringen återkommer till riksdagen med förslag, i vilket vidare behov av och former för civila beredskapsstyrkor redovisats. Anslaget B 3 Befolkningsskydd och räddningstjänst bör också minskas med 75 miljoner kronor,

4. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4)

Åke Carnerö och Amanda Grönlund båda (kd) anför:

I försvarsbeslutet år 1996 angavs att beredskapspolisorganisationen under försvarsbeslutsperioden skulle utökas med 7 000 personer till att omfatta 15 000 personer, varav 5 000 som särskild del och 10 000 som allmän del. Beredskapspolisen skall vara en kvalificerad resurs som kan sättas in i ett tidigt skede vid höjd beredskap. Det mål som angavs i försvarsbeslutet kommer inte att nås med nuvarande utbildningstakt.

I samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 uppkommer frågan om hur Försvarsmakten i framtiden skall organiseras. I det sammanhanget bör bl.a. behandlas hur det framtida skyddet av samhällsviktig verksamhet skall organiseras under höjd beredskap.

5. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4)

Berit Jóhannesson och Stig Sandström båda (v) anför:

Valet 1998 skapade ett regeringsunderlag med (s), (v) och (mp). En överenskommelse mellan våra respektive partier har antagits som innebär att för det kommande budgetåret 1999 kommer fastlagda utgiftsramar och amortering av statsskulden att respekteras.

Det innebär dock inte att vi saknar kritiska synpunkter på den framtida försvarspolitiken som den framtonar i föreliggande betänkande.

Vi vill anpassa det nuvarande militärt inriktade invasionsförsvaret till ett strukturellt annorlunda anpassat försvarsbehov.

”Ett försvar i tiden” är vad vi vill se. Vår vision innebär att vi vill behålla den folkliga förankringen med en allmän plikttjänst. Men den kan dock se kvalitativt annorlunda ut än dagens militära utbildning, med större betoning på att stärka den sociala infrastrukturen, varav det militära och det civila försvaret borde vara en naturlig beståndsdel.

Vi vill också att man ser över de ekonomiska villkoren för de värnpliktiga och beaktar de jämställdhetsaspekter som vi fört fram i vår motion, men vi accepterar tills vidare att avvakta Pliktutredningens kommande betänkande.

Vi återkommer därför i samband med kontrollstationen och i det nya försvarsbeslut som vi krävt och som bör innehålla fördjupade och mer konkreta förslag.

En annan punkt där ett omtänkande måste komma till stånd gäller materielanskaffningen. Det nuvarande försvaret är alltför materieltungt och uppbyggt till försvarsindustrins intressen. Det kan t.ex. inte vara rimligt att försvarsanslaget skall betungas med årliga utgifter på 7–8 miljarder kronor totalt år framöver för att betala av det av Wallenbergsfären initierade JAS-

projektet. Det är inte heller rimligt att garantera den militära försvarsmakten oförändrad köpkraft för tid och evighet när samtidigt den sociala infrastrukturen har genomgått en av sina största kriser i modern tid med nedskärningar i mångmiljardklassen och när tiotusentals arbetstillfällen försvunnit från den offentliga sektorn.

Vi är överens om att i krigstid kommer det militära försvaret att få ta i anspråk de resurser som krävs, men det är inte rimligt att man i djupaste fredstid tolererar att man samlar på sig stora resurser som dessutom vid leveranstillfället är av noll och intet värde – detta på grund av de egendomliga avskrivningsregler som Försvarsmakten tillämpar. Det försvårar beslutsprocessen när man inte kan skapa sig en uppfattning om vilka tillgångar Försvarsmakten har i form av materiel, byggnader och mark. Redovisningssystemet måste göras om. I det sammanhanget ställer vi oss också tveksamma till användandet av den s.k. teknikfaktorn. I nästan alla andra sammanhang driver den tekniska utvecklingen fram billigare produkter med bättre prestanda, kanske mest tydligt på dataområdet. Det förefaller obegripligt varför inte förhållandet skulle vara detsamma på det militära området.

På sikt vill vi reducera anslagsnivån för totalförsvaret, framför allt genom en reduktion av materielanskaffningen. Specifikt vill vi nämna JAS-projektet där det är önskvärt att avstå från ytterligare beställningar och att omförhandla ingångna köpeavtal.

Vi vill också anpassa behovet av yrkesofficerare till aktuellt utbildningsbehov och aktuell hotbild.

Rent konkret tror vi att det är möjligt att uppnå samma försvarskraft med mindre resurser om vi kan övergå till en mer flexibel försvarsstruktur som samtidigt engagerar människorna att ställa upp till försvar för nationens oberoende.

En grundtanke är att världen behöver fria självständiga nationer.

6. Teknikfaktorn

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m) samt Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd) anför:

En viktig förutsättning för kontinuerlig förnyelse av den materiel som krävs för att upprätthålla en hög försvarsförmåga är att anslagen anpassas till de verkliga kostnadsförändringarna. Teknikfaktorn, beslutad i 1992 års försvarsbeslut och vidimerad i 1996 års beslut, är av avgörande betydelse för att kunna fortsätta utvecklingen mot ett modernt och allsidigt försvar. Vi menar att regeringen i sina förslag till utgiftsramar för år 2000 och år 2001 borde lagt in kompensation för s.k. teknisk fördyring. Dessutom borde regeringen för Försvarsmakten klagjort att teknikfaktorn alltjämt och även under perioden 2002–2006 i enlighet med 1996 års försvarsbeslut skall utgöra den planeringsgrund som gäller för Försvarsmaktens materielanskaffning.

Regeringen har enligt vår mening, medvetet eller omedvetet, undanhållit riksdagen information om att man, då man i samband med vårpropositionen 1998 räknat om förslagen till ramar för Utgiftsområde 6 Totalförsvaret, exkluderat den s.k. teknikfaktorn. Den ram som presenterades i budgetproposit-

ionen 1998 torde för år 2000 ha innehållit denna kompensation. Sålunda har regeringen i ytterligare ett avseende vad gäller försvarets planeringsförutsättningar ändrat på de grundläggande spelreglerna. Det är enligt vår mening inte acceptabelt.

Den omprövning av teknikfaktorn som i enlighet med riksdagsbeslut skall ske 1999 borde inte föregripas av ett exkluderande av denna kompensation i regeringens förslag till utgiftsramar under åren 2000–2001. I stället borde ett eventuellt beslut om omprövning, genom beslut i riksdagen, ligga till grund för om teknikfaktorn skall tas bort under de nämnda budgetåren.

7. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)

Runar Patriksson (fp) anför:

Det förslag till inriktning av Försvarsmaktens förmåga som framlagts av regeringen borde med fördel ha beretts ytterligare inför den kommande kontrollstationen våren 1999. Det finns emellertid anledning att anta att dessa frågor, även om riksdagen nu godkänner regeringens förslag i samband med budgetbehandlingen hösten 1998, kommer att få en fortsatt erforderlig beredning inför kontrollstationen.

8. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)

Lars Ångström (mp) anför:

Regeringen skriver att verksamheten skall bedrivas så att förutsättningar skapas för att höja krigsdugligheten för krigsorganisationen. Verksamheten skall vidare bedrivas så att förutsättningar skapas för successiva beslut om krigsorganisationens tillväxt eller ominriktning mot andra uppgifter eller verksamhetsfält som kan förutses nu.

Miljöpartiet anser att uppdraget om att förbereda anpassning också bör innebära förberedelser för anpassning nedåt vad avser militärutgifterna, på samma sätt som omvärlden har anpassat sina militärutgifter nedåt.

För att modernisera den svenska försvarspolitikerna är det viktigt att anpassa den till de säkerhetspolitiska krav som en förändrad hotbild ställer på oss. Det är viktigt att avveckla otidsenliga militära invasionsstrukturer som hindrar försvaret från att möta dagens och morgondagens reella hot.

9. Helikopterorganisationen i Skåne (mom. 11)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson, Björn Leivik (alla m), Åke Carnerö och Amanda Grönlund (båda kd) anför:

Försvarsmaktens helikopterorganisation och dess verksamhet behandlades under riksmötet 1997/98. Fem av riksdagens partier hade ett annat förslag som resulterade i en reservation.

Moderaterna och Kristdemokraterna har fortfarande uppfattningen att det är otillräckligt med endast en division i Södra militärområdet om Försvarsmaktens uppdrag skall fullföljas.

Vi anser att Göta helikopterflottilj kommer att få ett orimligt stort ansvar, nämligen för flygräddningsberedskapen vid tre flygflottiljer varav två är landets största (F 7 och F 10), för all taktisk helikopterverksamhet vid två marinkommandon (MKS i Karlskrona och MKV i Göteborg), för civil sjö- och flygräddningsberedskap i landets tätaste sjötrafikområde (väst- och sydkusten), för nödhelikopterverksamhet för hela södra och västra Sveriges befolkning inkluderande landets största fastboende öbefolkning samt bevakningsansvaret för Västsverige, som är landets största infrastrukturella riskområde.

Vi anser vidare att regeringsbeslutet leder till personalomflyttningar och ”tomflygningar” med helikoptrar som inte kan anses acceptabla. Exempelvis kommer helikopterbesättningar att omstationeras från Såtenäs och Ängelholm till Göteborg och Kallinge men ändå utföra sina uppgifter i anslutning till nuvarande lokaliseringssorter.

Eftersom inrättandet av Göta helikopterflottilj skall ske den 1 januari 1999 ser vi det dock av praktiska skäl svårt att nu ompröva beslutet.

10. Förbandsverksamhet (mom. 13)

Runar Patriksson (fp), Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson och Björn Leivik (alla m) anför:

Beträffande övnings- och skjutfältens framtida användning i utbildningssyfte bör läget beaktas noga ur miljösynpunkt och deras påverkan på civil verksamhet utredas. Folkpartiet liberalerna anser också att eventuell uthyrning av t.ex. Älvdalens skjutfält till Norge bör övervägas för att motverka de negativa effekter för de boende i Torsby kommun (Bastuknappen 114 personer i 55 hushåll) som en etablering av ett skjutfält i norska Gruvberget skulle medföra. Denna öppenhet anser vi också skall gälla andra övnings- och skjutfält i Sverige som ett led i ett utökat samarbete inom försvaret. Här vill vi peka på samarbetet i internationella åtaganden för fredsbevarande syften.

11. Fredsfrämjande truppinsatser (mom. 17)

Runar Patriksson (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna framhöll beträffande fredsfrämjande insatser i samband med att riksdagen i december 1996 behandlade frågan om deltagande i SFOR-insatsen i Bosnien-Hercegovina att vi förutsätter att svenskt deltagande i fredsfrämjande truppinsatser, när så är erforderligt, inte bör begränsas av formella budgetrestriktioner. I sådana fall förutsätter vi, att regeringen återkommer till riksdagen för erforderliga beslut. Jag noterar att försvarsutskottet i sitt yttrande 1996/97:FöU4y och därefter ställt sig bakom denna uppfattning.

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag (1000-tal kronor)	Utskottets förslag
A Militärt försvar	
1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. (ram)	19 384 738
2 Fredsfrämjande truppinsatser (ram)	392 376
3 Utveckling och investeringar (ram)	20 052 000
B Vissa funktioner inom det civila försvaret	
1 Funktionen Civil ledning (ram)	491 020
2 Funktionen Försörjning med industrivaror (ram)	108 795
3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (ram)	1 053 531
4 Funktionen Psykologiskt försvar (ram)	19 317
5 Funktionen Ordning och säkerhet (ram)	31 517
6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. (ram)	132 165
7 Funktionen Telekommunikationer m.m. (ram)	197 606
8 Funktionen Postbefordran (ram)	18 239
9 Funktionen Transporter (ram)	208 714
10 Funktionen Energiförsörjning (ram)	228 232
C Kustbevakningen och nämnder m.m.	
1 Kustbevakningen (ram)	438 070
2 Nämnder m.m. (ram)	12 020
3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m. (ram)	25 000
4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m. (ram)	20 000
5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor (ram)	328 213
D Stödverksamhet	
1 Totalförsvarets pliktverk (ram)	235 900
2 Försvarshögskolan (ram)	26 357
3 Försvarets radioanstalt (ram)	434 640
4 Försvarets forskningsanstalt (ram)	129 352
5 Flygtekniska försöksanstalten (ram)	37 367
6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret (obet.)	102 396
Summa för utgiftsområdet	44 107 565

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	3
Motionerna	6
Motioner från den allmänna motionstiden 1998	6
Utskottet	11
Ärendet och dess beredning	11
Gemensamma ärenden för totalförsvaret	11
Beredskapskredit för totalförsvaret	11
Statlig kreditgaranti till Stiftelsen Gällöfsta	12
IT inför år 2000	13
Inför 1999 års säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstation.....	16
Det militära försvaret	20
Verksamhetens omfattning och mål	20
Genomförd verksamhet och ekonomiskt utfall för år 1997.....	20
Balansen mellan ekonomiska resurser och verksamhet.....	22
Styrning och uppföljning av det militära försvaret.....	26
Resultatbedömning.....	30
Revisionens iakttagelser.....	44
Inriktning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden.....	45
Anslag A 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.....	48
Anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser	55
Anslag A 3 Utveckling och investeringar.....	58
Det civila försvaret – vissa funktioner	70
Utgiftsutveckling, resultatbedömning, prioriteringar m.m.	70
Anslag B 1 Funktionen Civil ledning.....	72
Anslag B 2 Funktionen Försörjning med industrivaror	75
Anslag B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.....	76
Anslag B 4 Funktionen Psykologiskt försvar	79
Anslag B 5 Funktionen Ordning och säkerhet.....	80
Anslag B 6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.....	81
Anslag B 7 Funktionen Telekommunikationer m.m.	82
Anslag B 8 Funktionen Postbefordran	84
Anslag B 9 Funktionen Transporter	85
Anslag B 10 Funktionen Energiförsörjning.....	86
Kustbevakningen och nämnder, m.m.	88
Anslag C 1 Kustbevakningen	88
Anslag C 2 Nämnder m.m.	89
Vissa mindre nämnder.....	90
Överklagandenämnden för totalförsvaret	90
Totalförsvarets chefsnämnd	90
Bidrag till Svenska Röda korset	90
Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar	91
Anslag C 3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.....	91
Anslag C 4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	92

Anslag C 5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	92
Stödverksamhet.....	94
Fortifikationsverket.....	94
Försvarets materielverk	96
Totalförsvarets pliktverk	97
Försvvarshögskolan.....	98
Försvarets radioanstalt.....	100
Försvarets forskningsanstalt.....	101
Flygtekniska försöksanstalten	103
Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	104
Anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 1999.....	105
Hemställan	106
Reservationer.....	111
1. Anslagsförordningen (mom. 1)	111
Konsekvenserna av anslagsförordningens tillämpning	111
2. Anslagsförordningen (mom. 1)	114
Åtgärder för att skapa en stabil grund för försvarsplaneringen	115
3. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2).....	116
4. IT inför år 2000 (mom. 3)	116
5. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4). ..	117
6. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4). ..	118
7. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)	119
8. Korttidsutbildning (mom. 8)	120
9. Personell kompetens (mom. 9).....	120
10. Förbandsverksamhet (mom. 13).....	121
11. Tekniska satsningar (mom. 18)	121
12. Utveckling och investeringar (mom. 19).....	122
13. Utveckling och investeringar (mom. 19).....	122
14. Utveckling och investeringar (mom. 19).....	123
15. Bemyndigande i fråga om ramanslaget A 3 Utveckling och investeringar (mom. 21).....	124
16. Bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (mom. 24).....	124
Särskilda yttranden	124
1. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2).....	124
2. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2).....	125
3. Utgifterna inom totalförsvaret för budgetåret 1999 (mom. 2).....	126
4. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4). ..	127
5. Den säkerhets- och försvarspolitiska kontrollstationen (mom. 4). ..	127
6. Teknikfaktorn.....	128
7. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)	129
8. Försvarsmaktens förmåga (mom. 7)	129
9. Helikopterorganisationen i Skåne (mom. 11).....	129
10. Förbandsverksamhet (mom. 13).....	130
11. Fredsfrämjande truppinsatser (mom. 17)	130
Anslag inom utgiftsområde 6 Totalförsvaret för år 1999.....	131